

Barn på Løkka

*En kvalitativ studie av barn og foreldre, og hvordan
de bruker og opplever de urbane uteområdene på
Grünerløkka*

Synne Aker Grimsrud

Masteroppgave ved Institutt for Sosiologi og Samfunnsgeografi

UNIVERSITETET I OSLO

27.05.2019

Barn på Løkka

En kvalitativ studie av barn og foreldre, og hvordan de bruker og opplever de urbane uteområdene på Grünerløkka.

Copyright Synne Aker Grimsrud

2019

Barn på Løkka

Synne Aker Grimsrud

<http://www.duo.uio.no>

Sammendrag

Oppgaven er en kvalitativ studie av barn og foreldre bosatt på Grünerløkka, og hvordan de bruker og opplever de urbane uteområdene. Myndighetene har et uttalt mål om at flere barnefamilier skal bosette seg i indre by i Oslo. Ved å studere livsstilen til barnefamilier på Grünerløkka, kan det bidra til å belyse noen av behovene til barnefamilier i byen. Tidligere studier viser i tillegg at stadig færre barn leker ute uten at en voksen er med. Med bakgrunn i dette har jeg med en empirisk tilnærming ønsket å formidle familienes fortellinger og opplevelser knyttet til det å bo og bruke Grünerløkkas uteområder. Fokuset i oppgaven er barns romlighet, hvilke steder som er viktig for barna og foreldrene, og foreldrenes restriksjoner knyttet til bruk av de urbane uteområdene. Familienes motiv for å bo i byen, henger sammen med hvordan de opplever Grünerløkka. Jeg finner at familiene opplever Grünerløkka som et fint sted for barn å vokse opp, men trekker likevel frem noen negative sider ved bylivet: ungdomsgjenger, langere og fremmede. I tillegg finner jeg at noen sosio-romlige konflikter kan oppstå når flere mennesker må bruke de samme områdene i den tette byen. Voksnes dominerende bruk av for eksempel Sofienbergparken ("offentlig utested"), kan virke ekskluderende for barn og deres behov for gode uteområder. Jeg finner at barna i studien har behov for rom i byen hvor de kan gjøre "ingenting", altså manipulerbare rom der de kan skape sine egne miljøer eller bare "henge". Samtidig finner jeg at samhold og fellesskap er viktig for familiene, som en trygghet når barna skal begynne å navigere i byen på egenhånd.

Forord

Endelig i mål!

Først og fremst må jeg takke familiene, både barna og foreldrene, som har tatt meg godt i mot og gitt meg et interessant innblikk i deres liv på Grünerløkka. Videre vil jeg takke veileder Per Gunnar Røe for ditt smittende engasjement og gode tilbakemeldinger underveis. Takk til biveileder Susanne Nordbakke for god hjelp, og for introduksjonen til dette spennende feltet med barns plass i byen. Tusen takk til Osloforskning for stipend. Familie og venner, takk for støtte og tålmodighet gjennom denne berg- og dalbanen av en prosess. En ekstra takk til Henrik og Simen for gjennomlesning og språkvask i innspurten. Helt til slutt, og ikke minst, takk til alle i 3. etasje på Harriet Holter som har gjort studietiden på samfunnsgeografi ekstra bra!

Innholdsfortegnelse

1 Innledning	1
1.1 Hvorfor studere barn og offentlig rom?.....	2
1.2 Oppgavens formål og problemstilling.....	3
1.3 Oppgavens oppbygging.....	4
2 Teoretiske perspektiver	5
2.1 Familien og byen.....	5
2.1.1 Flyttetendenser og endring i preferanser	5
2.1.2 Gentrifisering og <i>familiegentrifisering</i>	7
2.2 Teoretiske perspektiver på rom.....	9
2.2.1 Romlig teori i samfunnsgeografien	9
2.2.2 Rom	10
2.2.3 Urbane offentlige rom.....	11
2.2.4 Retten til byen	13
2.3 Teoretiske perspektiver på barn og urbane uterom.....	14
2.3.1 Barn og barndom	14
2.3.2 Barns relasjon til det urbane rommet.....	15
2.3.3 Barns aksjonsradius og bevegelsesmønster	18
2.3.4 Barns møte med annerledeshet.....	19
2.3.5 Barns rettigheter og barnevennlige byer	21
3 Metodologi og metodiske valg	23
3.1 Forskningsfeltets metodologiske historikk	23
3.2 Kvalitativ metode	25
3.3 Fremgangsmåte	27
3.3.1 Rekruttering av utvalget.....	27
3.3.2 Intervjuguiden.....	30
3.3.3 Gjennomføring	30
3.4 Etterarbeid og analyse.....	32
3.4.1 Transkribering og koding.....	32
3.4.2 Refleksjon rundt egen rolle	34
3.5 Etikk	35
3.5.1 Informert samtykke og konfidensialitet	35
3.5.2 Reliabilitet, validitet og overførbarhet.....	36
4 Presentasjon av Grünerløkka	38
4.1 Geografisk avgrensning.....	38
4.2 Grünerløkkas fysiske utforming.....	39
4.3 Fra arbeiderklasse til "transitthavn for unge voksne"	41
4.4 Betraktninger fra feltobservasjoner	42
5 Analyse	43
5.1 Å bo på Grünerløkka	43
5.1.1 Barnefamilienes bakgrunn	44
5.1.2 Motiver for å bo i byen.....	45
5.1.3 Grünerløkka – En by i byen	48
5.1.4 Bli boende eller flytte?.....	51
5.2 Bruk av de urbane uteområdene på Grünerløkka	54

5.2.1	Barnas Løkka: bevegelsesmønster	55
5.2.2	“It takes a backyard to raise a child”: Bakgårdens betydning	60
5.2.3	Et begrenset liv utenfor bakgården	62
5.2.4	”Kardemomme by”: Et bevisst nettverk.....	64
5.3	Opplevelse av de urbane uteområdene	67
5.3.1	Barna og foreldrenes opplevelser av uteområdene.....	68
5.3.2	Ulike aktører og interesser: Kamp om plassen?.....	72
5.3.3	Positiv forandring og ønsker/savn	76
5.4	Avsluttende diskusjon: Med barn på Løkka.....	77
6	Konklusjon.....	88
6.1	Forskningsspørsmålene	88
6.2	Studiens relevans og overførbarhet	91
	Litteraturliste	93
	Vedlegg / Appendiks	97
	Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeskjema	98
	Vedlegg 2: Intervjuguide.....	101
	Vedlegg 3: intervjuguide barn.....	104

Figurer

Figur 1	Kart over Bydel Grünerløkka	
	administrative grenser. Kilde: Oslo Kommune 2017	39
Figur 2	Flyfoto over Grünreløkka. Kilde: Google Maps.....	40
Figur 3	Paulus plass(bak Paulus kirke). Foto: “Nora”	
Figur 4	Fotballbanen på Dælenenga. Foto: “Nora”	56
Figur 5	”Hesten” i Birkelunden. Foto: «Nora»	
Figur 6	Fontene (uten vann) i Birkelunden. Foto: «Nora».....	57

1 Innledning

Barn må leke under tilsyn av voksne/foreldre. Det er ikke lov med noe form for ballspill eller lek med sykkel i bakgården. Sykling skal hovedsakelig skje utenfor fellesarealet.

På min første bostedsadresse i Oslo, i et nyere boligkompleks på nedre Grünerløkka, kom jeg over denne ”trivselsregelen” for de felles utearealene. Bakgården har en grei størrelse, men er i seg selv ganske mørk og lite luftig. Den består av noen gangveier og en liten gressflekk. Det er vel kanskje en sandkasse plassert der også, når jeg tenker etter. Likevel fremstår ikke dette som en bakgård som tilfredstiller barns behov for å løpe rundt, kanskje sykle eller sparke ball. Det fikk meg til å undre: Hvordan er det å vokse opp her, i hjertet av en tett by? Det er lett å bli nostalgisk og tenke tilbake på egen barndom. Selv har jeg vokst opp i en mindre by med umiddelbar nærhet til både skog og strand. Gata ble brukt som håndballbane og utfluktsmulighetene følt som uendelige. Jeg tror likevel byen har mye godt å tilby barn, og at det er mange barn som har en god oppvekst i den tette byen: mangfoldet av mennesker og nok av spennende kriker og kroker å utforske. Men legger vi til rette for at barn skal få ufolde seg i byen, også på egenhånd?

Bakteppet for oppgaven er den pågående fortettingen i byer som Oslo, og spørsmålet om i hvilken grad en slik utvikling også er sosialt bærekraftig. Den tette og kompakte byen kjennetegnes blant annet med kortere avstander, redusert transportbehov og høyere konsentrasjon av mennesker og tjenester (Hanssen m. fl. 2015). Fortetting av urbane byområder har preget byutviklingen de siste tiårene og blir fremmet som en bærekraftig strategi og løsning på dagens klima- og miljøutfordringer. Sosial bærekraft kan bli sett som bærekraftbegrepets mer diffuse dimensjon og kan være vanskelig å få en felles forståelse av. I litteraturen går likevel sosial inkludering, trygghet, sosiale nettverk og interaksjon, mangfold og tilgang til ulike fasiliteter igjen som viktige faktorer (Dempsey m. fl. 2009). Hvordan kan man skape gode nabolag for alle, og tilrettelegge for at alle mennesker skal kunne trives i et nabolag uten at noen blir ”skjøvet ut”? Mangfoldet av grupper og brukere, og potensialet for samhandling og integrering er interessante og viktige temaer i sosialt og kulturelt mangfoldige bydeler som fortettes. I hvilken grad utvikles byer og nabolag i en retning som er forenlig med hva som er et godt område å bo og leve i, også for barna?

1.1 Hvorfor studere barn og offentlig rom?

”[...] Uten barna og deres foreldre som kultur- og kontaktskapere blir byorganismen ikke komplett.” (Isdahl 2007, s. 25). Stadig færre barn leker ute uten tilsyn av voksne, og Nordbakke (2018) viser til at nedgangen er størst i Oslo. I tillegg blir uteområdene i de tetteste bydelene i Oslo vurdert som dårligere (Nordbakke 2018). Studier av barns relasjon til det urbane rommet viser at egne bostedsområder og plasser innenfor bostedsområdet spiller en viktig rolle. Freeman & Tranter (2011) beskriver nabolag eller bostedsområder som steder der barn blir en del av et bredere offentlig liv, og offentlige rom som steder der barn ser hvordan verden fungerer. Det er fysiske rom hvor mennesker lever sine liv: boliger, butikker, parker, møteplasser, skoler og andre fasiliteter. Barn er ifølge Barstad (1997) viktig i et område for blant annet det sosiale kontaktmønsteret, siden barn bruker utemiljøene i større grad eller på en annen måte enn voksne. Barn kan derfor bidra til å skape et mer levende lokalmiljø, også Isdahl (2007) peker på at vi må legge til rette for gode og mange nok møteplasser med barn som deltakere. Dette vil kunne bidra til å skape sosiale fellesskap i byen.

Fraflytting fra indre by til forstedene har vært, og er fortsatt, en trend blant barnefamilier. Som et resultat av suburbaniseringen, blir husoldninger med barn ofte beskrevet som en minoritet i den tette byen og i bykjernen. En nylig undersøkelse gjennomført av By- og regionforskningsinstituttet NIBR (Barlindhaug m. fl. 2018) på oppdrag for Oslo Kommune, har sett på bo- og flyttemotiver blant barnefamilier i Oslo. Antall barn i indre by har hatt en økning, særlig i alderen 0-5 år. Det kan ses i sammenheng med den generelle befolkningsveksten i byen. Likevel ser man at mange barnefamilier velger å flytte ut før barna når skolealder. I en studie av barnefamiliers stabilitet i indre Oslo finner Lunke (2014) at barnefamiliene ikke har blitt mer stabile i indre by mellom 1990- og 2000-tallet. Særlig slår etnisk norske barnefamilier ut som mer ustabile enn for eksempel barnefamilier med annen etnisk bakgrunn, samt at familier av høy sosioøkonomisk status flytter ut fra indre by. At det har skjedd en økning av antall barn i byen, betyr derfor ikke at barnefamilier har blitt mer bofaste i indre by. Jeg ønsker i studien å se barn som delaktige i skapelsen av rommet og plassen, og søker å forstå hvordan barns romlighet blir påvirket av utviklingen vi ser i byene våre. Er det plass til alle i den tette byen? Også barna?

1.2 Oppgavens formål og problemstilling

Oppgavens overordnede formål er å undersøke hvordan barn bruker uteområdene på Grünerløkka, og hvilke sosio-romlige begrensninger som kan forklare deres bruk av byen. Denne oppgaven preges av en induktiv tilnærming, som legger til rette for en forskningsprosess som i stor grad er styrt av empirien (Thagaard 2018). Ved bruk av en induktiv tilnærming er det vanlig at forskeren stiller seg mer ”åpen” til forskningsfeltet, og problemstillingene vil justeres og settes mot slutten av prosessen. Dette vil drøftes videre i kapittel 3. Den overordnede problemstillingen oppgaven reiser er:

Hva kan forklare barns bruk av byens urbane uteområder?

For å besvare problemstillingen vil jeg belyse følgende forskningsspørsmål:

- 1. Hvordan opplever barn og foreldre de urbane uteområdene på Grünerløkka?*
- 2. Hvilke sosio-romlige konflikter kan oppstå når flere mennesker må bruke de samme uteområdene i et fortettet bydel?*

For å svare på dette vil jeg begynne med barnefamilienes bakgrunn, som flyttehistorikk, motiv for å bo i byen og en generell stedsoppfatning. Deretter vil jeg undersøke barnas romlighet, hvilke steder som er viktig for barna og foreldrene, og foreldrenes restriksjoner knyttet til bruk av de urbane uteområdene. Til sist vil jeg se på de problematiske stedene på Grünerløkka, basert på barna og foreldrenes opplevelser av uteområdene.

1.3 Oppgavens oppbygging

Kapittel 2 tar for seg teoretiske perspektiver som anses som relevante for feltet, og en litteraturgjennomgang. Det er delt inn i tre delkapitler: 1) Familien og byen, 2) Teoretiske perspektiver på romlig teori og 3) teoretiske perspektiver på barn og urbane rom.

Kapittel 3 diskuterer forskningsprosessen ved først en kort sammenfatning av forskningsfeltets metodologiske historikk, for å videre begrunne egne metodevalg. Her vil jeg presentere forskningsdesign, metodene jeg har brukt og refleksjoner rundt etiske prinsipper.

Kapittel 4 presenterer oppgavens kontekst. Grünerløkka er en bydel og et område som har gjennomgått større transformasjoner de siste tiårene, med store fysiske og sosiale endringer. Formålet med kapitlet er å legge et grunnlag for analysen.

Kapittel 5 er oppgavens analysedel og består av fire deler. De empiriske funnene blir først presentert i tre deler, fornet av det empiriske datamaterialet. Målet er å formidle familienes fortellinger om det å bo og bruke Grüneløkkas urbane uteområder. Kapitlet avsluttes med en diskusjonsdel med de empiriske funnene og aktuell teori.

Kapittel 6 vil besvare oppgavens problemstilling og forskningsspørsmål. Dette er oppgavens konklusjon, hvor jeg avslutningsvis vil diskutere oppgavens relevans og overførbarhet.

2 Teoretiske perspektiver

I følgende kapittel presenteres oppgavens teoretiske perspektiver. Med utgangspunkt i mitt empiriske materiale, vil jeg presentere teori og begreper som omhandler aktuelle tema for studien, og som kan bidra til en dypere forståelse av datamaterialet. Teorikapittelet skal gi innblikk i teori og litteratur som kan knyttes til familien, barn og deres møte med byens mangfold. Kapittelet er fordelt på tre deler. Først vil jeg gjennomgå flyttetendenser og endringer i preferanser for valg av bosted for barnefamilier, som et grunnlag for å forstå familiers motiv for å bo eller flytte fra indre by. Videre vil jeg kort diskutere aktuell romlig teori, og deretter ta for forståelsen av rom som en sosial konstruksjon. I likhet med Massey (2005) ser jeg rom som relasjonelle, som et utgangspunkt for å forstå barns bruk av urbane uteområder. Da jeg ønsker å belyse som en romlig marginalisert og ekskludert gruppe, er det relevant å se det lys av offentlige rom og et ”retten til byen” perspektiv. Til slutt har jeg lagt vekt på teorier knyttet til barns bevegelsesmønster og aksjonsradius, og hvilke restriksjoner og romlige utfordringer barn kan ha i møte med urbane uteområder.

2.1 Familien og byen

Hvor ulike grupper av mennesker bosetter seg i byen har lenge vært av interesse i urbane studier. Et mål er å kartlegge og forstå ulike gruppers preferanser, valg, muligheter og begrensninger. Tradisjonelt har forståelsen av gode oppvekstområder og et godt naboskap blitt assosiert med livet på landsbygda (Gullestad 2001). Et uttalt mål fra myndighetene er å få flere barnefamilier til å bli bosette seg i indre by. Da oppgaven omhandler barnefamilier som allerede bor i byen, også etter at barna har nådd skolealder, er det relevant å forstå deres motiv for å bli boende eller ønske flytte fra indre by. Dette kan også påvirke deres syn på byen som et sted å ha barn. Først vil jeg presentere flyttetendenser og endringer i preferanser blant barnefamilier, før jeg tar for meg den nylige trenden med *familiementrifisering*.

2.1.1 Flyttetendenser og endring i preferanser

Butler (1997) peker på at det å få barn kan være en grunn til å bli boende i indre by, men også en grunn til å flytte ut. Valget om hvor man som familie skal bosette seg gjøres vanligvis før barna kommer i skolealder, og trenden har vært utflytting til forstaden (Karsten, 2003; Lilius 2014; 2018). Fincher (2004) diskuterer hvordan sosialt konstruerte ideer om menneskers livsløp blant byutviklere kan ha ført til at barn og familier ofte utelukkes som en gruppe som

ønsker å leve i indre by. Sentrumskjernen argumenteres for å ha en spesiell tiltrekning på kreative og intellektuelle mennesker, og hvordan de setter preg på et spesifikt område fører til at de senere blir populære blant andre befolkningsgrupper (Zukin 1997 m. fl. i Danielsen 2006). Valget om å bo eller flytte er derfor komplekst, og det er flere faktorer som vil kunne påvirke hver enkelt husholdnings valg av bosted.

I artikkelen *Is There Room for Families in the Inner City? Life-Stage Blenders Challenging Planning* presenterer Lilius (2014) det hun anser som et relativt nytt fenomen, med barnefamilier som velger å bo eller blir boende i indre by. Hun finner i sin studie fra Helsinki og Stockholm at det å leve urbant kan bidra til å redusere det store skillet, mellom livet før man får barn og familielivet (Lilius 2014). Byen er attraktiv på grunn av befolkningstettheten, ulike fasiliteter og tilgang til kollektivtransport. I følge Lilius (2014) mangler byplanleggere og politikere en forståelse for hva barnefamilier trenger i den indre byen, og at forskning på livsstilen til de som har valgt å bo i bykjernen er viktig. Der valget om å bo i byen, for familier, tidligere har blitt forklart med balansen mellom jobb og hverdagslivet, trekker Lilius (2014) frem at det også kan handle om fasiliteter og tjenester foreldrene ble kjent med før familielivet. Det er demed ikke sagt at det først og fremst er nærheten til jobb som står sentralt for valget om å bli boende i indre by.

Savage m. fl. (2005) trekker frem at hvor man velger å bo som familie kan handle om et valg av en måte å leve på og bruker begrepet '*elective belonging*', eller "valgt tilhørighet". I studien identifiseres en gruppe mennesker som velger bosted etter bevisste valg knyttet til identitet og livsstil, og bostedstilhørigheten eksisterer dermed uavhengig av deres historie (Savage m. fl. 2005). Dette står i kontrast til de tradisjonelle forståelsene av bostedsvalg som "nostalgiske", der tanken om at tilknytning til eget hjemsted fører mennesker hjem igjen når de får barn. Danielsen (2006) finner i sin avhandling *Med barn i byen. Foreldreskap, plass og identitet*, at det å ha en opplevelse av å bo i en "bygd i byen" er attraktivt for foreldrene i studien som har valgt å bo i sentrum av Bergen:

"[...] det doble rommet symbolsk uttrykt gjennom uttrykket bygda i byen: den lokale, tette tilknytninga til ein fysisk plass som basis for familielivet kombinert med mangfaldet i byen som gir spenning, utvikling og kompetanse." (Danielsen 2006 s. 264)

Når foreldrene i studien forteller om sitt hverdagsliv, bruker de aktivt sammenligninger og kontrasteringer av byen, med bygder og forsteder (Danielsen 2006). Danielsen trekker frem at det å velge bosted og bostedsmiljø for mange foreldre også handler om å velge barndom for barna sine. Foreldrene i studien skaper et bilde av forstaden som et sted der alle blir

pressa inn i en form, mens i sentrum er et sted hvor ulike livsfaser, med ulik sosial bakgrunn bor og det skaper mangfold og utfordringer, også for barna (Danielsen 2006). I undersøkelsen av bo- og flyttemotiver blant barnefamilier i Oslo, finner de at viktige motiver for å bli boende er korte avstander til blant annet skole, ulike aktiviteter og gjøremål, i tillegg til at det å bo sentralt gir mulighet for å kunne gå og sykle til det meste (Barlindhaug m. fl. 2018). Altså kan det å bosette seg sentralt i byen kan for noen være en få kabalen med familielivet til å gå opp. I tillegg finner de at flere av familiene som ønsker å bli boende i indre by er opptatt av å opprettholde sitt etablerte vennettverk (Barlindhaug m. fl. 2018). Praktiske årsaker som nærhet og tilgang til ulike fasiliteter, og det urbane livet, kan derfor være årsaker til at flere ser bykjernen som et attraktivt sted å bo.

2.1.2 Gentrifisering og *familiegentrifisering*

Gentrifisering innebærer en prosess av utskiftning i områder dominert av arbeiderklassen, til å bli middelklasseområder (Lees m. fl. 2008). Arbeiderklassen, eller underprivilegerte grupper, blir presset ut på grunn av endring i befolkningssammensetning, som resulterer i at blant annet økte boligpriser. Selve prosessen med gentrifisering kan spores helt tilbake til 1930-tallet, likevel var det den britiske sosiologen Ruth Glass som først tok i bruk begrepet 'gentrifisering', som stammer fra det engelske ordet for lavadel *gentry* (Lees m. fl. 2008). Begrepet ble brukt til å beskrive en prosess av urbane endringer som hadde begynt å påvirke indre deler av London og hvordan områdets karakter ble forandret:

”[...] The current social status and value of such dwellings are frequently in inverse relation to their status, and in any case enormously inflated by comparison with previous levels in their neighbourhoods. Once this process of gentrification starts in a district it goes on rapidly until all or most of the original working class occupiers are displaced and the social character of the district is changed.”(Glass 1964: xvii-xix, i Lees m. fl. 2008 s. 4).

Fenomenet gentrifisering beskrives som en fysisk, økonomisk, sosial og kulturell prosess der middeklassen blir mer urban og tar over arbeiderklasseområder i byen (Hamnett 1991). Hamnett trekker også frem at det er en prosess av økonomisk investering og fysisk renovering av områdets bygningsmasse. Forskningen på gentrifisering har senere blitt integrert i andre viktige områder innen urbane studier, som globalisering og verdensbyer, forandringer i politisk språk og praksis, sosial ekskludering og polarisering, privatisering og offentlig rom (Lees m. fl. 2008). I Norge er Grünerløkka i Oslo et kjent eksempel på en bydel som har

gjennomgått en gentrifiseringsprosess fra å være et arbeiderklassestrøk, til å bli en ”hipp” bydel for unge mennesker (se kapittel 4).

Der gentrifisering tidligere har blitt knyttet til en livsstil langt unna familieliv, trekker Karsten (2003) frem gentrifisering som en mulig faktor for å forstå hvorfor noen familier bosetter seg i byen. Dette har den internasjonale litteraturen om gentrifisering gitt lite spesifikk kunnskap om. Karsten (2003) finner i en studie av barnefamilier i Amsterdam at de som ble boende i indre by valgte dette på grunn av områdenes sentrale beliggenhet og urbane karakter. Denne gruppen former ifølge Karsten en ny kategori av gentrifiserere: middelklassefamilier med barn. Dette beskrives med at foreldrene går over fra ’yuppies’ til ’yupps’: “young urban professional parents” (Karsten 2003). De kombinerer livsfasen med å få barn, med karrierelivet og deres preferanser for en urban livsstil. I tillegg trekker Karsten (2003) frem at en endring i kjønnsroller er viktig for å forstå barnefamiliers økte synlighet i byen. I en annen studie finner Karsten (2007) at familienes tilknytning til nabolaget spiller en viktig rolle i valg av bosted. Middelklassefamiliene hun her intervjuet fra to nabolag i Rotterdam, definerer seg selv som ”ekte urbanister” og avviser at forstaden er det rette stedet for dem å bo. Butler (1997) har studert gentrifisering i London og middelklassen, og finner blant annet at bostedsområde kan knyttes til valg av miljø for barn blant middelklassefamiliene der (Butler 1997). Mulighetene til å sende barna på gode skoler spiller en rolle for hvor foreldre med økonomiske eller kulturelle ressurser velger å bosette seg. Nettverk rundt skolen, parker og idrettshaller blir verdsatt og beskrives som viktig for bygging av sosiale nettverk blant middelklasseforeldre i bykjernen (Butler 1997). I tillegg kan sosial kapital være av betydning i ressurssterke nabolag, hvor sosial kapital og det å skape nettverk i nabolaget kan bidra til å skape en ”fellesskapsfølelse”. Hvorfor noen finner byen som et attraktivt sted å bo, mens flest velger å flytte ut av indre by, kan derfor forklares med blant annet praktiske- og sosiale årsaker.

2.2 Teoretiske perspektiver på rom

Ved å flytte fokus fra rom som kun en ”kontainer” av aktiviteter og over til et sosialt produkt, kan det brukes til å forstå hvordan fysisk og sosialt liv samhandler og produserer rommene i byer. Rom må altså forstås som et dialektisk forhold mellom de fysiske strukturene og det sosiale livet som utspilles i rommet. Et romlig perspektiv er viktig i forskningen på, så vel som planleggingen for, barn fordi barns romlighet i stor grad er begrenset av hvordan voksne konstruerer, og bruker rom og steder. Jeg vil først kort innlede med aktuell romlig teori, før forståelsen av rom som sosiale og relasjonelle konstruksjoner. Videre vil offentlig rom som både inkluderende og ekskluderende, presenteres. Til slutt trekkes Mitchells (2003) retten til byen frem, og hvilken rett barn har til byens offentlige rom.

2.2.1 Romlig teori i samfunnsgeografien

Samfunnsgeografi omtales som et romlig studie. Fra å gå fra forståelsen av rom som noe gitt og absolutt, til det Jordhus-Lier og Stokke (2017) trekker frem som *relasjonelt rom*, går man vekk fra den objektive forståelsen og over til en sosial forståelse av rom. Kjernen i dette rombegrepet er at rommet knyttes til romlig praksis, og ikke til rommet i seg selv. Skala kan også ses i lys av det relasjonelle rombegrepet. Fokuset flyttes her fra gitte og adskilte nivåer, til en forståelse av skala som relasjonelle konstruksjoner (Jordhus-Lier og Stokke, 2017). Dette er viktig i forståelsen av barns romlighet, fordi barns bruk av byen i stor grad blir påvirket av for eksempel hvordan byen planlegges (for eksempel av politikere, arkitekter og byplanleggere).

Begrepet ’sted’ beskriver på sin side en avgrenset og meningsbærende del av rommet. Stedsteoretikeren Tim Cresswell (2004) presenterer derfor sted som ”et rom med mening”. Hvordan et sted tillegges mening kan imidlertid skje på ulike måter. For John Agnew (1987 i Cresswell 2004) rommer stedsbegrepet tre ulike betydninger: sted som lokasjon (*’location’*), en arena for menneskelig hverdagsliv og samhandling (*’locale’*), og en kilde til mening, identitet og tilhørighet (*’sense of place’*). Den siste meningsdimensjonen ved steder kan forklares med *’place-making’*, når sosiale grupper, politiske institusjoner og kommersielle aktører bruker tid og ressurser på å ”skape” steder. Dette er relevant i lys av barn og det relasjonelle synet på rom, hvor ulike grupper kan dominere bruken av byens rom.

2.2.2 Rom

En som har vært opptatt av skapelsen av rom er den franske filosofen og sosiologen Henri Lefebvre (1991). Lefebvres budskap er at vi må flytte oppmerksomheten fra å se på “ting i rommet” til å heller fokusere på “rommets produksjon”. I boken *The Production of Space* (1991 i Simonsen 2001) presenterte han derfor rom som en kompleks sosial konstruksjon basert på verdier og den sosiale produksjonen av meninger. Den britiske samfunnsgeografen Doreen Massey (2005) stiller seg, i likhet med Lefebvre, kritisk til det abstrakte rommet. Hun ser rom som utstrakte sosiale relasjoner og derfor steder som lokaliseringer av spesielle sett med sosiale relasjoner. Massey er opptatt av at steder ikke skal forstås som containere for sosial handling, men prosesser som skapes og endres over tid (Massey 2005). På den måten er rom og steder dynamiske, og kan ikke ses som fastlåst. Hun viser til at hvert sted må ses som en unik og dynamisk blanding av de relasjonene som former rommet, og mener at det globale finnes i det lokale i og med at de sosiale relasjonene som utgjør det globale rommet er de samme som utgjør det lokale (Massey 2005). Ser man rommet som *relasjonelt*, ser man derfor rommet som *mangfoldig*, et rom der ulike baner og interesser møtes. Det relasjonelle rommet er nyttig for å forstå de urbane rommene barn bruker og deres møte med andre interesser og bruk av rommene i byen.

Simonsen har en lignende måte å se plasser på. Hun trekker fram at når vi snakker om menneskers forhold til rom, kan det aldri være i form av en enkel lokasjon. Hun ser praksis, kropp og rom som uadskillelige fenomener. Det unike ved den menneskelige kroppen er dens dobbeltkarakter; et middel til å oppfatte og et oppfattet objekt (Simonsen 2001). Fra et perspektiv der en konseptualiserer det romlige som konsekvent sosialt, trekker Simonsen (2001) frem at rommet må forstås som et sosialt rom - det er derfor snakk om sosial romlighet. Den grunnleggende tanken er at det romlige er en integrert del av sosial praksis og sosiale prosesser, de er situert i tid og rom, og har en romlig dimensjon. En sosial konseptualisering av den menneskelige kroppen og rommet kommer gjensidig til å konstruere hverandre - sosial praksis og rom må derfor betraktes som uadskillelige (Simonsen 2001). Ulike sosiale, økonomiske og politiske dimensjoner utgjør de sosiale relasjonene som kommer sammen i et område og former og forandrer det - også rommene barn bruker i byen.

Ved å ta i bruk av Masseys (2005) forståelse av rom som relasjonelt og det Simonsen (2001) ser som sosial romlighet, kan en lettere ta for seg mangfoldet av aktører, brukere og interesser kommer sammen og konstruerer de urbane uteområdene i byen. I tillegg vil hennes

stedsforståelse legge til grunn at konstruksjonen av rom og steder er en mangfoldig blanding av relasjoner og identiteter, og arena for både inkludering og ekskludering.

2.2.3 Urbane offentlige rom

Plasser og steder blir som sett konstant produsert og omarbeidet av samfunnet, samt av brukerne av byens ulike rom og i relasjon til omverden (Lefebvre 1991). Rommene i barns liv er ofte konstruert av og for voksne kropper, og studier av barns bruk av og synlighet i offentlige rom har de senere årene fått større oppmerksomhet (se Holloway og Valentine 2000).

Offentlige rom er særegent for byer og det er her, som Bodnar (2015) trekker frem, spenningen mellom bylivets fysiske nærhet og moralske avstand finner sted. Bergsli og Hanssen (2017) ser urbane offentlige rom i et demokratiperspektiv, og hevder at de er viktige i et demokratisk samfunn fordi offentlige rom utgjør grenseflaten mellom den private og offentlige sfæren. De har fungert som arenaer hvor det offentlige og politiske liv får utfolde seg og komme til uttrykk, helt fra *agoraen* i antikkens Hellas til nyere former for urbane offentlige rom som preger dagens byer (Bergsli og Hanssen 2017). Offentlige rom og mangfoldet av mennesker som lever sammen, i tillegg til utfordringene og mulighetene dette innebærer, har fascinert urbane teoretikere i lang tid (Bodnar 2015). For Louis Wirth (1938) var det størrelse, tetthet og heterogenitet som la grunnlaget for *Urbanism as a way of life*. Det er her følelsen av en toleranse for forskjeller kan skapes. Georg Simmel (1971 i Bodnar 2015) så dette som en urban mentalitet, en grunnleggende likgyldighet til forskjeller og forekomster av det ukjente eller forskjeller som han kalte for *blase'attitude*. Byens grunnleggende heterogenitet og flerfoldige og overflatiske sosialiseringer gir ifølge Bergli og Hanssen (2017), grobunn for differensiering.

Jane Jacobs satte i sin kritikk av samtidens byplanlegging på 60-tallet, offentlig rom og betydningen av mangfold på agendaen med boken *The Death and Life of Great American Cities* (1961). For Jacobs er offentlige rom viktige for at byen skal kunne skapes og omskapes. Det som skaper gode rom er blant annet en blanding av mennesker, fasiliteter og aktiviterer til alle tider av døgnet (Jacobs 1961). Bodnar (2015) trekker frem at en av de viktigste demokratiske funksjonene til fysiske offentlige rom nettopp er å samle folk fra alle samfunnslag, med ulik bakgrunn og fra hele livsløpet. Det er samtidig her sosial rettferdighet og urettferdighet blir synlig. Idealiseringen av offentlig rom som et helt åpent, demokratisk og fredfullt sted, kan derfor anses som et mål man streber etter heller enn noe som faktisk

eksisterer. Offentlige rom er derfor komplekse, i tillegg til grensen mellom det privat og offentligheten. Bodnar (2015) trekker frem realiteten med gradert offentlighet, og blant annet hvordan privatisering påvirker byens offentlige rom. I tillegg poengterer hun at det offentlige livet stadig blir mer virtuelt, og understreker i den sammenheng at den virtuelle sfæren ikke er tilstrekkelig for at vi kan erfare og uttrykke oss i samfunnet vi er en del av. Vi trenger en full sansemessig erfaring av mangfoldet som finnes i samfunnet (Bodnar 2015).

Mangfold kan imidlertid oppleves ulikt for ulike mennesker. Ekskludering fra tilsynelatende offentlige rom kan enten være eksplisitt, som vedtatt gjennom regler og reguleringer, eller subtilt som oppnås gjennom en uro eller at noe strider med de dominerende verdiene assosiert med et sted eller dets dominerende bruk. For Richard Sennett (2008) kan spenningen i byens offentlige rom også bestå av at de av og til er uordnede, og kan derfor oppleves som skumle. Bergsli og Hanssen (2017) trekker blant annet frem tilbaketrekning til den private og halv-private sfære som vanlige strategier for komfort og beskyttelse. Ekstremvarianten av dette deler befolkningen inn i ulike verdener som knapt møtes på likeverdig grunnlag som borgere, som for eksempel *gated communities* i India og Brasil (Bergli og Hanssen 2017). De trekker imidlertid frem at vi i Norge kan se dette ved økende fokus på sikkerhet og kriminalitetsforebygging, praksiser som kan føre til ekskludering av individer fra offentlige rom.

I lys av Massey (2005) og rom som relasjonelle, kan offentlige rom forstås som steder der ulike relasjoner møtes:

”From the greatest public square to the smallest public park these places are a product of, and internally dislocated by, heterogeneous and sometimes conflicting social identities/relations” (Massey 2005 s. 152).

Massey trekker frem at dersom rom er et produkt av relasjoner, vil rom også være et produkt av mangfoldighet og pluralitet (Massey 2005). Fokuset på forskjellighet og det heterogene ved rom er derfor sentralt, og kan si noe om hvordan ulike aktører og grupper med sine unike opplevelser, handlinger og meninger tar del i konstruksjonen av rom og steder. Rom kan ikke være en fastlåst og autentisk ”ting”, som nevnt, men må forstås som en midlertidig forbindelse av prosesser som knyttes sammen (Massey 2005). Dette kaller hun for ”the throwtogetherness of place”, hvor offentlige rom kan forstås som et ”møtepunkt” hvor ulike aktører knyttes sammen.

Barns tilgang til og bruk av offentlige rom i byer kan ses i lys av disse problemstillingene, og er en viktig og sentral debatt. Urbane offentlige rom forstås i oppgaven, i likhet med Bergsli og Hansen (2017), som torg, møteplasser, parker og gater - viktige rom i grensen mellom den private og offentlige sfære. For barnefamilier i byen er grensen mellom den private (hjemmet), halvprivate (for eksempel bakgården) og offentlige sfære, svært relevant når barna skal begynne å navigere i byen på egenånd. Tilbakertrekning til privat sfære, er derfor viktig i lys av barns romlighet og synlighet i offentlige rom i byen.

2.2.4 Retten til byen

Begrepet ”retten til byen” ble først tatt i bruk av Lefebvre i det klassiske essayet *Le droit à la ville* (1996 i Larsen og Hansen 2012). Ideén om ”retten til byen” har ikke før i senere år blitt et viktig utgangspunkt for debatter innen byforskningen. Særlig innen kritisk teori har spørsmål om offentlige rom og en rettferdig by stått sentralt, hvor blant annet Don Mitchell, i boken *The Right To The City* (2003), stiller spørsmål om hvem som har denne retten, hva en rettferdig by er og hvilken rett det er snakk om. Mitchell (2003) fokuserer på offentlig rom og innbyggernes *rett* til å bruke og uttrykke seg i offentligheten, der han blant annet trekker frem at det i dag er vanskelig å oppnå en offentlig inkluderende sfære fordi private kapitalinteresser kontrollerer offentlige rom. Hvordan byer og byrom planlegges endrer ikke kun byens fysiske form, men også sosialt rom (Mitchell 2003).

Barns ’rett til byen’ handler på en side om demokratisk deltakelse i planleggingen, og kan ses i lys av Bergli og Hansen (2015) demokratiperspektiv på offentlige rom. I tillegg er dette teorier som støtter opp under svakere eller marginaliserte grupper i samfunnet, og er derfor sentralt i problemstillinger knyttet til barn og deres bruk av offentlig rom. Barn er en gruppe hvor bruken av byrom (barns romlighet) i stor grad blir påvirket av hvordan byen stadig utvikler seg. En studie av barn i Hausmannskvartalet i sentrum av Oslo, viser hvordan barns behov for gode nærmiljø ofte faller bort på bekostning av andre interesser i byen. Barna i dette området foretrakk å henge på kjøpesenteret Oslo City, av mangel på gode uteområder og steder å oppholde seg i nærheten av bostedet (Gabrielsen m. fl. 2004). Et perspektiv som retten til byen legger derfor til rette for et kritisk blikk på planlegging, hvem vi utvikler byene våre for, og hvilken plass barna i byen får i denne utviklingen. Ward skrev en gang: ”I don’t want a Childhood City. I want a city where children live in the same world as I do.” (Ward 1978:204 i Christensen og O’Brien 2003, s. 1). Videre vil jeg se nærmere på teori og studier på barns bruk, opplevelser og romlige restriksjoner, knyttet til urbane uterom.

2.3 Teoretiske perspektiver på barn og urbane uterom

I denne delen ser jeg på teoretiske perspektiver og tidligere studier om hvordan barn bruker de urbane rommene. Sentralt her er hvor de beveger seg (bevegelsesradius), hvilke romlige restriksjoner som foreligger (aksjonsradius) og hvordan de opplever ulike steder og mennesker som bruker urbane rom. Først vil jeg forklare barn og barndom som sosiale konstruksjoner, videre barns relasjon til urbane uteområder, barns aksjonsradius og bevegelsesmønster og møte med ”annerledeshet”. Avslutningsvis diskuteres barns rettigheter, som kan ses i lys av retten til byen (Mitchell 2003), og hvordan fokuset på barnevennlige byer (verden over) har økt.

2.3.1 Barn og barndom

Synet på hva ‘barn’ og ‘barndom’ er, har endret seg drastisk de siste tiårene innen forskningen på barn. Holloway og Valentine (2000) trekker frem en endring i hvordan man forstår og tenker på barndom i byer.

”If childhood is a social rather than a biological phenomenon – which varies between social groups, society and historical periods – it’s construction, contestation and consequences are worthy of academic attention” (Holloway og Valentine 2000, s. 5)

Et problem med tidligere konstruksjoner av barn som kun en kontrast til det å være voksen, og barndom som en fase i sosialiseringen, har ført til at forskningen på barn har blitt lite verdsatt. Dominerende konsepter om barn som noe midlertidig og uskyldig, sårbare og inkompetente, og synet på ‘barndom’ som kun en lykkelig tid fritatt for ansvar, har ført til at barn tidligere har vært svært lite synlige i forskningen som også omhandler deres hverdagslige erfaringer (Holloway og Valentine 2000). Forskere med et syn på barn og barndom som sosiale konstruksjoner fremhever hvor viktig det er å studere barn og unge i ulike sosiale og romlige kontekster. Nyere studier av barn og barndom velger derfor å se på barn som sosiale aktører med egne handlingsrom og strategier (Holloway og Valentine 2000, s. 5).

Idéer om den gode barndommen assosieres gjerne med rurale omgivelser i motsetning til byens tettbygde strøk. Gullestad (2001) trekker blant annet frem at en del idéer om barndommen assosierer barn med naturen, der barndommen i lang tid har vært knyttet til livet utendørs. Denne idéen om barndom plasserer barn blant trær, gater og natur og danner et

bilde av barn løpende rundt med gress mellom tærne. I tillegg har selvstyrt lek vært en viktig del av den norske oppfatningen av hva barndom er (Gullestad 2001). I dette legger hun blant annet frihet, vennskap, røff lek og utforskning av kriker og kroker i nabolaget. Denne metoden for ”barneoppdragelse” hevder Gullestad (2001) at fungerer godt når det sosiale nettverket i lokalmiljøet er forholdsvis tett, og de fysiske omgivelsene er uten store farer. Derimot fungerer det ikke like godt når naboene ikke kjenner hverandre, og når de fysiske eller sosiale omgivelsene er eller blir ansett som farlige. Barndommen hevdes å være mer voksenstyrt enn tidligere (Gullestad 2001), gjennomorganisert med institusjonelle og organiserte aktiviteter. Denne oppgaven har ikke som mål å vurdere hvorvidt byen er et godt sted for barn å vokse opp eller ikke, men søker å undersøke hvordan barns bruk av byen påvirkes av andre brukere av byens urbane uteområder. Jeg ser barn, i likhet med alle mennesker, som aktive deltakere i skapelsen av rommet.

2.3.2 Barns relasjon til det urbane rommet

Barns romlighet varierer over tid og rom, og hvilke erfaringer barn har med offentlige rom er derfor svært individuelt og må blant annet ses i lys av kontekst. På bakgrunn av det er det derfor vanskelig å klassifisere barns romlighet i bestemte kategorier. Matthews trekker frem to kilder til hvordan vi mennesker, barn og voksne, får romlig kunnskap: gjennom direkte eller indirekte erfaring (Matthews 1992 s. 65). Den direkte erfaringen av steder skjer ved å kroppslig oppleve området gjennom å bruke det og bo der. Både barn og voksne skaper altså en relasjon til rom ved å bruke de ulike sansene som synet, hørselen, lukt, følelser og bevegelser (Matthews 1992). Den indirekte erfaringen med rom får vi gjennom kommunikasjon med andre mennesker og ved å ta del i deres direkte erfaring av et sted. I dagens samfunn har massekommunikasjon fått en betydelig større rolle i vår erfaring av steder. Indirekte erfaringer kan en dermed knyttes til tv, radio, aviser, bøker og internett.

Hvilke steder barn får direkte erfaring med varierer. Mangfoldet av forskning på barn og barndom internasjonalt viser til at det har skjedd en temporær og romlig endring i mønsteret av barns lek utendørs (Valentine og McKendrick 1997; m. fl.). Valentine og McKendrick (1997) hevder at færre barn leker ute og at utelek i større grad befinner seg i umiddelbar nærhet til hjemmet eller som en del av organiserte aktiviteter styrt av voksne. Videre finner de at majoriteten av foreldrene er bekymret for mulighetene til lek i offentlig rom i nabolaget. De påpeker at det likevel ikke er riktig med en oppfatning om at barn er mer inne enn før, men at det dreier seg om at barn i større grad er under tilsyn av voksne, enten de

leker alene i bakgården (og noen passer på) eller at de tar del i flere institusjonelle eller organiserte aktiviteter (Valentine og McKendrick 1997). I Norsk kontekst viser Nordbakke (2018) i sin studie av til endringer i barns tilstedeværelse i offentlig rom gjennom de siste tiårene. Her finner hun en tydelig reduksjon i barns frie lek og utfoldelse i offentlig uten tilsyn av voksne (Nordbakke 2018). Denne nedgangen skyldes flere faktorer, og må blant annet ses i lys av teknologisk utviklingen og økt deltakelse i organiserte aktiviteter. Nedgangen i Oslo, byen med høyest grad av fortetting i indre by, er også det stedet der færrest barn leker ute uten at voksne er med (Nordbakke 2018).

Sammen med økt tid i organiserte aktiviteter, argumenteres det for at barns adgang til selvstyrt lek ikke er basert på offentlig tilrettelegging av fasiliteter for lek, men heller foreldres bekymringer for barns sikkerhet og en forandring av "the nature of childhood" (Valentine og McKendrick 1997). Flere studier trekker frem økt bekymring knyttet til trafikk og fremmede voksne mennesker (såkalt stranger-danger), som spiller en mer kritisk rolle i å begrense eller avgjøre barns muligheter for lek utendørs. Matthews og Limb (1999) diskuterer hvordan foreldre kan påvirke barns bruk av plasser, og viser til at hvilke romlige handlingsrammer foreldre ser som akseptable gjerne støtter seg på deres forestillingen om barnets sårbarhet. Jenter kan bli ansett for å være mer sårbare enn gutter, samt at yngre barn anses som mer sårbare enn eldre barn (Matthews og Limb 1999). Van der Burgt (2006) trekker i sin studie frem at barns bruk av rom også kan styres av foreldrenes forestillinger om sikre og usikre plasser i nærheten av bostedet, heller enn en gitt avstand fra hjemmet. Hun beskriver dette med at det kan finnes "forbudte øyer" innenfor barnets aksjonsradius eller at foreldre tillater at barnet er på steder som ligger lenger unna hjemmet, men at de anses som "sikre" plasser. For eksempel kan det være en park i nærheten av bostedet som oppfattes som "farlig" og barna ikke får lov til å gå der, men de får lov til å dra til en skolegård som ligger lenger unna i gangavstand.

Selv om man i Norge har vært opptatt av friheten til barn og den frie leken, som nevnt, blir deres liv stadig mer "overkontrollert" av voksne. Hvilke områder barn trenger er ofte sosialt konstruerte ideer om barns behov (Matthews og Limb 1999). For eksempel har den tradisjonelle lekeplassen blitt kritisert gjennom flere studier av barns romlighet, hvor det hevdes at den skaper ulønnsomme og sterile aktiviteter for barns aktiviteter utendørs. Matthews setter det på spissen der han beskriver det som en form for "ghettofisering" av barndom:

”Playgrounds, no matter how novel and stimulating, are conceived by adults to isolate and contain children within public space and, in so doing, contribute to a ‘process of childhood ghettoization’” (Matthews 1995a s. 457, i Matthews og Limb 1999, s. 69)

Matthews og Limb (1999) peker på at barn leker hvor som helst og over alt, og tar i bruk steder som sjelden ivaretar deres behov. Hart (1992 i Matthews og Limb 1999) hevder at barn er tilsynelatende usynlig i landskapet og kun utstyrt med det han kaller for *'token space'*. Dette refererer til et ”symbolsk” sted, og for eksempel den konstruerte lekeplassen. Utenom disse plassene kreves det at de tilpasser seg de fremmede omgivelsene i de voksnes verden. Derfor foreslår de at det er nødvendig å undersøke omgivelsene slik barn ”ser dem”. Dette er den eneste måten barn kan bli fullstendig integrerte brukere av steder.

Aitken(2001) stiller seg i likhet med Matthews kritisk til den tradisjonelle lekeplassen. Han beskriver barns behov for å gjøre ”ingenting” som en viktig sosial aktivitet når barn blir eldre. Det er når de står og prater og ser på det som skjer rundt seg, at de lærer om seg selv og omgivelsene. For eldre barn er dette en viktig måte å få kunnskap om plassen, de som bruker plassen, men også seg selv (Aitken 2001).

I byer hvor offentlige rom i stor grad struktureres for voksne kropper, beskriver Jones (2000) i sin studie av en middelklasse-landsby utenfor London, hvordan barn og unge gjør om ”voksne rom” til sine egne rom. I studien skiller hun mellom *uordnede* og *polymorfiske rom*. *Polymorfiske rom* beskriver rom som er i bruk innenfor voksne strukturer men som også kan brukes av barn. Eksempler trekker hun frem som en udyrket åker eller en låve på en bondegård som barn bruker å leke i. Disse rommene må skilles fra *monomorfiske rom*, som beskriver rom som domineres av en type bruk og dermed ekskluderer andre former for bruk (Jones 2000). Eksempler på monomorfiske rom ser Jones som en dyrket mark, motorveier og hager som anses å være så velholdt at barn ikke kan løpe rundt der. Jones (2000) trekker frem at det skjer en endring av *polymorfiske rom* og at voksne for eksempel kan huske tilbake til da de som små kunne leke i spesifikke gater. Økt intensitet av dominant bruk av rommet, som trafikk, gjør at gatene har blitt reproduisert som *monomorfiske rom*. For at barn skal kunne bruke offentlige rom, er det viktig at rommene som skapes er varierte og manipulerbare (Jones 2000). Barn synes å være mer tilfredse i miljøer de kan omgjøre og modellere som sine egne miljøer, mens det er de voksne som understreker ”behovet” for trygge lekeplasser i nabolaget.

Matthews ser barn og unges bruk av gater (urbane uteområder) på en annen måte. Gata, som en metafor for offentlige uteområder, kan forstås som en '*liminal setting*' eller en passasje:

"[...] a place which both makes possible and signifies a means of transition through which some young people move away for the restrictions of their childhood roots towards the independence of adulthood" (Matthews 2003, s. 101)

Barn og unges bruk av rom kan kollidere med voksnes meninger om rommets bruksformål. "Moralsk panikk" beskriver en reaksjon fra voksne når barn og unges adferd bryter med de verdiene og sosiale normer. Blant annet kan man i lys av Aitken (2001), se det som at voksne mister autoritet over barn og barns adferd, som videre genereres som en allmenn engstelse. Eldre barns bruk av rommet, vil derfor kunne påvirke foreldres restriksjoner på yngre barn og hvor de får bevege ute.

2.3.3 Barns aksjonsradius og bevegelsesmønster

I et historisk perspektiv trekker Karsten (2003) frem at barns tid-rom atferd på 1950- og 1960-tallet i større grad ble karakterisert som en "utendørs barndom". Dagens geografiske barndom mener Karsten imidlertid at kan klassifiseres i tre ulike kategorier: "utendørsbarn", "innendørsbarn" og "baksetebarn". Sistnevnte refererer til middelklassebarn som blir kjørt av foreldrene fra aktivitet til aktivitet i og utenfor byen. Mangfoldet av studier på barns romlighet i vestlig kontekst viser at barns daglige territorier, det vil si stedene barn oppholder seg uten tilsyn, har blitt svært innskrenket de siste tiårene (studier). Risotto og Giuliani (2006 i Karsten og van Vliet 2006) hevder at tap av erfaring fra det lokale miljøet reduserer mulighetene for læring og kompetanse. Parker i nabolaget, som barn brukte å besøke på egenhånd tidligere, har blitt mindre tilgjengelige og har endret karakter. I dag kan foreldre se på parken som et farlig sted for barn å være uten tilsyn av voksne, og resultater i at flere parker mister deres funksjon som barnas domene (Karsten og van Vliet 2006). Offentlige rom blir transformert fra å være rom som tilhørte barn til å bli et rom for voksne og barn under tilsyn. Barns bruk av offentlig rom til lek og sosialisering, i tillegg til deres frihet til å bevege seg, har blitt innskrenka (Karsten og van Vliet 2006). Påvirkningen av romlig begrensninger for trafiksikkerhet og mangel på steder å leke, varierer i stor grad ut fra kontekst, der en kan tenke seg at barn i den indre byen i større grad mister tilgangen til offentlige rom som konsekvens av fortetting.

I O'Briens (m. fl. 2000) studie fra ulike nabolag i og utenfor London, vises det til store variasjoner i hvordan barn bruker de offentlige rommene i byen. Det kan foreligge variasjoner i kjønn, etnisitet, familiens kultur, i tillegg til konkrete forskjeller basert på karakteristikk ved den lokale urbane settingen (forskjell på indre by og et mer landlig strøk). Barns bruk av uteområder viser seg derfor å være bundet sammen av personlige erfaringer og familiepraksis, i tillegg til lokale og globale faktorer. Barn opplever derfor ulik grad av romlige restriksjoner. Et eksempel fra studien til O'Brien (m. fl. 2000) er den 11 år gamle jenta Clara fra en drabantby utenfor London. Hun lever et overbeskyttet liv og får ikke gå noen steder på egenhånd. I tillegg er hennes ukentlige aktiviteter nøye gjennomplanlagt av moren. Likevel opplever Clara sitt liv som meningsfullt med flere aktiviteter, venner og interesser. I studien nevnes det imidlertid ikke hvordan Clara opplever å være ute alene, som for eksempel engstelse eller frykt i møte med uteområdene. O'briens (m. fl. 2000) argumenterer for hvordan vi forestiller rammene rundt "barndom" som kontrast til det å være voksen. Det som tidligere nevnt, kan karakteriseres som den "gode barndommen": gress mellom tærne, fri lek i gatene og utforskning av kriker og kroker i nabolaget, er det ikke sikkert barn er enige i. Som for eksempel Clara, som er tilfreds med sitt liv, selv om det er "kontrollert" av voksne.

Hvordan barn bruker rom og hva slags restriksjoner som foreligger er derfor avhengig av flere faktorer. I tillegg er det viktig å ikke underminere barns svar og deres oppfatning av eget liv. Likevel er det interessant å se hvordan ulike sosiale forhold med byens mangfold, kan påvirke hvordan barn får direkte erfaring med steder og hvilke romlige påvirkninger det kan ha.

2.3.4 Barns møte med annerledeshet

Samfunnsgeografen David Sibley blir ofte trukket frem i studier av barns erfaring og opplevelser av rom. Han beskriver hvordan alle mennesker, både voksne og barn, distanserer seg fra det en opplever som *annerledes* for at 'selvet' skal fremstå som *normalt*. Han bruker Klein sin psykoanalytisk forskning (1960 i Sibley 1995) om det "the pure and the defiled" - det 'rene' og 'urene'. Objekter i omgivelsene som barn oppfatter som "lik" seg selv fremmer positive følelser, og kategoriseres av barn som gode og rene objekter. Objekter som derimot er fremmede for barn fremmer følelser av uro, redsel og avsky, og kategoriseres som onde eller urene objekter. Sibley diskuterer hvordan dette perspektivet kan forklare hvordan vi distanserer oss fra og drar grenser mot *farlige* og *urene* "andre" for å beholde selvet rent

(Sibley 1995). Selv om skillet mellom det ”gode” og det ”onde” kan brukes for å forstå individers og grupperes relasjoner til steder, mener Sibley at det likevel ikke må oppfattes som låst (Sibley 1995). Betydningen av sosiale relasjoner med ‘andre’ og menneskers kategoriseringer kan nyanseres gjennom kontakt med ”andre” og gjennom opplevelse av ”andre” plasser. Det er en enighet om at den direkte erfaringen av plasser er viktig for å motvirke negative forestillinger om ”andre” plasser og mennesker. Dette kan ses i lys av Sibley (2001) og at det finnes en fare med at barn i mindre grad får drive med ustrukturert lek og utforskning av det offentlige utemiljøet. Han trekker frem at dersom tven tar over barns erfaring med uteområdene i bostedsområdet, så vil mennesker og urbant miljø i større grad oppfattes som uoversiktlig og farlig. Vi genererer engstelse, kanskje unødvendig, og trenger derfor å utfordres for å nyansere forestillingene vi har om ”farer” utenfor bostedet.

Van der Burg (2006) trekker frem at vennskskapsrelasjoner er viktig for barn når de er ute. Karsten og van Vliet (2006) finner også at barn trenger andre barn som de kan leke med. Lek utendørs er ofte en sosial lek, så om det ikke er noen andre utendørs, er det derfor lite sannsynlig at barna går ut. Barn er derfor den viktigste faktoren for forekomst av utendørslek, ifølge Karsten og van Vliet (2006). Foreldrene i studien trekker i tillegg frem at det er viktig at folk i nabolaget vet hvem barna deres er. Sitatet: ”It takes an urban village to raise a child” viser til at selv om konflikter kan oppstå mellom foreldre, så vet ”urbane familier” at de trenger andre familier i byen for blant annet emosjonell støtte og sosial kontroll (cf. Gans 1967 i Karsten 2006). I dette trekker Karsten frem at denne tillitten kan være vanskelig å etablere med naboer. Gans (1961 i Karsten 2006, s. 162) sier at et slikt tillitsforhold er lettere å utvikle i homogene populasjoner, som et ”people like us” prinsipp. Barns liv har blitt mer sentrert til hjemmet og tiden barn bruker hjemme har økt i tillegg til at aktiviteter som tidligere foregikk ute har blitt en del av barns inne-kultur (Sibley 2001). Denne hjemmesentrerte og ”overvåkningskulturen” frarøver i følge Sibley, ikke bare deres erfaringer fra det virkelige livet, men separerer dem i tillegg fra barn med ulik bakgrunn. Altså, en form for ”like barn leker best” (Karsten 2005).

2.3.5 Barns rettigheter og barnevennlige byer

Matthews og Limb (1999) diskuterer barns rett og kapasitet til å delta i planleggingsprosesser. De hevder at barn må læres opp i prosessen for å kunne ta del i demokratisk medborgerskap, og at de voksne må bli mer bevisst på barns kapasitet og kompetanse til å delta. De trekker frem at dårlige deltakelsesmekanismer er effektive virkemidler i å trene unge mennesker til å bli "ikke-deltakere" når de blir eldre (Matthews og Limb 1999). Det gjelder barns rett til å bli hørt, lyttet til og tatt seriøst i den alderen de er, og barns rett til rekreasjon, å slappe av, tilfredsstilles, muligheter for lek og kunne ha et kulturelt liv. Det handler om at barn har tilpasset seg miljøet, motivasjon og mulighet til å hjelpe med utforming av deres miljømessige framtid, og viser til Matthews (1995a i Matthews & Limb 1999): "Because adults have different outlooks and are pursuing different interests, they are often unable to see, much less understand, the child's point of view". Selv om bevegelser for barns rettigheter har økt, advarer Hart (1992 i Matthews & Limb 1999) om at planlegging og politikk som omhandler barns behov ofte blir begrenset av såkalt 'tokenism', og refererer til en symbolsk deltakelse. Et eksempel på dette er at et barn ikke kan forstå verdien av å delta, når planleggingen for eksempel går sakte og de ikke vil merke noe til resultatene av deltakelsen før de selv er voksne.

Fokuset på barnevennlige byer har økt verden over de siste tiårene. Riggio (2002) viser til at konseptet med "barnevennlige byer" har blitt utviklet for å sikre at styresmaktene konsekvent tar beslutninger for barns beste, og at byene er steder hvor barns rettigheter til en sunn, omsorgsfull, beskyttende, stimulerende, ikke-diskriminerende og inkluderende, i tillegg til et rikt kulturellt miljø, blir ivaretatt. I et inkluderende og gjennomiktig styringssystem vil alle borgere bli hørt, uansett alder, etnisk opprinnelse, sosiøkonomisk status, kjønn eller evne (Riggio 2002). En barnevennlig by er derfor forpliktet til å følge FNs barnekonvensjon, og sikre at barn blir anerkjent som borgere som har rett til å uttrykke sine meninger og få sine synspunkter tatt til betraktning. Riggio (2002) trekker frem at en bevegelse av barnevennlige byer har spredd seg over hele verden, og det barnevennlige initiativet i Italia presenteres som et eksempel.

I artikkelen *The child friendly cities initiative in Italy* trekker Corsi (2002) frem hvordan en nasjonal målsetting i Italia legger til rette for å imøtekomme barn som brukere av offentlige rom. Prosjektet omtalt som CSDBB (min oversettelse: *Bærekraftige byer for jenter og gutter*) ønsker å fremme tiltak for å forbedre bylivet på barnas premisser. En viktig del av initiativet har vært å fremme mobiliteten, ved blant annet å skape trygge ruter mellom hjem

og skole (Corsi 2002). Dette kan bidra til at barn blir mer selvstendige, i trygge omgivelser. Dette var på bakgrunn av at foreldre ofte unngår å la barna gå alene på bakgrunn av bekymringer som trafikk og dårlige veier. Noen tiltak som ble satt i gang var å redusere hastigheten på trafikken, lage nye og enklere gateskilt (der barna ved noen tilfeller designet og fikk velge symboler), utvidelse av fortau og etablering av gågater og boligveier. I tillegg til utvidelse av nettverk med sykkelveier i de største byene (Corsi 2002). I følge Corsi kan pragmatisk arbeid med de romlige strukturene som omgir barn, gi en visuell effekt som barn i større grad føler ansvar og tilknytning til – og Corsi barn er her måleparameteret på byers bærekraft (Corsi 2002).

3 Metodologi og metodiske valg

I denne oppgaven benyttes en kvalitativ metodisk tilnærming. Kvalitativ metode preges av nær kontakt mellom forsker og de som studeres, som gir både metodiske og etiske utfordringer. Å synliggjøre forskerens fremgangsmåte overfor leseren ved å formidle refleksjoner og beslutninger som er tatt underveis i prosessen, er et viktig prinsipp for å styrke kvaliteten, ifølge Thagaard (2018). Jeg vil starte dette kapittelet med å gi en sammenfatning av forskningsfeltets metodologiske historikk, som et utgangspunkt for den videre begrunnelsen av egne metodevalg. Valgene jeg har tatt presenteres ved å belyse fremgangsmåten og gjennomføringen av prosjektet. Avslutningsvis vil jeg trekke frem etiske problemstillinger knyttet til kvalitetssikring og oppgavens reliabilitet, validitet og overførbarhet. Siden barn er deltakere i studien, er mitt kritiske blikk på egen rolle ekstra viktig, da barn kan anses som en sårbar gruppe. Hvordan rollen som forsker påvirker kunnskapsproduksjonen er derfor viktig.

3.1 Forskningsfeltets metodologiske historikk

Den økende interessen for barns geografi og geografers fokus på dette temaet i forskningen kan spores tilbake til 1970-tallet og blant annet Bunge, Golledge, Hart, Ward og Katz (van Blerk & Kesby 2009). I artikkelen *Children's geographies: Tracing the evolution and involution of a concept* beskriver Aitken (2018) utviklingen innen barneforskning gjennom tre faser. Til å starte med var fokuset på barn i stor grad preget av utvikling- og miljøpsykologi. Store mengder kvantitativt materiale ble samlet og behandlet statistisk, og var starten på et fokus på mangfoldet av steder og miljøer som barn erfarer. På 1980- og 1990-tallet tok teoretikere fra et feministisk og kritisk ståsted forskningsfeltet videre. Interessen for unge menneskers identitet og deres forskjellige måter se steder på, fikk på dette tidspunktet et mer politisk uttrykk. Den kritiske og radikale forskningen av barns geografier kom fra feminismen, samtidig som Bunge allerede på 70-tallet hadde (1973 i Aitken 2018) satt søkelyset på barn som en romlig undertrykt gruppe. Bunge sin forskning fikk politisk påvirkning på 1990-tallet. Fokuset ble rettet mot barns identitet, og globale initiativer på barns rettigheter vokste frem.

Matthews og Limb (1999) setter en ny agenda for barneforskningen og barns relasjon til deres fysiske og bygde miljø. De ønsker med det å illustrere hvordan geografien til barn

flytter seg fra miljøpsykologiens røtter og til en dypere sosial og kulturell geografi av barn, som anerkjenner prosesser av ekskludering, sosio-romlig marginalisering og grensekonflikter med voksne og foreldre. I *Defining an agenda for the geography of children: review and prospect* legger de derfor frem syv kriterier for en ny agenda (Matthews og Limb 1999). Det første de trekker frem er synet på 'barn' og 'barndom' som en sosial konstruksjon. Forutsetningene for hva et barn er, er laget av voksne og derfor også hvilke områder eller steder barna trenger. Ved å gjøre dette mangler de en forståelse av at barn er forskjellig fra voksne i måten de ser verden på. Det neste punktet de trekker frem handler om hvordan barn bruker steder og fasiliteter på andre måter enn voksne. Selv når omgivelsene deles, brukes de til forskjellige formål. Jones (2001) beskrivelse av *monomorfiske* og *polymorfiske* rom er et eksempel på dette, og hvordan barn gjør om voksne rom til egne rom. Barns frie rekkevidde og de typene av miljømessige omgivelser barn bruker, omtales i tredje punkt som mer begrenset enn for voksne. Barnas bevegelsesmønster og aksjonsradius er sentral for min problemstilling, og jeg ønsker å belyse hvilke restriksjoner og begrensninger de har til å bruke offentlige rom og hva som *kan* forklare dette. Det fjerde de trekker frem er at barn møter trusler som voksne ikke får med seg i møte med sine omgivelser. Selv om det samme miljøet påvirker både barn og voksne, er ikke nødvendigvis deres tolkning og evaluering av steder like. Hvordan barn og voksne ser, føler og reagerer på et sted, varierer, og deres syn på planlegging av steder er nødvendigvis ikke det samme. I lys av dette har jeg valgt å intervjuer både barn og foreldre. De to avsluttende punktene Matthews og Limb (1999) fremhever omhandler barn og politikk. For det første er ikke barn i stand til å påvirke beslutningstakere som bestemmer strukturer til miljøet og stedsbruk, og blir plassert på de stedene som er ment for barn. Disse stedene er bestemt av voksne og reflekterer verdier som tar lite hensyn til barnas behov, ambisjoner og oppførsel. For det andre kan et demokratisk ansvar kun skje gjennom praksis og involvering. Involveringen av barn i utforming og styring av sitt eget miljø er i seg selv viktig, i tillegg til at dette er et viktig steg for å utvikle framtidige kompetente og deltakende borgere

De syv ovennevnte punktene Matthews og Limb (1999) legger frem, representerer et ståsted innenfor den nyere barneforskningen og har en politisk ordlyd. Forskning på barn er i dag er et bredt felt bestående av ulike tilnærminger og metoder for å studere deres verden og erfaringer. Antall studier på barn har derfor vokst kraftig de siste årene, blant annet som et resultat av tidsskrifter som *Children's geographies* og *Children, Youth and Families*. Kognitive disipliner som ønsker innsikt om barn og deres verden, karakteriserer ifølge Aitken (2018) den nåværende fasen, og kommer fra utfordringene rundt politisk identitet, i tillegg til

å utfordre det vi tror vi vet om barn og deres geografier. I tillegg til løse teorier om hvordan barn skaper og gjensker rom og seg selv. Eksempler på studier som ser byen fra ”barns verden”, i en norsk kontekst er Wilhjelm (2002) Aaby (2006). I avhandlingen *Barn og omgivelser-virkelighet med flere fortolkninger*, studerte Wilhjelm barn i Trondheim, retta mot deres bruk av offentlige utearealer, i tillegg til å intervju arkitekter som jobbet med arealplanlegging. Aaby brukte i sin masteroppgave mentale kart som utgangspunkt for å forstå hvordan barn bruker og konseptualiserer stedet Grünerløkka. I forhold til disse to studiene, handler min studie om hvordan barn bruker og opplever byen, sett fra både barna og foreldrenes perspektiv.

Holloway (2014) trekker i artikkelen *Changing Children's Geographies* frem at det er på tide å gå forbi fokuset på “the all-knowing child”. Hun hevder blant annet at man ikke kun bør fokusere på barns mikroverden, men i tillegg inkludere aktører, som foreldre, barnehage, skole og andre institusjoner, som påvirker og blir påvirket av barns liv. Hun peker på at fokuset på foreldre og familier, brakt frem av den feministiske geografien, er viktig. Innen barneforskningen kan det derfor antas at det fremdeles er viktig med geografier på både barn, unge og familier. For å svare på problemstillingen presentert tidligere, har jeg valgt å intervju både barn og foreldre. I likhet med Matthews og Limb (1999) ser jeg på barn som en sosial aktør og som aktive deltakere i rommets sosiale konstruksjon. Ved å inkludere foreldre søker jeg å få et mer nyansert bilde og dypere forståelse av barns bruk av byen, og kan knytte det opp mot rom som sosiale og relasjonelle konstruksjoner (diskutert i kapittel 2).

3.2 Kvalitativ metode

Problemstillingen oppgaven reiser skal avgjøre den metodiske tilnærmingen (Thagaard 2018). Denne oppgavens formål om å *undersøke hvordan barn bruker de urbane uteområdene på Grünerløkka, og hva som kan forklare deres bruk av byen*, legger til rette for en kvalitativ metode. Innen kvalitativ forskning søker vi en forståelse av sosiale fenomener gjennom kontakt i felt, intervju og observasjon, eller analyse av tekster og visuelle uttrykksformer (Thagaard 2018). Kvalitativ metode forsøker dermed å komme i dybden av kunnskap og erfaringer hos informantene. For å svare på problemstillingen har jeg valgt å benytte kvalitative dybdeintervjuer. I tillegg triangulerer jeg dataen med observasjon fra felt. Triangulering av data betyr å samle ulike typer datamateriale på ulike måter, noe som gir forskeren mulighet til å få bedre innsikt og forståelse av et fenomen (Alvesson og Sköldberg 2009). Likevel utgjør dybdeintervjuene den største delen av det innsamlede datamaterialet.

Forskningsprosessen har vært eksplorerende og fleksibel. Det vil si at jeg ikke hadde en fastsatt problemstilling da jeg startet med innsamlingen av data. Interessen for å utforske familier i byen og barns bruk av byens rom, var derfor mitt utgangspunkt. Et eksplorerende forskningsdesign gir mulighet til å nærme seg et fenomen som et ”blankt ark”, justere og oppdage nye egenskaper ved fenomenet som er interessant underveis i prosessen. Tilnærmingen kan betegnes som empiribasert teori (’grounded theory’), som innebærer en databasert teoriutvikling (Glaser og Strauss 2008 i Thagaard 2018). Innen denne retningen av kvalitativ forskning utvikles teori på grunnlag av systematiske analyser av data. Likevel er den innsamlede dataen påvirket av hvilke teoretiske og sosiale ”briller” jeg ser med og min faglige forankring. For eksempel vil jeg være påvirket av min egen barndom, da jeg selv har vokst opp i en mindre by og ikke i indre Oslo. Dette kan gi grunnlag for et annet perspektiv enn det studiens deltakere har. Målet med prosjektet er å fortelle mine informanternes fortellinger om det å bo, bruke og leve på Grünerløkka, for å besvare problemstillingene.

Dataen er innsamlet gjennom semi-strukturerte dybdeintervjuer. Intervju er en egnet metode for å finne ut av hvordan personer opplever og forstår seg selv og sine omgivelser (Thagaard 2018). Styrkene ved bruk av intervju ser Hay (2016) som å fylle et kunnskapshull andre metoder ikke har mulighet til (for eksempel observasjoner), undersøke komplekse handlinger og motivasjoner, og samle et mangfold av betydninger, meninger og erfaringer. Et suksessfullt intervju handler derfor om nøye planlegging og forberedelser. Dette vil bli diskutert senere i kapittelet (3.3.2).

Underveis i forskningsprosessen fant jeg ut at det ville være nyttig å triangulere dataen med observasjon fra felt. Observasjonene som er innhentet og analysert, baserer seg på ni timer over tre dager. Ikke-deltagende observasjoner, det vil si at undersøkelsen er skjult, er problematisk når det gjelder etikk. En hovedregel er at de vi forsker på, skal være informert. En slik metode strider derfor med punktet om informert samtykke. En fordel ved bruk av ikke-deltagende og skjult observasjon er at jeg som forsker ikke bryter inn i den normale samhandlingen mellom mennesker. Kvalitative intervjuer innebærer at vi setter informantene i en kunstig situasjon, og påvirker derfor informasjonen de gir oss. Ifølge Thagaard (2018) er ikke åpenhet om forskerrollen alltid gjennomførbart. For eksempel vil man i studier av mennesker på offentlige arenaer, for eksempel mennesker som bruker parker, gater og torg som denne oppgaven omhandler, være miljøer hvor deltakerne ikke tilhører et miljø. Under mine observasjoner av de urbane uteområdene er deltakerne anonyme i relasjon til hverandre, og jeg som forsker vi ha en anonym posisjon på lik linje med deltakerne

(Thagaard 2018). Observasjonene fra felt vil brukes for å danne et bilde av hvem som oppholder seg i uteområdene på Grünerløkka.

3.3 Fremgangsmåte

3.3.1 Rekruttering av utvalget

Kvalitative studier kan baseres på strategiske utvalg. Et *strategisk utvalg* innebærer at studiens deltakere har spesifikke egenskaper eller kvalifikasjoner som er strategiske i forhold til problemstillingen (Thagaard 2018). Jeg har tatt kontakt med barnefamilier på Grünerløkka og har begrenset utvalget til familier der barna er mellom 9 og 12 år. Basert på tidligere forskning og trender som viser til at barn i mindre grad oppholder seg ute alene uten tilsyn, ønsket jeg å få kontakt med familier der barna anses som store nok til å leke ute uten tilsyn, men samtidig er for unge til å reise med kollektivt til for eksempel andre bydeler for å tilfredsstille sine behov for gode uteområder. Dette er en gruppe i samfunnet som er avhengig av gode uterom i nærhet til bostedet. Tidligere studier av flyttemønster i indre by viser til at etnisk norske barnefamilier er mer ustabile, og at det ofte er de som velger å flytte ut av byen (Lunke 2014). Prosjektet retter derfor fokuset mot etnisk norske barnefamilier.

Det viste seg å være vanskelig og tidkrevende å finne aktuelle barnefamilier som ønsket og hadde tid til å delta i studien. For å finne ønsket utvalg, var det derfor hensiktsmessig å rekruttere deltakerne ved et *tilgjengelighetsutvalg* (Thagaard 2018). Utvalget er derfor strategisk ved at deltakerne representerer egenskaper som er relevante for problemstillingen, og basert på deltakere som har vært tilgjengelige for deltakelse. I tillegg benyttet jeg meg av en såkalt *snøballmetode* (Thagaard 2018). Det vil si at jeg tok kontakt med noen nøkkelpersoner som jeg hadde fått tips om at hadde de egenskapene som kvalifiserte for studien. Etter å ha gjennomført intervjuer med disse nøkkelpersonene, spurte jeg om de kjente til andre som befinner seg i samme situasjon og som kanskje kunne tenke seg å delta. I følge Crang og Cook (2007) er det en god metode da nøkkelpersonene først forteller om prosjektet til potensielle deltakere. Informantene ga derfor først sitt samtykke til kontaktpersonen om at jeg kunne kontakte dem, før jeg fikk kontaktinformasjon. En svakhet ved bruk av en snøballmetoden er ifølge Thagaard (2018) at utvalget kan komme til å bestå av flere personer innenfor samme nettverk og var en problemstilling jeg tidlig ble oppmerksom på da jeg startet med rekrutteringen. På bakgrunn av dette valgte jeg derfor å ta kontakt med flere nøkkelpersoner, til jeg oppnådde et tilstrekkelig utvalg. Utvalgets størrelse vurderes opp mot de analytiske målene for prosjektet og hvor godt utvalget er egnet til å

utforske problemstillingen (Thagaard 2018). Den kvalitative tilnærmingen til prosjektet kjennetegnes ved intensive og dybdegående intervjuer. Etter intervju nummer seks opplevde jeg en metning av dataen. Dette vil si at mye av det som ble sagt, allerede var nevnt av tidligere informanter.

Det endelige utvalget består av 14 informanter, 7 barn og 7 voksne, fra 6 ulike familier. Jeg har endt opp med et utvalg hvor jenter og mødre er overrepresentert. Et problem med *tilgjengelighetsutvalg*, som nevnt over, er at det fort kan oppstå skjevhet i utvalget (Thagaard 2018). Dette ble jeg klar over tidlig og har underveis i prosessen forsøkt å jevne det ut. Likevel tenker jeg at det ikke er avgjørende for resultatet i prosjektet, da utvalget i seg selv er lite og strategisk. Strukturen på familiene er variert og gir likevel et mer heterogent bilde, der ulike familieformer er representert. Det er to alenemødre, tre familier der kun mødrene deltok og en familie der begge foreldrene deltok på intervjuet.

Barnefamilie nr.	Informanter	Bakgrunn
1	<i>Nora</i> (10 år) og moren (Midt i 40-årene)	Husholdning: Mor, far, to barn (10 og 15 år) Utdanning: Høyere utdanning Bodd på Grünerløkka: 19 år Bolig: 88 kvm. 3 soverom
2	<i>Anne</i> (10 år) og moren (midt i 40-årene)	Husholdning: Mor, far, to barn (10 og 15 år) Utdanning: Høyere utdanning Bodd på Grünerløkka: 17 år Bolig: 100 kvm, 4 soverom

3	<i>Kari</i> (9 år) og moren (slutten av 40-årene)	Husholdning: Mor, far og datter (9 år) Utdanning: Høyere utdanning Bodd på Grünerløkka: 11 år Bolig: 86 kvm, 3-roms
4	<i>Liv</i> (9 år) og moren (starten av 40-årene)	Husholdning: Mor, datter og sønn (9 og 13 år) Utdanning: Fagbrev Inntekt: 200 000 – 300 000 kroner Bodd på Grünerløkka: 15 år Bolig: 50 kvm, 2 soverom
5	<i>Eva</i> (12 år) og moren (slutten av 30-årene)	Husholdning: Mor (svensk) og datter (12 år) Utdanning: Høyere utdanning Inntekt: 600 000 kroner Bodd på Grünerløkka: 20 år Bolig: 58kvm, 2 soverom
6	<i>Lars</i> (10år), <i>Kine</i> (11år), moren og faren (slutten av 40-årene og midt i 50-årene)	Husholdning: Sønn og datter, mor og far. Utdanning: Høyere utdanning Bodd på Grünerløkka: 7 år Bolig: 146kvm (lite hus i indre gård)

Av hensyn til informantene har jeg valgt å gi barna fiktive navn. Foreldrene til de 7 barna har jeg valgt å omtale som ”mor” og ”far”. Dette har jeg gjort for å gjøre lesningen av analysen mer autentisk.

3.3.2 Intervjuguiden

Et forskningsintervju kan utformes på ulike måter. Thagaard (2018) trekker frem tre fremgangsmåter for kvalitative intervjuer: strukturerte, semi-strukturerte og ustrukturerte intervjuer. Jeg har valgt å benytte meg av en semi-strukturert intervjuguide. Et semi-strukturert intervju kjennetegnes ved at spørsmålene som stilles i intervjuet fokuserer på innhold og håndterer temaer forskeren anser som relevant til forskningsspørsmålet. Dunn (2016) poengterer at det er vanskelig å formulere en ”streng” guide for god praksis som kan gjelde enhver kontekst for intervju. Det semi-strukturerte intervjuet er derfor organisert rundt ordnede men fleksible spørsmål. I motsetning til for eksempel ustrukturerte intervjuer, vil rollen til forskeren være å ”omdirigere” samtalen om den flytter seg for langt vekk fra forskningstemaet. Jeg utarbeidet to intervjuguiden, som ble brukt under intervjuene. Den første intervjuguiden er inspirert av tidligere studier av barn og bruk av byen (Wilhjelm 2002; Aaby 2006). I enkelte tilfeller var veiledende spørsmål et virkemiddel for å innlede til intervjuet. På denne måten håpet jeg at barnet skulle føle seg tryggere i situasjonen og at jeg kun var der fordi jeg var nysgjerrig på det de hadde å fortelle. Videre holdt jeg meg til intervjuguiden, men det var forskjell på i hvilken grad jeg kunne styre samtalen. Det er derfor svært ulikt hvor utfyllende de forskjellige barna svarte på spørsmålene.

3.3.3 Gjennomføring

Med et eksplorerende forskningsdesign har jeg har ønsket å utforske familiene og deres fortellinger om det å bo i byen. På bakgrunn av at utvalget er barnefamilier, som jeg anser som en gruppe med en aktiv hverdag, i tillegg til prosjektets tidsbegrensning, ønsket jeg å være så fleksibel som mulig. Før selve intervjuet snakket jeg med foreldrene over mail eller telefon, og ba foreldrene fortelle barna om prosjektet og spørre om de ønsket å delta. Når jeg først møtte familiene, tok vi en felles samtale og informantene fikk bestemme formen på intervjuet. Dette var et valg jeg gjorde for at barna i størst mulig grad skulle bli ivaretatt i intervjusituasjonen. Jeg opplevde at barna hadde fått informasjon om at jeg skulle komme og var nysgjerrige på hva de skulle være med på. To av barna syntes det var helt greit å snakke med meg alene uten at foreldrene var med, intervjuene av de resterende familiene foregikk som et felles intervju.

Intervjue hjemme

Familiene som deltok i studien inviterte meg hjem til seg for å gjennomføre intervjuet. Familiens hjem er i følge Bushin (2009) en anbefalt setting når man skal intervju barn. Jeg anså dette som det beste alternativet, da det ville blitt en større praktisk utfordring om intervjuene ble lagt til for eksempel en kafé eller annen offentlig plass. Likevel er det på forhånd viktig å være forberedt på potensielle fordeler og ulemper ved å legge intervjusituasjonen til hjemmet. Intervjuene er blant annet preget av størrelsen på boligen, hvor det i en mindre bolig naturlig nok kan være flere forstyrrende elementer. Dataene som ble samlet inn er derfor i noen grad påvirket at det er flere mennesker til stede. Avbrytelser og distraksjoner har i noen tilfeller ført til at informantene og jeg som intervjuer har mistet fokus underveis i intervjuet. På en annen side kan gjennomføring av intervjuet et sted der informanten er kjent, både barn og voksne, gjøre at han/hun føler seg tryggere i situasjonen. Jeg opplevde hjemmet som en slik trygghet for mine informanter. Bushin (2009) reflekterer rundt noen etiske retningslinjer ved å intervju barn i deres hjem og legger vekt på at man som forsker bør ha en fleksibel tilnærming til intervjusituasjonen. Det vil si at man tillater metoder å bli tilpasset til konteksten, da ingen intervjusituasjoner er like når man foretar et intervju hjemme hos noen. Et annet viktig punkt er at det foreligger en maktrelasjonen basert på generasjon, mellom voksne og barn, som kan påvirke forskningens setting i tillegg til å ha en påvirkning på dataen som blir samlet inn.

Hvordan intervju barn?

Metodologisk er det viktig å bruke metoder som gjør det mulig for barn og unge mennesker å kommunisere deres egne historier så effektivt som mulig (van Blerk og Kesby 2009). Det er derfor viktig å tilpasse intervjuet til situasjonen og barnet. I tillegg til å legge til rette for en trygg og komfortabel setting, spesielt for barna som deltok, ønsket jeg å ha et semi-strukturert intervju som skulle foregå på barnas premisser. Da oppgavens problemstilling reiser spørsmål om bruk av uteområder, er en svakhet ved bruk av intervju at det kan være vanskelig for informanten å forholde seg til det som er ute når man selv er inne. På bakgrunn av dette vurderte jeg flere former for intervjumetoder. Det kunne vært aktuelt å foreta et gående intervju med barn og foreldre i de omgivelsene intervjuet handler om, i dette tilfellet Grünerløkka. Likevel valgte jeg å gjennomføre intervjuene innendørs, på grunn av årstiden (sen høst/vinter) og tidsbegrensning. Da jeg tok kontakt med barnefamiliene som var interessert i å delta, fikk barna mulighet til å ta med bilder av steder de bruker på Grünerløkka. To av barna som ble intervjuet gjorde dette, noe som viste seg å være et

effektivt virkemiddel. Barna kunne dermed fortelle meg om stedene de hadde tatt bilde av. I tillegg hadde jeg selv tatt bilder av noen uteområder, og jeg hadde med et flyfoto av Grünerløkka til hvert intervju. I de fleste av intervjuene tok familiene i bruk både bilder og flyfoto når de snakket om steder de bruker. Jeg opplevde at barna fint kunne navigere og kjenne igjen steder på egenhånd ved hjelp av flyfotoet, og at dette gjorde intervjusituasjonen litt mer interaktiv og spennende.

Bushin (2009) reflekterer i tillegg rundt foreldres tilstedeværelse under intervju av barn. En negativ side ved å ha et felles intervju kan være at både barna og foreldrene bryter inn eller retter på den andres fortelling. Jeg opplevde at det å intervjuer familiemedlemmene sammen kunne ha både negative, men også noen positive utfall. I noen tilfeller oppstod det uenigheter mellom foreldre og barna, som avdekket mer informasjon om barnas bruk og opplevelser enn hva jeg hadde fått om familiemedlemmene ble intervjuet separat. En slik tilnærmingen bidrar derfor til diskusjoner og en mer nyansert fortelling om bruken av uteområdene. I tillegg intervjuet jeg en hel familie med et søskenpar. I dette tilfellet var datteren mer frempå og sønnen deltok ikke i like stor grad. Dette kan ses i lys av det Bushin (2009) trekker frem om at dersom flere personer er tilstede under intervjuet, kan det være at noen oppfatter situasjonen som kjedelig og starter å gjøre andre ting isteden for. Jeg begynte derfor alltid med å intervjuer barna, og deretter foreldrene. Ved å strukturere intervjusituasjonen på denne måten forsøkte jeg å gi hver informant like mye fokus. Likevel er det stor variasjon, da særlig mellom barna, i hvor mye de deltok i intervjuet og svarte på spørsmålene som ble stilt.

3.4 Etterarbeid og analyse

3.4.1 Transkribering og koding

Kvalitativ metode er en kontinuerlig forskningsprosess, det vil si at kategorisering av data allerede var i gang når jeg startet intervjuprosessen. Ved bruk av dybdeintervjuer som metode satt jeg igjen med store mengder data som måtte behandles og analyseres. Transkribering er en nedskrevet reproduksjon av intervjuet som finner sted mellom forsker og informanten (Hay 2016). Datamaterialet blir derfor overført fra muntlig til skriftlig språk, og er en tidkrevende prosess. Under intervjuene brukte jeg en båndopptaker, som gjorde det lettere å kunne gjengi det som ble sagt korrekt i etterkant. Underveis i prosessen med transkribering ble jeg bedre kjent med datamaterialet. For å få en bedre oversikt over dataen valgte jeg å kode intervjuene. Hay (2016) trekker frem tre hovedformål ved å kode kvalitative data:

reduksjon av data, organisering og analyse. Samtidig finnes det ulike mål ved bruk av koding. En eksplorerende og induktiv måte å bruke koding på, som ved 'grounded theory', har som mål å generere teorier fra empirisk data, i motsetning til ved andre tilfeller hvor koding blir brukt deduktivt for å støtte opp under teorier eller hypoteser.

For Thagaard (2018) er det to tilnærminger til analyse: tematisk- og personsentrert tilnærming. Jeg har i denne oppgaven valgt å benytte en kombinasjon. Ved å bruke temasentrerte tilnærminger er de analytiske enhetene *temaene*, og informasjon om hvert tema blir sammenlignet mellom alle informantene. En svakhet ved bruk av temasentrert tilnærming er at de temaer som gjøres relevante for problemstillingen, bærer preg av forskerens tolkning av datamaterialet. Underveis i transkriberingen og videre i benyttelse av programmet "Nvivo" til å kode dataene, har jeg konstruert kategorier på bakgrunn av datamaterialet. Det er tre hovedkategorier som utgjør hver sin del av analysekapittelet: motiver for å bo i byen, bruk av urbane uteområder, og opplevelser og konflikt. Under hvert tema er det konstruert underkategorier. I følge Thagaard (2018) skal disse fange opp erfaringsnære og erfaringsfjerne aspekter ved datamaterialet. Da jeg kodet dataene, gjorde jeg det etter temaer som kom opp som aktuelle fra informantene underveis i intervjuene, og dette former også oppgavens analysedel. En svakhet ved bruk av temasentrert analyse, er at det informantene sier kan bli tatt ut av kontekst. Informanten kan derfor oppleve å ikke kjenne seg igjen i oppgavens fremstilling.

Da oppgaven skal undersøke bruk og opplevelser av byens uteområder, vil ikke temasentrert tilnærming være tilstrekkelig alene. For å løse dette har jeg forsøkt å ha en rød tråd gjennom de ulike analysedelene. Dette muliggjør at informantene og tolkningen av deres forhold til de ulike temaene kan følges. Det som er ekstra viktig ved bruk av personsentrert tilnærming, er hensynet til konfidensialitet, i tillegg til at det foreligger et etisk dilemma knyttet til hvordan informantene blir representert. Informantene kan bli "konstruert" som bestemte personer eller typer basert på det som det snakkes om i intervjusituasjonen. Intervjuene baseres i tillegg på en intervjuguide, som nevnt, som gjør at temaene for intervjuet på forhånd er fastlagt av intervjueren og vil påvirke resultatene.

3.4.2 Refleksjon rundt egen rolle

Som en dynamisk og pågående prosess, skaper forskning nye relasjoner og problematikk som krever konstant oppmerksomhet. Forskning på og med barn reiser flere metodiske og etiske problemstillinger, og krever derfor i større grad at forskeren har et kritisk blikk på sin posisjon og rolle. Det er derfor viktig å være bevisst og selvkritisk til egen rolle. *Kritisk refleksivitet* beskriver en prosess av konstant selvbevisst granskning av seg selv som forsker og forskningsprosessen (Hay 2016). Kritisk refleksivitet vil si at forskeren analyserer sin egen situasjon som om det var det han studerte, og at forskeren anerkjenner egen sosial posisjon og spør seg hvordan egen interaksjon i forskningen og informasjonen som er samlet, er sosialt betinget. Samtidig er det vanskelig å være kritisk refleksiv, fordi man ikke engasjerer seg med samme intensitet som det objektet man studerer.

Forskningen innebærer i tillegg ulike typer av maktrelasjoner og relateres til hvilken rolle forskeren og informanten har, og hvilken kunnskap informanten sitter med selv (Hay 2016). Flere av informantene i studien hadde høyere utdanning, dette kan ha bidratt til at informantene er vant med forskning og komfortable i settingen med å bli intervjuet. Det hendte likevel av og til at noen tok litt ”kontroll” over intervjuet (endring i roller), men det kan også ha med at barna var tilstede. Det foreligger en naturlig maktrelasjon mellom barn og foreldre. Dette påvirker intervjusituasjonen når for eksempel foreldrene tar over intervjuet av barna med sin ”foreldrerolle”. Dette kan ha en positiv virkning, da foreldrene kjenner barna og deres språk bedre enn det jeg som forsker gjør. Jeg forsøkte derfor å finne en balanse og tilpasse min rolle til situasjonen. Ovenfor barna jeg intervjuet måtte jeg være bevisst mitt eget språk og forutinntatthet, og være åpen for ulike fortellinger og forståelser.

Informasjonen som blir gitt til meg som forsker, er påvirket av meg, men også konteksten til intervjusituasjonen (som nevnt over). Jeg opplevde at mine informanter åpnet seg om det som er fint, men også det som kan være vanskelig ved å bo i byen. Hvordan jeg har oppfattet informantene har påvirket meg under intervjuet og videre i analysen. Jeg som forsker vil på denne måten ha makt til å påvirke den kunnskapen som blir resultatet av intervjuet. I tillegg til at jeg har mulighet til å vektlegge enkelte resultater fremfor andre. Hay (2016) trekker frem kritisk refleksivitet som den mest passende strategien for å håndtere subjektivitet og intersubjektivitet, som vil bli drøftet under. Bevisstheten rundt egen subjektivitet er viktig for oppgavens validitet.

3.5 Etikk

Thagaard (2018) trekker frem tre viktige etiske prinsipper for kvalitativt feltarbeid: informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser for å delta i forskningsprosjektet. Jeg vil i denne delen reflektere rundt hvilke forbehold jeg har tatt og hvilke utfordringer motstridende hensyn kan ha for resultatet av forskningen.

3.5.1 Informert samtykke og konfidensialitet

Innsamling av data til prosjektet har blitt godkjent av NSD (Norsk Senter for Forskningsdata). Godkjennelse av forskningsopplegget forplikter forskeren til å innhente informert samtykke fra studiens deltagere, samt å sikre informantenes anonymitet. Informert samtykke innebærer at informantene fritt skal kunne velge om han/hun vil delta i studien, ved tilstrekkelig informasjon om forskningsarbeidet, i tillegg til å være kjent med muligheten for å kunne trekke seg når som helst underveis (Hammersley og Atkinson 2007). Denne informasjonen har blitt formidlet til informantene ved forespørsel om deltakelse og i et informasjonsskriv (vedlegg vedlagt) om det overordnede prosjektet.

Ved bruk av barn som informanter, kreves i tillegg samtykke fra foresatte og at barnet selv ønsker å delta. Etersom jeg skulle intervjuer hele familien og ikke kun barna, var ikke dette et problem. Før intervjuet tok jeg meg god tid til å repetere informasjonen gitt skriftlig og muntlig overfor både barna og foreldrene. Det var viktig for meg å være tydelig på hva det innebærer å delta i studien, sikring av anonymitet og muligheten for å trekke seg på hvilket som helst tidspunkt. Barna skal selv ønske å delta i prosjektet, og jeg var derfor tydelig på frivillig deltagelse. Thagaard (2018) trekker imidlertid frem to utfordringer med informert samtykke innen kvalitative studier. Det første er at det man ved å ha et fleksibelt eller eksplorerende forskningsopplegg, gjøres endringer underveis, og informasjonen informanten har lagt til grunn for sin beslutning om å delta, kan være upresis. For det andre kan for mye informasjon om forskningsarbeidets formål påvirke informantenes svar, og kan svekke forskningsresultatene validitet. I denne oppgaven kan det første anses som et relevant dilemma. Ved å ha et eksplorerende forskningsdesign var det overordnede temaet for oppgaven på intervjutidspunktet noe åpent. Underveis i forskningsprosessen ble fokus noe mer snevret inn etter hva jeg fant interessant. Fra å handle om barnefamilier på Grünerløkka ble oppgaven i større grad snevret inn mot temaene nevnt over: middelklassefamilier, motiver for å bo i byen, barns bruk og opplevelse av urbane uteområder.

Hvilke konsekvenser deltakelse kan ha for informantene er også viktig å belyse. Det skal være like lett å gi samtykke til deltakelse, som på et senere tidspunkt å trekke seg. I informasjonsskrivet og samtykkeskjemaet ble informantene gjort oppmerksom på dette, i tillegg til at jeg som nevnt gjenga informasjonen før intervjuet. Jeg har en oppfatning om at informantene har hatt en positiv opplevelse av intervjuet, både barn og voksne. Konfidensialitet handler om at opplysninger om informantene ikke blir tilgjengelig for andre (Thagaard 2018). Som en hovedregel skal forskeren behandle data om personlige forhold konfidensielt og fortrolig, og anonymisere prosjektets deltakere. At prosjektet har deltakere som er barn, gjør at punktet med konfidensialitet er ekstra viktig. Da oppgavens problemstilling reiser spørsmål rundt barns bruk av et begrenset geografisk område, gjorde jeg deltakerne bevisste på opplysninger om aldersgruppe og bostedsområde vil kunne være indirekte personidentifiserende. Jeg har prøvd å anonymisere informantene så godt det lar seg gjøre for å beskytte informantenes privatliv (fiktive navn som nevnt tidligere).

3.5.2 Reliabilitet, validitet og overførbarhet

Spørsmålet om reliabilitet omhandler en kritisk vurdering av prosjektets troverdighet. Det innebærer ifølge Thagaard (2018) at forskningen er gjennomført på en pålitelig og tillitsvekkende måte. Innen kvalitativ forskning må man derfor spørre seg om en annen forsker ville kommet frem til de samme resultatene. Thagaard (2018) trekker frem at forskeren må argumentere for reliabilitet ved å gjøre rede for prosessen med utviklingen av data. En måte å sikre reliabilitet er derfor å gjøre forskningsprosessen så gjennomsiktig for leseren som mulig. I dette kapitlet har jeg derfor beskrevet forskningsprosessen ved en gjennomgang av analysestrategiene og analysemetodene jeg har anvendt. Jeg har reflektert over konteksten for utvikling av data og hvilken betydning relasjonen til deltakere i prosjektet har for utvikling av data. For å styrke forskningens gjennomsiktighet har jeg i analysen forsøkt på best mulig måte å redegjøre for hva som er direkte utsagn fra intervjusamtalen og eventuelle notater fra observerte hendelser, og hva som er egne tolkninger eller kommentarer til dataen (Thagaard 2018).

Validitet knyttes til resultatene av forskningen og hvordan vi tolker dataen (Thagaard 2018). En svakhet ved empirisk tilnærming, 'grounded theory', er at validitet vil være vanskeligere. Et grep jeg har gjort for å sikre validitet i oppgaven, er å knytte mine empiriske funn opp mot teori og tidligere studier i diskusjonsdelen av analysen. Ved å vurdere oppgavens overførbarhet stiller man spørsmål om tolkningen som er gjort, også kan være

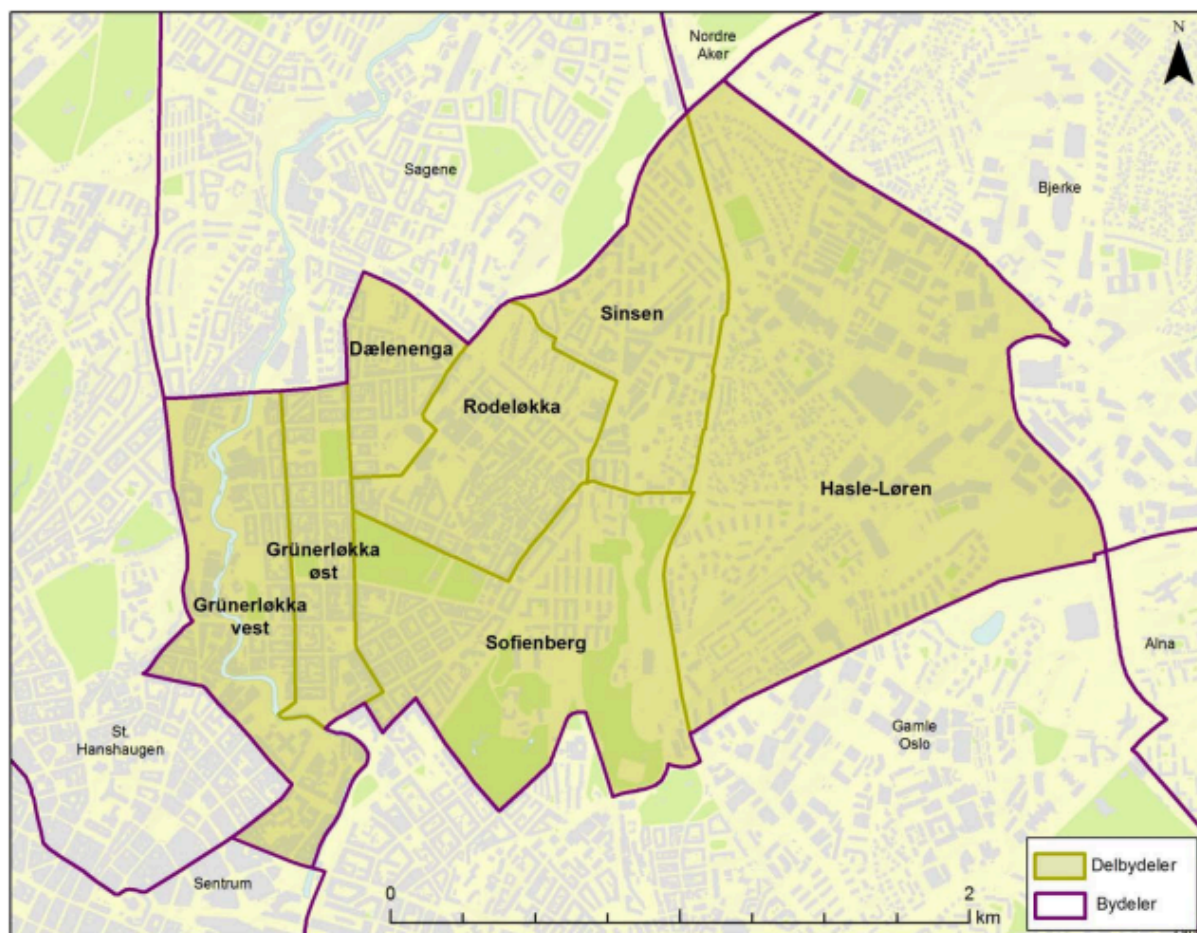
relevante i andre sammenhenger (Thagaard 2018). Konteksten er en sentral del av dette prosjektet, da Grünerløkka er et mye omtalt og studert område. I tillegg er den demografiske sammensetningen i en slik sammenheng viktig, som kontekstuell teoriutvikling.

4 Presentasjon av Grünerløkka

Jeg vil i dette kapitlet gi en presentasjon av Grünerløkka. Formålet er presentere konteksten for oppgaven og gi et innblikk i områdets endringer av fysisk og sosial karakter. Grünerløkka er en bydel i indre-øst av Oslo og har i overkant av 55000 innbyggere (Oslo kommune 2017). Grünerløkka blir ofte trukket frem som Oslos tydeligste eksempel på områder som har vært gjennom en gentrifiseringsprosess, en prosess som karakteriseres av at arbeiderklassestrøk omvandles til områder for middelklassen. Oslo kommune (2017) viser også til at bydelen de siste årene har opplevd stor folkevekst. Samtidig som Oslo som by har hatt en prosentvis endring i folkevekst på 9,9% så har bydel Grünerløkka hatt en folkevekst på 19,1%. Jeg vil videre avgrense området for denne oppgaven, før jeg viser hvordan de fysiske og sosiale endringer over tid har bidratt til å skape Grünerløkka slik vi ser det i dag.

4.1 Geografisk avgrensning

Ut fra kommunens administrative grenser strekker bydel Grünerløkka seg over et større område enn hva folk flest vil omtale som “Grünerløkka”(figur 1). Oppgaven avgrenses derfor til stedet Grünerløkka. Den geografiske avgrensningen er på bakgrunn av hvor barnefamiliene i studien er bosatt, og de urbane uteområdene som preger fortellingene til mine informanter. Ulike personers definisjoner av stedet “Grünerløkka” kan variere, mine informanter tilhører Grünerløkka og Lakkegata skole, og bor i området Øvre Grünerløkka og Sofienberg/Rodeløkka.

Figur 1 Kart over Bydel Grünerløkka, administrative grenser. Kilde: Oslo Kommune 2017

4.2 Grünerløkkas fysiske utforming

Grünerløkka anses å ha vært et klassisk arbeiderklassestrøk før området ble en del av indre by i 1859. Definisjonen av byens grenser spilte en vesentlig rolle i den tidlige utviklingen av dette området (Hill 2012). Før det ble en del av byen i 1859, ble det bygget så mye som mulig i tre og var tidlig kjent som en lokal versjon av New York, som en referanse til hastigheten bygninger ble bygget (Bull 1984). Det er få av trehusene som står igjen i det opprinnelige området i det som nå er den nedre delen av Grünerløkka, men Rodeløkka er et godt eksempel på denne tiden.

Arkitekturen kom til å bli dominert av perioden etter 1859 og frem til tusenårsskiftet, bestående av tre og fire etasjes boliger rundt sentrale gårder. Myhre (1990) trekker frem Grünerløkka som et tidlig eksempel på regulert planlegging som manglet i resten av byen, da Thorvald Meyer utviklet et nabolag som var preget av et rutenett med relativt åpne veier sentrert rundt en rekke parker. Samtidig spilte industrien en stor rolle i dette området, og mange av boligene ble derfor bygget for industriarbeidere.

Etter byfornyelsen

Gjennom den opprinnelige gate planen for Grünerløkka fikk området et system av byrom som bestod av tre typer uterom: et nett av representative offentlige bygater, et sett av helt offentlige plasser og parker integrert i gatenettet (Birkelunden, Olaf Ryes plass og Schous plass) og bakgårder (Haslum 2005). Funksjonen til bakgårdene var på dette tidspunktet i hovedsak å romme hverdags rot knyttet til boliger og virksomheter, og fremstod ofte som trange og mørke. Nye typer av uterom ble ifølge Haslum (2005) tilført i forbindelse med byfornyelsen på 70- og 80-tallet. Bakgårdsbebyggelse ble blant annet revet og mange kvartaler fikk nye halvprivate gårdsrom som følge av en parkmessig forbedring av sammenslåtte bakgårdarealer. Flere av mine informanter bor i typiske bygårder hvor det etter byfornyelsen ble omgjort til større indre rom/bakgårder.

Figur 2 Flyfoto over Grünerløkka. Kilde: Google Maps

Flyfotoet viser kvartalsstrukturene på Grünerløkka. Dette ble i tillegg bruk under intervjuene (kapittel 3). Steder som blir omtalt i oppgavens analysedel er: Birkelunden, Olaf Ryes plass, Sofienbergparken, Rodeløkka (trehusbebyggelse), og Dælenenga.

4.3 Fra arbeiderklasse til ”transitthavn” for unge voksne

Det er ikke kun de fysiske strukturene som har vært gjennom en omveltning etter byfornyelsen på Grünerløkka. Området er i tillegg kjent for å ha gått gjennom en klassesettransformasjon siden 1980-tallet. Områdene i indre øst var tydelig preget av forslumming før kommunen satt i gang byfornyelsen (Børrud 2005). Endringene i beboermassen som følge av rehabilitering av boligmassen, ga utslag i flyttemønster som kjennetegner en klassisk gentrifisering. Etterfulgt av dette ble det en befolkningsendring der innflytterne var gjennomsnittlig yngre og hadde en høyere sosioøkonomisk status enn den eksisterende befolkningen (Børrud 2005).

Byfornyelsen forsterket denne trenden når bygårder, som nevnt over, ble pusset opp og gjort til selveierleiligheter. På 1990-tallet vokste det dermed frem en ny interesse for reinvesteringer på Grünerløkka. Mange av de opprinnelige beboerne flyttet ut når muligheten for salg åpnet seg, og en yngre befolkning flyttet inn på Grünerløkka (Børrud 2005). Hill (2012) trekker frem at slike leiligheter gjerne tiltrekker mennesker med høyere sosioøkonomisk status. Børrud (2005) trekker frem gentrifiseringsprosesser for å være sterke i den øvre delen av Grünerløkka, med høy spredning av kaffebarer og restauranter. Dette mønsteret knytter hun til de generelt høyere standarder som Thorvald Meyer hadde sikret i utviklingen av dette området et århundre før, både kvaliteten på boliger og det fysiske miljøet rundt. De synlige konsekvensene av bybildet på Grünerløkka beskriver Børrud (2005) slik:

”Café latte-tilfellet var et faktum: Gatebildet endret seg fra å være dominert av utstillingsvinduer stablet fulle av pappesker, dekorert av hjemmelagde tilbudsplakater og produktreklame, til gjennomdesignede kaffebarer med store, åpne vindusflater som eksponerte det nye, urbane livet og den nye, kjøpesterke befolkningen på ”Løkka”. Det hadde startet en endringsprosess som ingen kunne unngå å legge merke til, en fase to av Grünerløkkas gentrifisering” (Børrud 2005, s. 278).

Grünerløkka har de siste tiårene gjennomgått en markant endring i befolkningssammensetningen. Tall fra Oslo kommune (2017) viser til en høy netto innflytting av unge voksne mellom 20-29 år. I tillegg foreligger det en høy netto utflytting av barn mellom 0-5 år og voksne mellom 30-39 år. Det er derfor en tydelig tendens til at barnefamilier flytter ut av Grünerløkka, før barna kommer i skolealder (Lunke 2014), og bydelen beskrives som en ”transitthavn” for unge voksne (studenter). Dette preger også bybildet i de offentlige uteområdene.

4.4 Betraktninger fra feltobservasjoner

For å danne meg et bilde av Grünerløkka og menneskene som bruker området, ønsket jeg å supplere de kvalitative dataene med feltobservasjoner. Som nevnt i metodekapittelet gir dette muligheter for en triangulering av data. Utdraget under er fra et feltnotat en lørdag ettermiddag i april 2019, og omhandler Sofienbergparken:

13.10: Jeg går inn i Sofienbergparken fra Gisle Johnsens plass, ved Toftes gate. Det virker som en rolig dag i parken. Jeg velger å sette meg på en benk under noen trær, ganske nær veien, ved Københavngata. Det er sol og 10 grader. Det er flere som nyter sola, alle hver for seg. Likevel er det ikke mange som har satt seg ned på gresset. Det er rolig og en salig blanding av trafikk, fuglekvisper og mange mennesker som krysser parken. Hundeeiere, foreldre med barnevogn, noen par og familier på sykkelturn(...)

13.20: Går forbi en mor som har piknik med barna, jeg gjetter at alderen er mellom 2 og 4 år. Flere personer med barnevogn og hund passerer meg. Setter meg ned på en benk som står litt nærmere lekeplassen (den røde plassen). Her kryr det av små barn og mange foreldre som står rundt og passer på, snakker sammen og venter. Fra der jeg sitter ser jeg kun tre gutter som jeg tenker at er i min målgruppe (9-12 år), de spretter en ball på det ene bordtennisbordet. Minner meg om en lek en av mine informanter fortalte om. Flere familier med annen etnisk bakgrunn bruker de andre bordene.

13:43: En eldre mann går forbi meg med en håndholdt CD-spiller med volum på full guffe. Noen folk snur seg, men ingen bryr seg noe om det. Jeg snur meg mot parken igjen, kan ikke se noen barn i målgruppen i området. Det er noen som rydder søppelkassene, opplever parken som ryddig. Flere med barnevogn går forbi og krysser parken. Jeg opplever parken som en gjennomfartsåre i dag. (...) Mange barn sykler i parken, men jeg kan ikke se noen som ikke har følge av en voksen.

13:55: Går mot Schous Plass. I det jeg går gjennom parken har en gruppe på ni personer, trolig i 20-30 årene, satt seg ned ved to av benkene. De hører på rapmusikk og drikker øl. Litt lenger ned har enda en gruppe på seks personer satt seg på en benk. De drikker også øl og diskuterer høylytt på et språk jeg ikke kjenner.

(Feltnotater, Synne: 13.04.19)

5 Analyse

Dette kapittelet presenterer de empiriske funnene jeg har gjort på bakgrunn av intervjuene med de seks barnefamiliene som bor på Grünerløkka. Det er en analyse av det empiriske datamaterialet, hvor målet er å fortelle familienes erfaringer, opplevelser og tanker. Jeg har valgt en temasentrert analytisk tilnærming kombinert med en personsentrert tilnærming (Thaagard 2018), og analysen vil derfor bli presentert tematisk etter hva som kom frem som interessant under intervjuene med barnefamiliene. Gjennom analysen følges barna Liv (9 år), Kari (9 år), Nora (10 år), Anne (10 år), Eva (12 år) og søsknene Lars (10 år) og Kine (11 år). I tillegg følges foreldrene som har deltatt på intervjuene.

Presentasjonen er fordelt i tre temaer for å belyse problemstillingene oppgaven reiser. Det første temaet omhandler familienes bakgrunn og det å velge indre by som bosted, også etter at barna har nådd skolealder. Det andre temaet belyser barnas bruk av de urbane uteområdene på Grünerløkka, og hvilke restriksjoner foreldrene tillegger barnas romlighet. Det siste temaet omhandler barna og foreldrenes opplevelser av de urbane uteområdene, og hva slags konflikter som kan oppstå med andre grupper når flere må bruke de samme uteområdene i en tett by. Avslutningsvis vil jeg diskutere de empiriske funnene mot teorien diskutert i kapittel 2.

5.1 Å bo på Grünerløkka

Hvor man velger å bosette seg som familie påvirkes av flere faktorer. Det vil altså være flere forhold som påvirker husholdningens valg om å bli boende i byen. For å kunne se sammenhengen mellom bruk og opplevelser knyttet til uteområder og familiene, spurte jeg innledningsvis om familienes bakgrunn, flyttehistorikk og motiver for å bo i byen. Denne oppgaven er ikke en studie av flyttemønster, men dette er likevel viktig fordi jeg søker å gi et bilde av familienes generelle opplevelse av å bo på Grünerløkka. Den første delen av analysen vil derfor fokusere på foreldrenes motiv for å bli boende i byen og er delt inn i fire temaer: familienes bakgrunn, motiver for å bo i byen, Grünerløkka som sted og om de ser for seg å bli boende i byen.

5.1.1 Barnefamilienes bakgrunn

Informantene i studien har både flyttet internt i Oslo og kommet flyttende fra andre steder i landet, i tillegg til en som har flyttet fra en større by i Sverige. En av de syv foreldrene jeg har snakket med har selv vokst opp i indre by, de resterende har vokst opp i mindre byer eller tettsteder. Antall år foreldrene har bodd på Grünerløkka varierer fra 7 til 22 år. Familiesammensetningen varierer noe i utvalget, men ingen av familiene består av flere enn to barn. Nora (10 år) og Anne (10 år) bor begge sammen med moren og faren, i tillegg til at de har en bror hver på 15 år. Kari (9år) har ingen søsken, men bor med moren og faren. Jeg har i tillegg snakket med to alenemødre, der dattera Liv (9 år) har en bror på 13 år, mens Eva (12 år) ikke har søsken. Fedrene bor også på Grünerløkka. Søsknene Lars (10 år) og Kine (11 år) bor sammen med moren og faren.

Den økonomiske bakgrunnen til familiene gjør at utvalget i hovedsak består av middelklassefamilier, med unntak av en alenemor (mor til Liv) med lavere inntekt (mellom 200 000 kroner og 300 000 kroner). I fem av de seks familiene har foreldrene høyere utdanning og husholdningsinntekt mellom 600 000 kroner og 2 000 000 kroner. Forskjellen i husholdningenes økonomi kan også forklares med om det er snakk om en eller to inntekter. Boligstørrelsen varierer fra 50-146 kvm, noe som viser at det er store forskjeller i boareal mellom de ulike familiene. Fire av de seks familiene i studien har boliger som er 88 kvm og oppover. Et eksempel er Nora og familien som har bodd i nåværende bolig i 10 år. Leiligheten er på 88 kvm og har tre soverom. I tillegg har de en balkong, takterrasse og en lukket bakgård. Moren beskriver bosituasjonen slik:

“Men det er jo, altså, jeg tror at det er, det er mange barn som har gode liv på Grünerløkka. Jeg tror også at man er mer sammen med foreldrene sine. Og bor tettere, ikke sant. Sånn som her, vi har liksom ikke noen kjellerstue de kan gjemme seg. Så det er.. Også har jo det begge sider da, det kan jo bli for trangt. Men nei, jeg tror det går bra jeg. Håper det.”

Studier viser at barns bruk av byens uteområder uten tilsyn av voksne har gått ned samtidig som tiden barn bruker i organiserte aktiviteter har økt (Nordbakke 2018). Når jeg ba foreldrene beskrive hverdagen, er det tydelig at ulike aktiviteter tar opp mye av barnas tid etter skole og i helgene. Fotball, basket, turn, kor, korps, cheerleading, språkkurs og andre aktiviteter. Dette bekrefter funn om at barn i dag i større grad har sine sosiale liv gjennom organiserte aktiviteter (Nordbakke 2018). Flere av barna har trening i helgene, i tillegg til diverse turneringer, kamper og korpsturer som opptar mye av tiden for både barn og foreldre.

5.1.2 Motiver for å bo i byen

De fleste barnefamilier flytter ut av byen før barna når skolealder (se blant annet Karsten 2003; Lilius 2014; 2018). I Oslo viser rapporten fra NIBR (Barlindhaug m. fl. 2018) til at antall barn har økt både i indre og ytre by. Tall fra SSB om flytting blant barn og unge i Oslo vises det til en høy utflytting fra indre by, der nesten $\frac{3}{4}$ av barna flytter ut før de når skolealder (Stambøl 2015). Lunke (2014) sin studie av barnefamiliers stabilitet i indre by i Oslo viser at barnefamilier er blitt mer ustabile, det vil si at de bor kortere tid i indre by samt flere flytter ut enn tidligere. Det som skiller mine informanter fra trenden med å flytte ut av indre by, er at de på et tidspunkt har valgt å flytte til eller bli boende på Grünerløkka, også etter at barna har nådd skolealder. Barlindhaug (2018) finner fire viktige grunner til at noen familier ønsker å fortette og bo i indre by i Oslo: boligens fysiske standard, trygge utearealer og lekearealer tilknyttet boligen, trygt bomiljø- og felles uteareal med naboer og kort reisevei til jobb. Karsten (2003) og Lilius (2014) finner i sine studier at indre by er attraktiv for barnefamilier på grunn av blant annet befolkningstettheten, gode fasiliteter og tilgang til kollektivtransport, i tillegg til at skillet mellom livet før man får barn og familielivet reduseres. Butlers (1997) tidligere studie av gentrifisering og middelklassen i indre London, knytter valg av bostedsområde til også å handle om valg av miljø for barn blant middelklassen. For eksempel er gode skoler, nettverk og fasiliteter som idrett viktig for middelklassefamilier der. Motivene jeg finner blant mine informanter for deres valg om å bo i byen har flere likhetstrekk med det Karsten og Lilius finner blant middelklassefamilier i Amsterdam og Helsinki/Stockholm, og kan knyttes til tendensene Barlindhaug m. fl. (2018) ser i Oslo. Moren til Anne trekker frem kombinasjonen med jobb og familieliv, og forklarer deres valg slik:

“Det har i grunn aldri vært noe annet alternativ, vi har hatt arbeidsplasser som er sentralt i sentrumsområdet. Og etter vi kom til Grünerløkka så fant vi ut at her var det jo veldig fint å bo som barnefamilie, da.”

Arbeidsplasser i sentrum av Oslo er én grunn til at flere av foreldrene ønsker å bo sentralt. De fleste av mine informanter jobber i sentrum, og de som har litt lenger vei trekker frem god tilgang til kollektivtransport som positivt. I tillegg tolker jeg svarene som at å bo på Grünerløkka gjør at man fint kan kombinere karriere og familielivet. Moren til Nora trekker

blant annet frem at hun syns det er fint for barn å vokse opp i byen, i tillegg til at det er deilig å kunne gå til jobb:

“Og hvis jeg ikke skulle bodd her, så ville jeg heller bodd i Tønsberg eller Drammen for den saks skyld. I stedet for, for det som er litt viktig syns jeg, er at man kan gå til alt og slippe å kjøre bil, faktisk. Det syns jeg er kjempedeilig. Så jeg ville heller, hvis jeg skulle bytta, ville jeg heller flytta til et sted hvor jeg kunne bo ved sjøen, enn å flytte til Grorud. Ikke at det er noe gærnt med Grorud, men altså.”

Det er ikke kun nærheten til jobb som er viktig for mine informanter, men nærheten til “alt” indre by kan tilby. Flere av foreldrene jeg har snakket med bosatte seg på Grünerløkka, eller andre steder i indre by, før de fikk barn. Svarene kan ses i lys av det Lilius (2018) trekker frem om at det å bli boende i byen kan redusere skillet mellom livet før og familielivet, og at de fortsatt har tilgang på de samme godene som de ble kjent med før de fikk barn. Når jeg spør moren til Eva om hvorfor hun har valgt å bo i byen svarer hun: ”Ah nei jeg må bo i byen!”. Hun forklarer at det er enkelt nå som hun er alene og at nærheten til alt er viktig for henne. Dersom hun hadde funnet seg en mann kunne hun kanskje ha flyttet ut av byen, men hun ser for seg å bli gammel i den nye leiligheten. I tillegg bor faren til Eva på Grünerløkka. Moren til Liv trekker også frem at nærheten til ulike fasiliteter (butikker, kafeer, kulturliv) og nettverk, er grunnen til at hun har valgt å bo i byen fra barna var små:

“[...] Nær jobb, nær ned til byen, nære å møte venner på kafé, nære å gå til parken, Tøyenbadet. Så det har jeg vært veldig glad i. Og at det er mye folk liksom. At man bare kan gå å ringe på eller gå over veien til naboen, så er man liksom sosial da”.

Blant bo- og flyttemotivene finner Barlindhaug m. fl. (2018) at for flyttere fra indre by var mangel på mulighetene for å parkere bilen viktig. Moren til Nora trekker spesielt fram bilkjøring som en av tingene hun er mest glad for å slippe når de bor i byen. Det er flere av mine informanter som nevner at de syns det er deilig å kunne leve mest mulig bilfritt, og at nærheten og den gode tilgangen til kollektivtransport gjør dette mulig. Gjennom mine samtaler med foreldrene kommer bildeling opp som et godt alternativ til å eie egen bil i byen. Moren og faren til Lars og Kine eier bil i dag, men forteller at den stort sett står ubrukt til fordel for el-sykkel. Faren trekker i tillegg fram at den dagen bilen må taes bort, kan de kanskje like godt melde seg inn i et bilkollektiv. Mor til Kari forteller at hun jobber utenfor sentrum, men kan ta kollektivt omtrent fra ”dør til dør” og virker tilfreds med det.

“Vi flytta jo hit før hun ble født, men grunnen til at vi bor her.. Nei, alltid bare bodd her, på en måte. Men jeg må si at det er veldig deilig, vi bruker jo ikke bil. Så kan man gå til nesten så og si alt, også spesielt, når ungene er veldig små da, så er det jo.. Du går jo liksom bare fra lekeplass til lekeplass og Akerselva, mate endene, se på fuglene, kan gå og hoppe i havet, man kan gå til Sofienbergparken der vi var veldig masse før(...)”(Moren til Kari).

Familien til Lars og Kine skiller seg fra de andre informantene ved å fortelle at de i utgangspunktet var på utkikk etter en større bolig utenfor indre by og oppdaget boligen på Grünerløkka ved en tilfeldighet. På spørsmålet om hvorfor de valgte å bo i byen, svarer de:

Mor: Det er av hensyn til oss selv.

Far: Det er vel ren flaks, er vel egentlig svaret. Vi var jo på sånn rekkehusjakt på Nordberg og opp og bort, når det ble for trangt.

Mor: Ja, Oppsal, Bærum.

Far: Men så ved en tilfeldighet så var den lagt inn på visningslisten, den derre kåken da. Og vi trodde jo ikke egentlig at man kunne la barn vokse opp på Grünerløkka, men der ombestemte vi oss fort. Og det var jo et yrende barneliv når våren kom, liksom. Det var jo helt dødt i februar, iskaldt og en meter snø. Og et barn klynket “tror du det bor barn her? Det er i hvert fall et huskestativ”, “nei det ser jo gammalt og slitt ut, nei jeg vet ikke jeg”, og så kom april og så plutselig myldret det av barn og voksne.

De har kortest botid på Grünerløkka av mine informanter og kom flyttende fra Sagene bydel. Når jeg spør om hvorfor de ønsket å flytte fra Sagene sier de at de gjerne skulle ha blitt boende der, men at de trengte mer plass og at det ikke var et tilstrekkelig tilbud av store nok leiligheter der. De hadde ikke regnet med at de skulle ende opp med å flytte nærmere sentrum, men jeg tolker det som at de er veldig glad for at de endte opp på Grünerløkka, de forteller at der skal de ”bo resten av livet”.

5.1.3 Grünerløkka – En by i byen

Intervjuer: Hva ville du fortalt om Grünerløkka til noen som aldri har vært der før?

“At det er verdens beste sted å bo!” (Nora 10 år)

“Da ville jeg kanskje sagt at det er liksom et sted hvor man, liksom hvis man er stor nok, så kan man gå litt mer rundt selv og sånn. Og at det er fine plasser å være og hvis man ikke har noe å gjøre så kan man spørre om noen av vennene dine vil være med og sånn. Og det er ikke så langt å gå hvis man for eksempel skal til matbutikken, eller ned til Tiger [butikk med diverse interiør og småprodukter] eller sånne ting. At man liksom, det er ikke så langt å gå fra sted til sted” (Anne 10 år)

“Det er et veldig åpent sted, med masse mennesker og aktiviteter. Og så er det veldig sosialt, ikke minst. Og veldig livlig” (Kine 11 år)

Flere av barna trekker frem at det er fint at det er så mange barn de kan leke med på Grünerløkka, i tillegg til at det er kort vei til ulike aktiviteter som kino, skøytebane og muligheter for å se i butikker. Foreldrene karakteriserer Grünerløkka som ”mangfoldig”, ”multikulturelt” og ”pulserende”. Moren til Lars og Kine forteller at det er noe med holdningene til folk på Grünerløkka, at de er så ”nedpå og uhøytidelige”, noe hun synes er deilig. Hun forklarer at hun beveger seg i et yrkesmiljø hvor flesteparten bor på vestkanten, og at veldig mange foreldre på Grünerløkka har litt ”friere” yrker (tv, journalister, film med mer), noe de er fascinert av. De er begge utdannet advokater og forteller at de ikke selv vet om så mange andre med samme yrke som er bosatt på Grünerløkka. Faren legger til: ”Ja, vi er jo veldig dølle [betydning: kjedelig]. Vi er jo sjefs-døllinger, egentlig”, og sikter her også til at det er mange barn som har en norsk og en utenlandsk forelder. De snakker både norsk-spansk, norsk-meksikansk, norsk-fransk og norsk-italiensk. Samtidig er det flere av informantene som poengterer at befolkningssammensetningen har forandret seg med årene. Moren til Eva tenker seg litt om og sier: “[...] kanskje det har blitt litt mindre utlendinger egentlig, mot da jeg var yngre. Men det har blitt så mye dyrere også, egentlig”. Jeg forstår det som at Grünerløkka har endret karakter. Moren til Nora har bodd på Grünerløkka i over 20 år og har også merket endringene. Hun sier at det ikke er så mange eldre mennesker igjen, i tillegg kan hun se en forskjell fra da sønnen gikk i barnehage for ti-tolv år siden, det var flere innvandrere da. Det har endret seg på skolen også:

”[...] De som er blitt borte er pakistanere og ja, irakere. Unnskyld, nå mener jeg det ikke sånn, for det at, jeg synes det var helt topp, så det er noe jeg synes er dumt. Men så har det jo blitt

byttet litt ut med polakker for eksempel og kanskje en del svenske og danske familier. Ikke sånn kjempemye, men polakker er størst tror jeg. Hvert fall hvis du ser på skolen. Så det har endret seg veldig. Både det, også det at det er en mye yngre befolkning da, som bor her nå”.

Flere av foreldrene trekker frem at Grünerløkka har blitt noe mer homogent og at det er flere ”som dem”, jeg tolker det som middelklassefamilier med høyere utdanning, og kan ses i lys av det Karsten (2003) kategoriserer som *familiegentrifiserere*. Middelklassefamilier som kombinerer jobb og familieliv i indre by. Som vist i kapittel 4, har befolkningssammensetningen på Grünerløkka endret seg, og bydelen preges av høy innflytting av unge voksne (studenter). Selv om Grünerløkka ofte blir karakterisert som et hipt og trendy sted, finner jeg at flere av foreldrene distanserer seg fra en slik beskrivelse. Moren til Nora sier for eksempel at hun ikke opplever Grünerløkka som hipt, men egentlig ”helt normalt” og forteller at hun oppfatter det som en annen norsk by, på samme størrelse: “Jeg tenker ikke på det som Oslo, liksom. At det er så stort og uoversiktlig. Jeg syns det er veldig oversiktlig, veldig sånn, ja nært. Egentlig». Nærheten til andre mennesker og servicetilbud (forstås som det urbane ved bylivet: butikker, kaféer, barer) er gjennomgående i flere av foreldrenes beskrivelser av Grünerløkka som sted, og jeg finner i likhet med Danielsen (2006) sin studie fra Bergen, at enkelte av mine informanter trekker frem følelsen av å bo i en ”by i byen”, ”bygd” eller ”landsby”: “Jeg opplever ikke Grünerløkka som veldig stort egentlig, det er jo en by i byen på en måte”, forklarer moren til Kari. Moren til Anne sier at: “Vi er mange mennesker her, men du finner jo din landsby”. I likhet med flere av foreldrene forteller hun at det det er mange mennesker på Grünerløkka, men at man gjerne finner de som er litt lik seg selv, både barn og voksne.

Annes mor beskriver Grünerløkka som et sted med puls og “alt det som alle søker ved å bo [sentralt: min anmerking]”. Videre trekker hun fram at de er heldige som bor i en leilighet hvor det er veldig stille, så de har muligheten til å trekke seg tilbake når de ønsker det. Det beste fra to verdener, mener hun. Akkurat dette med at de har muligheten til å ta del i bylivet med en gang de går ut døra er det flere av informantene mine som trekker frem. Faren til Lars og Kine trekker frem det pulserende bylivet på Grünerløkka som positivt, og sammenligner det med Nydalens tomme gater, der han jobber, etter klokka fem: ”På Grünerløkka så vil du jo treffe folk på gaten, det er alltid gateliv. Det er jo en trygghet i seg selv, at det er mange ute. Og at det er lyst og at det er restauranter, kaféer og..”.

På spørsmålet om Grünerløkka har endret seg fysisk vil jeg trekke frem dialogen mellom Kari og moren:

Kari: Der borte var det en konfektfabrikk før, pluss at det var masse trær med ekorn der. Jeg pleide å se på [dem: min anmerkning] når jeg var liten. Men så reiv de det, og så lagde de masse nye blokker.

Mor: Ja, det er sant. Etter at vi flytta hit så har jo hele det der mellom oss og Grünerløkka skole, vet ikke hvor mange leiligheter det har kommet etter det. Før hadde vi jo ikke innsyn for eksempel. Så det var jo deilig. Nå er det jo litt mer tett på med folk på andre siden av gata.

Kari: Og vi kan se hva de ser på TV.

Mor: Ja, så det er jo klart, litt kjedelig, men jeg skjønner jo..

Kari: Og gøy å se hva de ser på TV.

Mor: Men vi skjønner jo at de trenger flere boliger her da, så det er jo greit da. Så det har jo blitt flere boliger her. Det har blitt mer av folk som ser rett inn vinduet ditt, før var det jo mindre av det her. Men man vender seg til det, vi bruker den siden [terrasse ut mot "bakgård"/privat vei] mer da. Ja, ellers, ikke noen veldig store endringer ellers.

Det har skjedd mye på Grünerløkka i årene etter at Kari ble født. Moren til Nora trekker også frem at Grünerløkka har blitt tettere og mindre luftig etter å ha bodd der i 22 år og sier: "Det er jo ikke plass til mer, liksom. Så det, man kunne jo valgt å ikke bygge så mange boliger, og heller gjort noe annet med de tomtene". Hun tenker at det kanskje begynner å bli nok av nybygg, og trekker fram at mange av byggene rundt deres bolig ikke fantes da de flytta til den nåværende boligen for 10 år siden:

"(...) Så det blir jo veldig sånn, altså lite luft da. Lite luftig. Også er det mye folk, liksom. Men det er veldig sesong. Parkene på våren liksom. Sommeren er vi ikke her, vi er ikke i Oslo på sommeren"

Dette sitatet illustrerer at det ikke bare er blitt mindre luftig på grunn av boliger, men også på grunn av flere folk i uteområdene. Sistnevnte tolker jeg at er sesongavhengig. Samtidig ser hun, i likhet med moren til Kari, at det er nødvendig med flere boliger. Likevel poengterer hun at man må huske på at barna som kommer også skal ha en barndom og en skole å gå på. Her refereres hun til at kapasiteten på Grünerløkka skole er sprengt, og at det i dag ikke er mange gater den skolen har opptak i. Moren til Anne opplever ikke at Grünerløkka har endret seg noe vesentlig, men sier at: "det har vært naturlig byutvikling som det er hele tiden". Hun trekker likevel frem en endring i boligprisene og at det fort kan bli dyrt, i tillegg til at lokale tilbud (butikker, barer, kaféer) forsvinner. Foreldrene til Lars og Kine sier først at de ikke selv merker så mye til fysiske endringer i form av tetthet eller utnyttelsesgrad, siden de bor i

indre gård. Likevel trekker de frem noen gårder som har blitt kjøpt opp og delt opp i enda mindre leiligheter. De har blitt gjort om til hybelhus, eller morens beskrivelse: “party-kåker”. Hun foreller at de utleieenheterne kan være slitsomme da det til tider blir mye festing og støy ute i gatene, og spør seg hvordan de har fått byggetillatelse til noe sånt. De poengterer at en slik utvikling kan være med på å true familielivet i byen.

Far: Og det er jo noe man kan være redd for, at det er for mange sånne gårder med de litt store leilighetene, for i den gården som ble kjøpt opp, så ligger de på nitti til hundre, hundre og tjue, hundre og tredve kvadratmeter, og det er typisk familieleilighet-size. Og hvis de da gjør det til små leiligheter, så vil de ikke ha plass til familier med barn der.

Mor: Og det var jo derfor vi flyttet fra Sagene bydel, fordi at det var ikke familieleiligheter å velge i der. Så det er en viktig del av det å kunne bevare barnefamilier.

Far: Ja, mangfoldet.

Mor: Store nok leiligheter til at man orker å leve der med barn.

På spørsmål om hvordan det er å bo med barn i byen råder en generell opplevelse om at Grünerløkka er et godt sted å bo som familie. Mine informanter har valgt å bli boende på urbane Grünerløkka også etter at barna har nådd skolealder. De bryter dermed med den generelle trenden som er observert i området (Lunke 2014), ved middelklassefamilier som er mer ustabile. De bakenforliggende faktorene for om noen velger å bli eller flytte fra et område kan være flere og kompleks. For å forstå mine informanter valg om å bli boende er det interessant å utforske mulige faktorerer som boligpris, størrelse og nettverk nærmere.

5.1.4 Bli boende eller flytte?

Sammen med nærhet til ulike funksjoner og fasiliteter og mulighet for å leve bilfritt, finner jeg at et allerede godt etablert nettverk viktig for mine informanters valg om å bli boende i byen. Barlindhaug (m.fl. 2018) trekker også frem at etablerte nettverk er viktig for de som blir boende i byen. På spørsmålet om mine informanter kommer til å bli boende på Grünerløkka, svarer moren til Kari at man “gror litt fast”, og moren til Anne sier: “nei vi har jo bodd her så lenge, at du får jo røtter etterhvert”. Moren og faren til Lars og Kine forteller at de vurderte å flytte ut av byen, men at de er veldig glade for at de fikk muligheten til å kjøpe den boligen de har i dag.

Far: Og det er vi vel egentlig veldig glad for. Altså hver generasjon har sin drøm, min far hadde en drøm om strand, det fikk han. Og vår drøm er vel egentlig det å kunne gå til alt, eller ta sykkel til alt.

Mor: Sykle til Sorenga og bade.

Far: Ja, det er jo kjempegreit, ikke sant.

Jeg tolker det faren sier som en form for '*elective belonging*' (Savage et.al. 2015), og det at man velger bosted etter livsstil og ikke nødvendigvis føler en tilhørighet til hjemstedet eller en like stor trang til å leve det samme livet som man selv vokste opp med. Deres "drøm" er nærheten byen (det urbane livet) kan tilby. Moren til Kari forteller at hun av og til har tenkt at "ah nå skulle vi kanskje hatt litt større plass", men konkluderer med at om man flytter ut av byen så mister man den "nærheten". Videre forteller hun at de ikke bruker "den delen av Grünerløkka med butikker og sånt", altså for henne er det ikke det "urbane livet" som først om fremst er tiltrekkende ved å bo sentralt. Jeg tolker det som at "nærheten" moren til Kari snakker om er sosialt betinget. Det er veldig mange på samme alder som Kari som bor på Rodeløkka og de har derfor mulighet til å gå sammen til skolen, og til og fra hverandre, som regel uten voksne. Selv er hun fra en mindre bygd, og jeg tolker det som at nettopp Rodeløkka (trehusbebyggelse), der de bor, ikke gir henne en følelse av å bo midt i byen.

Familien som eier den største boligen på rundt 146 kvm (tobarnsfamilie), forteller at de pusser opp for at de skal kunne bo der i mange år. Der planlegger de en ungdomsetasje hvor barna og deres venner kan oppholde seg, og beskrives som en "investering for framtiden". De føler seg privilegerte som har muligheten til å ha en så stor bolig midt i byen. De opplever også at flere av vennene til barna har oppholdsrom, men poengterer likevel at det ikke er alle som har like stort boareal på Grünerløkka. Moren synes det er synd med barna som henger rundt ute uten å kunne ta med seg venner hjem. På spørsmål om hva som kan være negativt med å bo i byen, trekker hun frem at barnefattigdommen blir tydeligere, og at hun synes det er negativt for de fattige barna som bor i byen, som ikke har en bakgård eller store leiligheter. Jeg tolker det som at hun her snakker om en relativ fattigdom, og viser til at boligprisene har blitt så høye og at barn og unge med mindre leiligheter har få steder å oppholde seg. Tall fra Ung i Oslo viser prosentandel av ungdom som tilhører ulike sosioøkonomiske grupper (lav, middels, høy), hvor 42 prosent tilhører en lav sosiøkonomisk gruppe på Grünerløkka (Bakken 2018). De føler seg privilegerte som har muligheten til å skape et trygt hjem for barna hvor det i tillegg er rom for vennene deres. Hun er derfor ikke bekymret for egne barn og mangel på uteområder, men viser en bekymring for barn og unge som må oppholde seg ute når de ikke har trygge steder å være.

Bo- og flytteundersøkelsen (Barlindhaug m. fl. 2018) viser til at en av de viktigste grunnene til at barnefamilier flytter ut av indre by i Oslo, er mangelen på store nok boliger til rimelig pris. Her vises det til at blant flyttere ser 4 av 10 barnefamilier etter en annen bolig i indre by først, men 40-75 prosent (avhengig av flytteretning øst eller vest) sa at de ikke fant store nok leiligheter innenfor akseptabelt budsjett (Barlindhaug m. fl. 2018). Det er ikke muligheter for å kunne gjøre boligkarriere innad i området der de allerede bor. En negativ side som foreldrene i studien trekker frem med Grünerløkka, er nettopp de få mulighetene som finnes om man er på utkikk etter en større bolig. Når vi snakker om fremtiden, trekker flere av informantene frem at det kan være vanskelig å flytte på seg dersom man for eksempel skiller seg eller får flere barn. Moren til Lars og Kine poengterer blant annet at man sliter «kraftig» hvis man for eksempel skal skille seg og forteller at de har hatt venner i den situasjonen. I tillegg trekker de frem at dersom man flytter ut av byen og senere ombestemmer seg, er det vanskelig å komme inn på «Oslo-markedet» igjen. Moren til Liv er den eneste av de jeg har intervjuet som forteller at de har bestemt seg for å flytte og er på utkikk etter et nytt bosted.

Intervjuer: Hvorfor ønsker dere ikke å bo på Grünerløkka lenger?

Mor: [...] Det er veldig forskjellige grunner, og mer at jeg bare har blitt litt lei av å bo på Grünerløkka. Det er veldig liten plass her. Jeg tror kanskje det er det som er mest, det er veldig liten plass. For et par år siden når de var mindre så elsket jeg å bo her, men da var vi mye mer i parken og var ikke så avhengig av mer plass. Det er vel litt med at jeg føler vi har vokst ut av Grünerløkka, rett og slett.

Liv: Og nå skjer det litt sånn skumle ting.

Mor: Ja, også er det det også. For de begynner jo å gå litt mer ut aleine og spesielt henne er jeg mest redd for, da. Så jeg er litt sånn, at jeg har lyst til å flytte i et annet type nabolag da.

Liv: Der hvor vi kan ha et vakkert hus, med en hage litt for oss selv.

Drømmen om hus og hage er fremtredende i Liv og morens fortelling om hvor de ønsker å bo. Jeg tolker at deres avgjørelse om å flytte hovedsakelig er på grunn av plass. Jeg finner i tillegg morens opplevelse av å bo på Grünerløkka som bra da barna var yngre. Da brukte de byens uteområder i større grad, for eksempel parken, og trengte ikke så mye plass. Nå som barna har blitt eldre bruker de ikke Grünerløkka like mye og har trukket seg tilbake til den private sfære. Videre trekker moren fram at økonomien er en viktig faktor og at hun syns det er veldig dyrt å bo på Grünerløkka. “Jeg tenker at for det jeg betaler her så kan jeg få et rekkehus, med tre etasjer og tre soverom, ute av byen da” (Moren til Liv). De har sett på rekkehus på Nesodden, og sier at Nordstrand, Lambertseter og Bekkelaget også er interessant. “[...] Men jeg har jo vært veldig fornøyd med å bo på Grünerløkka da, jeg må jo

si det. Det er først nå, egentlig, at vi føler at vi er klare for flytte”. Hovedgrunnen til at de nå ønsker å flytte er mangel på plass, men bråk, sjenerende folk og støy nevnes også. Når jeg spør om hun tror hun hadde vurdert å bli boende om boligtilbudet var bedre på Grünerløkka, svarer hun:

“Ehm, kanskje. Det spørs, det har jo sine fordeler. Men jeg tror at, altså det kan hende, for eksempel hadde jeg fått, det er jo masse fine leiligheter på Rodeløkka. Hadde jeg fått tilbud om å bo på Rodeløkka, så hadde jeg kanskje vurdert det. For det er veldig sentralt og sosialt her. Men på en annen side, når jeg kjenner nå, jeg blir mindre og mindre sosial. Jeg er nesten aldri, ikke på kafé, det er veldig sjeldent i forhold til før. Jeg jobber og så er jeg hjemme liksom, så jeg tror ikke det. Men sånn femti-femti kanskje, det kommer an på hvor fristende tilbudet var” (alene)

I tillegg til at de ønsker å flytte, skiller moren til Livs beskrivelse av det å ha barn på Grünerløkka seg fra de andre informantene. Hun trekker fram at hun føler på en større utrygghet nå som barna har blitt eldre og at å bo i byen med barn i den alderen de er nå (9 år og 13 år) er tøft blant annet på grunn av trafikken og “mye rare folk”. Moren til Liv peker altså på boligareal og økonomi som grunner til å flytte. De legger også til grunn folkelivet med påfølgende støy og trafikk som årsaker til at de er på søken etter et nytt bosted. ”Rare folk”, støy, trafikk og “at det skjer skumle ting” kan gjenspeile utfordringer med å ha barn i urbane og mangfoldige bydeler. Videre vil jeg belyse barna sin bruk av de halv-private og offentlige uteområdene på Grünerløkka, og hvilke romlige restriksjoner foreldrene gir.

5.2 Bruk av de urbane uteområdene på Grünerløkka

Jeg vil i denne delen av analysen se på barnas bruk av de urbane uterommene på Grünerløkka. Med bakgrunn i barnas fortelling av steder de bruker og ikke bruker, og deres romlige restriksjoner (fra foreldrene), vil jeg si noe om barnas aksjonsradius og bevegelsesmønster. Det er imidlertid vanskelig å klassifisere barns romlighet, jeg ønsker heller å legge et grunnlag for den videre diskusjonen av hva som kan forklare barnas bruk av uteområder. Denne analysedelen er delt inn i fire temaer: 1) Barnas fortellinger av steder de bruker og hva de liker å gjøre på Grünerløkka, 2) bakgården som et viktig rom for barna og foreldrene, 3) begrensninger i bruk av rom utenfor bakgården og 4) betydningen av nettverk i nabolaget.

5.2.1 Barnas Løkka: bevegelsesmønster

Studier av barns bevegelsesmønster viser at det er store variasjoner av barns bruk av uteområder og foreldres restriksjoner. Dette er min tolkning av steder barna bruker og hvor de går, basert på intervjuer med både barna og foreldrene. Min beskrivelse av barnas aksjonsradius vil derfor ikke være en korrekt gjengivelse av barnas stedsbruk, men det er min tolkning av hvor de beveger seg basert på intervjuene. Innledningsvis spurte jeg barna hvilke steder de liker på Grünerløkka. Jeg har valgt å først trekke frem tre av barna jeg har intervjuet, og fortellinger om deres bruk av Grünerløkkas urbane uteområder.

Liv (9 år)

Liv går på Lakkegata skole og bor i nærheten av Trondheimsveien og Sofienbergparken. Hennes fortelling om steder hun liker og bruker på Grünerløkka preges av at hun ikke er så mye ute alene.

Intervjuer: Hvilke steder liker du å være på Grünerløkka?

Liv: Jeg liker aller best å være hjemme.

Liv bruker ikke uteområdene på Grünerløkka i like stor grad som da hun var yngre. Når jeg spør hvor hun liker best å være, sier hun i parken, og tenker da på Sofienbergparken som ligger like i nærheten av bostedet. Jeg tolker det som at familien har brukt parken mye da Liv var yngre. Hun sier at hun ikke liker å leke så mye i lekestativet lenger, hun sluttet med det da hun var 7-8 år. I tillegg viser Liv Snippen på kartet, et sted med en liten lekeplass. Livs bevegelsesmønster er svært begrenset, og jeg tolker det som at hun for det meste oppholder seg hjemme eller i skolegården. Skolegården er det eneste stedet Liv får lov til å være uten moren etter skoletid, da er det voksne i nærheten fram til klokka 17. Hun pleier derfor å leke der noen timer med venner etter skolen, før de går hjem sammen eller blir henta.

Nora (10 år)

Nora går på Grünerløkka skole og er et av barna som i forkant av intervjuet hadde tatt noen bilder av steder hun liker å være (se kapittel 3). Hun har samtykket til at jeg kan bruke noen av bildene som en del av hennes fortelling av steder hun bruker. Stedene Nora har tatt bilde av er Paulus plass, Birkelunden og Dælenenga, og hun beskriver det som steder hun liker å være på Grünerløkka.

Figur 3 Paulus plass(bak Paulus kirke). Foto: "Nora"

Figur 4 Fotballbanen på Dælenenga. Foto: "Nora"

Når jeg spør hva hun pleier å gjøre på de ulike stedene forteller hun at Paulus plass er et sted hun og vennene er etter skoletid om sommeren. Her er det plass til at de kan spille slåball eller anti-kull (min forståelse), i tillegg til en fontene med vann man kan leke i. Likevel forteller Nora at det er Birkelunden de bruker mest. Der leker de "boksen går" og "har'n" – et sted med veldig mange bra gjemmesteder. På Dælenenga kan hun og vennene sitte på tribunen og snakke, mens andre spiller fotball der.

Figur 5 "Hesten" i Birkelunden. Foto: «Nora»

Figur 6 Fontene (uten vann) i Birkelunden. Foto: «Nora»

Nora forteller meg i tillegg om et hemmelig sted hun og vennene noen ganger drar til, og jeg tolker det som et spennende sted som ikke så mange vet om.

Intervjuer: Er det noen andre steder du pleier å være?

Nora: Ja. I Akerselva er det en sånn øy, eller ikke akkurat en øy, men det er på en måte et lite sted hvor det er land da. Midt i elva. Og der pleier vi ofte å leke på sommeren.

Intervjuer: Drar dere dit uten voksne?

Nora: Ja!

Intervjuer: Hva gjør dere der?

Nora: Hm. Vi rydder liksom litt, fordi, hm.. I Akerselva er det ganske mye plast som seiler forbi der. Også prøver vi å bygge en bro.

Intervjuer: Ja, dere passer litt på den plassen?

Nora: Mhm. Også, det er liksom under den hengelasbrua. Og da kaster man jo nøkler ned i elva, og noen ganger leter vi etter de nøklene.

Når det gjelder regler og restriksjoner fra foreldrene forteller Nora at hun bare er på steder hun kjenner til og vet at hun får lov til å gå. Hun har egen mobil, så foreldrene sender melding når det er middag. Hun går aldri ut uten at hun har en avtale med noen og er derfor alltid ute med venner. Nora kommer ikke på om det er noen steder hun ikke liker å være, men trekker frem at hun ikke går til Sofienbergparken på kvelden.

Eva (12 år)

Eva går på Lakkegata skole og er den eldste av barna jeg har intervjuet. Hun flyttet sammen med moren til Carl Berner for rundt ett år siden, men bodde før det i nærheten av Sofienbergparken. Når jeg spør hva hun liker å gjøre på Grünerløkka, forteller Eva at hun og

vennene liker å “henge på Løkka”. For dem er ‘Løkka’ området der det er shopping (Thorvald Meyers gate og Markveien). Det er ingen steder Eva trekker frem som bedre enn noen andre. Likevel kommer det frem underveis i intervjuet at den gamle trappeoppgangen (der de flyttet fra) er et sted hun liker godt fordi flere av hennes beste venner bor der. Jeg tolker det som at hun savner det gamle stedet, for hun kjenner ikke noen rundt der de bor nå. Videre sier Eva at hvis de leker så liker hun ‘har’n’, og ‘boksen går’, men at de ikke leker så mye lenger. Noen ganger henger de i skolegården, nede ved aktivitetshuset Dragen. Sofienbergparken brukte Eva og moren mye da hun var yngre, men nå er hun ikke så ofte i parken lenger. Hvis Eva er i Sofienbergparken så leker hun ikke, men hun liker å stå utenfor parken og snakke med vennene sine. Det Eva forteller kan sees i lys av behovet for å gjøre “ingenting”, som Aitken (2001) trekker frem som en viktig aktivitet for barn. På spørsmålet om det er noe hun ville forandret på Grünerløkka svarer Eva:

“Ehm. At det skal slutte å være så mye trafikk her, liksom, for det er veldig mange biler som kjører her, sånn kjempefort og sånt. Og på kvelden så pleier det å komme ganske mange fulle folk og det er veldig irriterende, for da kan det hende at jeg må hjem tidligere og ja...masse greier. Fordi mamma er redd for meg.”

Eva har ingen spesielle regler når det gjelder hvilke steder hun ferdes på og ikke. Men hun får ikke lov til å gå hjem alene etter klokka ni på kvelden, da kan det hende at faren må kjøre henne (far bor på Grünerløkka) eller at moren møter henne. Som hun nevner over er det i hovedsak på grunn av fulle folk. Hun har telefon og sier ifra når hun går ut og hvor hun er. Likevel sier hun at hun alltid har en avtale når hun er ute og henger med både eldre og jevnaldrende barn (ungdommer). Jeg tolker bevegelsesmønsteret til Eva som veldig fritt. Hun fikk sitt eget månedskort til kollektivtransport da hun var 7 år og har siden lært seg å navigere i byen.

Barnas bevegelsesmønster

Variasjonen av steder barna bruker på Grünerløkka henger blant annet sammen med hvor de bor og alder. Niåringene Liv og Kari er ikke så mye ute alene ennå, utenom skolegården etter skoletid. De forteller likevel om leker som ”prikkeharen” og små utflukter på vei hjem fra skolen. For eksempel forteller Liv at hun synes det er gøy når det er en stor haug med løv ved veien gjennom Sofienbergparken hun kan hoppe i. Tiåringene Anne og Nora har begynt å bruke uteområdene litt mer alene. Jeg finner at venner har betydning for hvilke steder barna bruker, og tolker det slik at hvis de har lyst til å dra et sted, må «alle få lov til det». Når tiåringene Nora og Anne er utenfor bakgården, pleier de å møte venner for å leke. Kine på 11 år forteller at hun og vennene liker å dra på en kafé i nærheten av skolen for å drikke kakao etter skoletid, i tillegg har de av og til dratt alene på kino og svømming. Det er flere av barna som nevner de ulike kulturtilbudene som er i nærheten (for eksempel Ringen Kino, Tøyenbadet og biblioteket). Videre forteller Kine at det ikke er så mange uteområder hun pleier å bruke, men det hender at hun og vennene kjøper is og går gjennom parkene Olaf Ryes plass og Birkelunden. Kine sier at de av og til er på basketballbanen ved Vulkan også.

Kine: Den delen her er jo grusbane. Vi har jo spilt fotball der om sommeren.

Mor: Vi har aldri brukt den grusbanen..

Kine: Ikke på fotballtrening, men jeg og jentene har spilt litt der etter skolen. Men vi spiller jo ikke der så mye siden det er grus.

Utenom det bruker både Kine og broren Lars på 10 år bakgården veldig mye om sommeren. Lars forteller at foreldrene av og til må jage dem ut når de helst vil være inne å spille. Men i bakgården er det plass til å spille fotball og nok av gjemmesteder for å kunne leke ‘boksen går’. Her har de også lekt vannkrig. Et fellestrekk er at alle barna har egen mobiltelefon, og de forteller meg at de sender melding når de går ut. For eksempel sier Anne at hun må sende melding når hun går et sted og sende en «ok» når hun er fremme. Hun forteller også at hvis det for eksempel er fullt på Dælenenga og de må finne et nytt sted, må hun sende melding om det. I tillegg er det ingen av barna som går ut uten at de har en plan om å møte noen. Moren til Nora tenker at det er litt synd, men at det er slik det blir i byen. Aksjonsradiusen til Eva skiller seg fra resten av utvalget. På spørsmålet om i hvilken grad Eva er ute uten tilsyn fra voksne eller foreldre, svarer moren “hundre prosent grad”. Altså at hun er uten tilsyn. Barna har ulike restriksjoner på deres bruk av byens urbane uteområder. Jeg vil videre se på bakgården og dens betydning for foreldrene.

5.2.2 “It takes a backyard to raise a child”: Bakgårdens betydning

Tilbaketrekning til den private sfære (hjemmet eller private/halvprivate uteområder) trekker Bergsli og Hanssen (2017) frem som vanlige strategier for komfort og beskyttelse, og kan ses i lys av bakgårdens betydning for mine informanter. Et fellestrekk for familiene jeg har intervjuet er at de har tilgang til en form for bakgård, enten lukket eller en mer åpen/privat plass. Størrelsen og i hvilken grad det er mulighet for lek og utfoldelse for barn i studiens målgruppe, varierer. Grünerløkka er, som nevnt i kapittel 4, en bydel med flere klassiske bygårdsrom eller bakgårder. Samtlige av familiene bor i klassisk bygård. For foreldrene oppleves bakgården som en redning i byen, spesielt når barna er yngre og ikke kan gå ut alene i like stor grad. Moren til Nora sier: “Ja, det er det. Så den bakgården her blir brukt masse, for den er lukka av, så der kan jo ganske små barn være ute også”. Videre forteller hun at det blant annet er husker og sandkasser der. Når jeg spør Nora om hun pleier å være i bakgården, svarer hun “mhm”. Det er et fint sted når de får besøk, så kan barna gå ut der og leke. Bakgården hvor Lars og Kine bor, beskriver moren som “en av Grünerløkkas største”. Der er det en stor gressplen, med stier, gjemmesteder og et hønsehus. De frittgående hønene var en gang på rømmen og måtte fanges inn av politiet, forteller faren.

Mor: [...] og der leker dere, eller at dere bare husker og så driver jentene og kniser og fniser og løper rundt. Også er det noen gutter i bakgården også.

Kine: Mhm, de spiller fotball.

Kine forteller at det både er jenter og gutter fra klassen som også bor i samme bakgård, i tillegg til mange yngre barn og søsken. “[...] Også er det mange barn i blokka ved siden av, det er liksom, det er barn over alt” (Kine). Bakgården der Anne bor er også lukket med låste porter. Det er en bakgård som ligger mellom hovedbygget og stallen, i tillegg til en liten krok som er privat for de ni enhetene som bor der. Når jeg spør om det er mulighet for lek og utfoldelse i bakgården, svarer moren:

“I bakgårdene? Ja, absolutt. De bakgårdene er jo en sånn blessing før de er store nok til å få lov til å gå ut da. For det er jo mange store bakgårder på Grünerløkka. Så det er jo på en måte litt redningen vil jeg si, det har vært helt avgjørende. Fordi, ja. Det er jo mange av bygårdene som har disse store med både trær og ordentlige utearealer. Så der har de vært mye. Og leika mye sånn.. boksen går og”.

Hun er imidlertid ikke alene om å trekke frem bakgårdens ”avgjørende” betydning. Det er moren til Lars og Kine som trekker fram sitatet “It takes a backyard to raise a child”, og jeg

tolker det som at de opplever naboene og nettverket i bakgården som en trygghet for barna. Her finner barna alltid voksne og barn de kan gå til om det er noe. I tillegg passer naboer på, og moren sier at det blir litt som “felles barn”. Sammen med at bakgården er et viktig oppholdssted for både barn og de voksne, betyr også det sosiale livet veldig mye:

Mor: Og jeg liker det sosiale livet. Vi bor jo tett på, men altså, når naboene sender sånne hyggelige meldinger om at de savner liksom at det smeller i døra om morgenen og ‘høre at Lars og Kine tusler ut på vei til skolen, da vet jeg at klokka er ti eller fem over åtte, så da må jeg skynde meg’. Og det er jo ikke folk som vi henger med, egentlig.

Far: Mhm, så vi har veldig mye gode naboer og gode naboer er jo verdt sin vekt i gull.

Mor: Og det at det er mange andre foreldre og barn som barna kan gå til, da.

At det er flere øyne og bekjente som følger med er derfor viktig i bakgården, men også utenfor bakgården, som vi skal se i neste del av analysen. Det er flere av foreldrene som trekker fram bakgårdene som et sosialt rom som gir muligheten til sammenkomster, enten det er feiring av 17. mai, bursdager eller grilling med venner og naboer. Moren til Anne sier:

“[N]ei så det har vært sånn nå, vi er mange familier som feirer 17. mai sammen, for eksempel. Og vi er hjemme hos de som har best plass, størst bakgårder, så det er mye som skjer i bakgårdene som er familierelatert også”.

I tillegg er det viktig for mine informanter at barna har venner og er omringet av andre barn i bakgården. Barna gir også uttrykk for at det er bra med mange barn de kan være med. Danielsen (2009) finner i sin studie at foreldre bosatt i byen ønsker den lokale, tette tilknytningen til en fysisk plass, i tillegg til at byens mangfold gir spenning og kompetanse. Moren til Kari forteller at da Kari skulle begynne på skolen, var radiusen hun kom til å få til vennekretsen sentralt for valget av skole. I området der de bor, Rodeløkka, forklarer hun at det er litt delt om barna går på Grünerløkka eller Lakkegata skole, men at det er flest på sistnevnte. De kom frem til at er det kortere avstander for barna, og hun trekker frem at det er enklere for små barn å gå til hverandre. Hun sier at: “denne delen er mer bygd enn der oppe”, og tenker da på Rodeløkka som et sted hvor barna kan løpe mellom husene og besøke hverandre. Videre sier hun: “Men har venner som bor for eksempel ved Birkelunden og de er jo kjempefornøyde. Når jeg er der så ser jeg jo de store flotte bakgårdene.” Familien bor ikke i en klassisk bakgård som er lukket for andre, som de overnevnte familiene, men utenfor boligen går en privat vei.

“(…) Den veien som går forbi her, er jo privat for oss som bor her. Så er det på en måte en bakgård og der er det jo, når ser du jo ikke så godt hvordan det ser ut, men det er en lekeplass. Og der er det på en måte en bakgård, men det er jo ikke en klassisk “Oslo-firkanta” bakgård. Men det er bakgård her, så det er jo der, ungene leker jo veldig mye der”.

Moren til Kari sier at det er god mulighet for lek og utfoldelse der, og at det finnes plen i nærheten med et drivhus og en huske hvor Kari og vennene pleier å være. Kari forteller om alle hundene og barna som bor i nabolaget. Det forsterker bildet jeg har fått om et godt nettverk mellom naboene der de bor. Moren til Liv trekker fram at de har en bakgård, men at de ikke bruker den noe særlig lenger. På spørsmålet om det er mulighet for lek og utfoldelse svarer hun at det er det, men i større grad da barna var små. Liv trekker frem at de har fjerna huskene, men at det er gøy å feire bursdag i bakgården. Det er flere årsaker til at Liv ikke bruker bakgården i like stor grad. Blant annet forteller moren at det kun er små barn som oppholder seg der. Det sosiale livet kan derfor ha noe å si på Livs bruk av bakgården. For eksempel kan det sees som en motsetning til Lars og Kine, som bruker bakgården mye og forteller at de har mange venner der. Før var Liv der ofte om sommeren, men moren forklarer det med at barna nå aktiviseres på en annen måte. For noen av barna er altså bakgården et rom som gir muligheten for sosialt samvær og lek, mens for andre var bakgården i større grad tilpasset deres behov da de var yngre. Behovet for gode uteområder i nærheten av bostedet er derfor viktig.

5.2.3 Et begrenset liv utenfor bakgården

Foreldrenes romlige restriksjoner ovenfor barna varierer. Mot slutten av intervjuet spurte jeg noen av barna om det var steder de skulle ønske de kunne bruke mer. Dette var et vanskelig spørsmål å svare på for informantene. Jeg vil trekke frem dialogen mellom Kine og moren om grensen mellom den halvprivate bakgården og de offentlige uteområdene:

Intervjuer: Er det noen steder du ikke oppsøker, men som du kunne tenke deg å bruke mer?

Kine: Altså, jeg kunne jo brukt parkene mer. Hvis du liksom bare har med deg et lite boccia-sett, eller kubb, så kunne man jo vært der bittelitt. Men det er noe med ‘aktivitetene’, da. Og så kunne vi liksom brukt Sofienbergparken mer, men jeg skjønner jo hvorfor vi ikke gjør det også. Vi har jo ikke lov til å bruke det altfor mye om sommeren, og det er liksom da du er ute.

Mor: Men hvorfor ville du gjort det i stedet for å spille kubb i bakgården?

Kine: Det er egentlig ikke så veldig mye forskjell, bortsett fra at jeg syns det er litt hyggelig å komme seg litt ut av bakgården. For det er ofte om sommeren at du blir litt lei av å bare være inne i bakgården. Det er liksom bygninger rundt hele også da. Så er det jo litt gøy å se andre folk, du trenger jo ikke møte dem, men bare se at det er folk rundt.

Mor: Så uten den bakgården hadde det vært helt annerledes, for dere.

Kine: Ja, for om sommeren så bruker vi jo den hele, hele tiden.

Grensen mellom bruk av private rom og offentlig rom flytter seg gradvis i takt med at barna blir eldre. Niåringene Kari og Liv sitt bevegemønster begrenses, som nevnt, til bakgården og skolegården. Der får de lov til å være uten voksne. Moren til Kari forklarer at hun (Kari) kanskje er på vei inn i det nå, men legger til at hun ser noen av vennene til Kari får lov til å gå til parken alene. Moren til Liv sier at det at barna blir eldre og er mer uten henne, er noe som bekymrer henne litt.

Flere av foreldrene trekker frem Grünerløkka som spesielt egnet da barna var yngre: “gå fra lekeplass til lekeplass”, “perfekt for å gå tur med barna” og “vi brukte uteområdene masse når barna var små”. Dette kan tyde på at Grünerløkkas urbane uteområder (parkene, lekeplasser, kafelivet mm) er særlig godt tilrettelagt for barnefamilier med «småbarn» (jeg tolker det som barn mellom 0-5 år). Det er spesielt moren til Liv som poengterer at det har skjedd en endring i bruken av Grünerløkkas uteområder nå som barna har blitt større. Aksjonsradiusen til Liv er svært begrenset og moren forteller at Liv som regel ikke er ute uten at det er en voksen med. Kari er på samme alder som Liv, og moren til Kari forteller at de ikke har latt henne være så mye ute alene enda.

“(…) Og igjen det er, når de er små så er det jo fantastisk å kunne gå ut og trille tur. Gå over alt, masse fine små lekeplasser. Men klart når de vokser og skal begynne å gå på egenhånd til og fra skolen og sånt, så har jeg jo kjent litt på det” (Moren til Kari).

For tiåringene Nora og Anne er aksjonsradiusen noe utvidet i forhold til niåringene. Jeg spurte foreldrene om det hender at barna får gå ut uten at de har en avtale. Moren til Nora sier: ”Ja, eller hun har en avtale liksom. Hun går ikke ut bare for å være ute. Det synes jeg, det er jo litt dumt da. Det er liksom fordi, det burde jo være sånn at hun kan gå ut for å se om hun møter noen. Men det har vi ikke gjort så mye”. Jeg tolker at aksjonsradiusen til barna har flere likheter, blant annet ved at det går en nedre grense ved Schous plass og en øvre grense ved ringveien (Ringene Kino). Dette er steder som ligger nederst og øverst på Grünerløkka. I tillegg har noen av barna foreldre som jobber i sentrum, for eksempel Lars og Kine, og de kan derfor gå dit på egenhånd om de har en avtale. Moren til Nora forteller at Nora ikke får gå ned til byen alene eller til nabobydelen Torshov, men hun trekker, i likhet med flere, frem et bibliotek på Tøyen:

“De går jo, det er vel litt nå, det der bibliogreiene på Tøyen. Det biblioteket for ungdom. Det synes jeg er litt gøy. Og det har vært et sånt spørsmål blant oss foreldre om de kan gå alene dit. Men de har ikke gjort det enda”.

Kine (12 år) forteller at hun ikke kan veien til biblioteket på Tøyen så godt og pleier derfor ikke å gå dit. Det hender likevel at hun og venninnene bruker andre kulturelle tilbud som Ringen Kino eller Tøyenbadet. I tillegg til at barna har grenser for hvor de får gå, finner jeg at for eksempel Sofienbergparken nevnes av alle foreldrene som et sted de ikke liker at barna er så mye alene, eller ikke får lov til å være (se for eksempel dialogen mellom Kine og moren over). Jeg tolker Sofienbergparken i retning av hva Van der Burgt (2006) trekker frem om at barn har ”forbudte øyer” innenfor sin aksjonsradius. Problematikken rundt Sofienbergparken tas opp igjen og drøftes i neste analysedel (delkapittel 5.3.2).

5.2.4 ”Kardemomme by”: Et bevisst nettverk

Studier fra gentrifiserte områder i London viser til at sosiale nettverk er viktig for middelklassefamiliene som bor der, og at det kan bidra til å skape en «felleskapsfølelse» (Butler 1997). Barlindhaug m. fl. (2018) finner at etablerte nettverk er viktig for barnefamilier som blir boende i indre by i Oslo. Sammen med bakgården som er en viktig plass for familiene, går nettverket mellom foreldre og naboer igjen som et viktig tema for flere av mine informanter. Etter flere av intervjuene satt jeg igjen med en følelse av at foreldrene har ”kontroll” over det sosiale utemiljøet. Moren til Anne beskriver for eksempel miljøet på Grünerløkka som godt og trygt, og viser til “alle passer på alles barn“-mentaliteten, i likhet med at moren til Lars og Kine nevner bakgårdens “felles barn” i første analysedel (5.1). For moren til Nora handler nettverksbygging om mer enn å skape nye vennskspsrelasjoner. Jeg forstår det som et bevisst nettverk for at folk, både naboer og andre foreldre, skal vite hvem barna dine er. I tillegg forteller hun at mødrene møtes ganske ofte og at de har det hun kaller for “ryktebørs”, en jevnlig oppdatering på det som skjer.

Samtlige av foreldrene jeg har intervjuet som har barn på Grünerløkka skole, trekker frem at dugnadsånden blant foreldrene har vært svært viktig for å ”gjøre Grünerløkka barnevennlig”. Jeg opplever det som at de har kontroll over eget nærmiljø når det trengs, og at foreldrene har tatt aktivt grep for å gjøre det trygt å ferdes ute. Blant annet et initiativ som ble satt i gang av FAU ved Grünerløkka skole, der foreldrene deler ansvar for ravnning. Ravnning vil si å patruljerer i uteområdene på ettermiddagene, for å skape et trygt utemiljø for barna. Jeg forstår det som at dette oppstod som et resultat av uønskede gjenger som oppholdt

seg ved barnehagene eller skolegården etter skoletid, men også salg av dop har vært et problem. Moren til Nora forteller:

[...] Og det er typisk, litt sånn dessverre da, sånn skolegården og det er en barnehage rett her oppe hvor det har vært mye bråk. Det er ikke farlig, men det er heller ikke et sted som jeg ville hatt henne [Nora: min anmerkning]. Også er det jo litt nede ved, altså det er en del narkotikasalg og litt sånt, det er det forresten over alt. Det er det i Birkelunden og det er over alt. Men nede ved liksom, ved Schous da, eller nedi der. Men altså, jeg tenker ikke på det som farlig, men jeg tenker på det som et sånt område, samme som jeg sier til sønnen at han ikke skal gå i Brugata liksom. Og det er ikke fordi jeg tror han blir knivstukket, men det er liksom mer sånn, ikke gjør det ...”

Brugata, som moren til Nora her refererer til, er en gate i sentrum som forbindes med en åpen russcene, der både synlig salg og bruk av illegale rusmidler finner sted. Moren til Lars og Kine sier også at: ”De vil jo aldri få lov til å dra ned til Brugata og sånt. Så derfor kan man ikke ta med, dra ned til byen aleine eller skifte kommunikasjon, men det er det jo andre barn som gjør”. Åpenlyst salg av narkotika trekker foreldrene, som nevnt, frem at foregår på Grünerløkka også:

“Det har vært noen sommere hvor det har vært sånne dopdealere som har rukket å stå på liksom hvert gatehjørne nede ved Markveien, Akerselva og Birkelunden. Men det er kun noen uker og så har det.. Nå tror jeg det går to dager, så de blir spotta med en gang nå. Altså, det er nabokjerringer i alle vinduer som bare.. Så, nei, det er ikke så mye rom for, det er litt sånn Kardemommeby her, i grunn” (Moren til Anne)

Foreldrene til Lars og Kine vektlegger engasjementet blant foreldrene som svært viktig for å trygge utemiljøet på Grünerløkka. Hun poengterer likevel at det ofte er de samme foreldrene som tar tak og opplever at den yngre foreldregenerasjonen til en viss grad mangler dugnadsånd. Det synes hun er synd. Moren forteller at først når hun selv var ute på ravning at hun la merke til hvilket miljø barna hennes leker i:

”[...] Men da, å bare gå rundt i to timer og se hva som skjer i nærområdet, da. Da tenkte jeg shit pomfritt hva har vi gjort mot, unger kan jo ikke bo her. For da ser du drikking og du ser narkotikabruken, de satt jo å røyka hasj i skolegården liksom, klokka halv fem på en tirsdag”.

Dette er interessant og kan ses i lys av det Matthews (1992) påpeker med direkte erfaring som kilde til kunnskap om steder. Den direkte erfaring moren beskriver kan påvirke foreldrenes restriksjoner av barns bruk av byen. Jeg tolker det som at Grünerløkkas uteområder oppfattes som ”bedre” i etterkant av foreldreengasjementet:

“[...] Men vi får jo vite om det med en gang, det er jo veldig fort å, mhm, ta grep. Det er veldig god dialog mellom dagravnere og politi, men jeg syns jo kanskje at politiet kunne vært litt mer synlig her. Det syns jeg. Litt sånn.. Du ser ridende politi en gang i året, på en måte” (Moren til Anne).

Når jeg spør moren til Kari, som har dattera på Lakkegata skole, om ravnning, virker det ikke som om det er noe hun kjenner til. Hun trekker imidlertid frem et godt samarbeid mellom naboene:

“[...] Men man bruker jo på en måte bare nabo.. jeg ser at andre naboer gjør det. Vi har jo avtale med naboer, hatt følgegrupper, så man samarbeider på en måte om det sånn at du føler at ungen din har andre å være med. Også er vi jo flere som på en måte fordeler det å følge med. Akkurat det er jo, for meg hvert fall da, som ikke er vant til byen. Men det ville jo kanskje ha vært ganske likt om du bodde på Grefsen, det er ikke så veldig mye mindre veier der, heller flere. Også er det jo egentlig ganske lite trafikk her.” (Moren til Kari, Rodeløkka)

Sitatet viser en forstadssammenligning der moren trekker frem at trafikken på Grünerløkka ikke er verre enn trafikken på Grefsen, som er et villastrøk nord i Oslo. Eva og moren forteller at nettverket og relasjonene med naboene der de bodde før de flytta, lenger ned på Grünerløkka (ved Sofienbergparken), var veldig viktig for dem. Det var mange bekjente i nabolaget og et mylder av barn. De har bodd i nåværende bolig på Carl Berner i ett år og kjenner fortsatt ikke naboene. Moren forteller:

“Ja for her er det jo dritkjedelig. Det er dritkjedelig, det er liksom ingen som snakker med noen. Og der nede hvor vi bodde før, der er det litt liksom, litt forskjellig. Uføretrygda, enslige, masse sånn, og vi hadde sånne grupper. Hadde vi ikke lagd mat så gikk vi bare hjem til naboen og vi passa på barna, og det var sånn, bare det fellesskapet. Så kjempekoselig.” (Alenemor)

Det er veldig annerledes der de bor nå og “mye stivere folk”. Videre sier moren at hun satt en eske i gangen da de flytta inn og fikk en klage på e-post kort tid etterpå:

“Og jeg bare eksploderte og bare hvis folk hadde vært like raske med å komme og si velkommen til nabolaget som å klage på en jævla eske, da hadde det vært hyggelig her. Men neida. Det er fortsatt sånn, vi kjenner ingen av naboene her”.

Moren til Liv trekker ikke frem nettverk blant naboene i like stor grad. Hun forteller at hun tilbringer mest tid med venninner som også har barn på samme alder og sier:

”[...] Men jeg må si, det er litt trist da, men det er mange single mammaer. Så vi har jo vært i en nesten single-mamma-klikk liksom. Dessverre. At man samler seg litt de som ikke kanskje har partner, for å gjøre.. Men det blir kanskje litt mer låst hvis man ikke har partner og ikke har bil og sånt da. Til å gjøre ting her med andre, mens andre som er gift, så drar du kanskje på hytta eller reiser til familien til mannen i helgene, eller gjør andre type ting da, kanskje. Litt mer da, enn de single mammaene har gjort.”

Det hun her beskriver tolker jeg som et ”eget fellesskap”, og bekrefter at man gjerne finner andre som er i samme situasjon som seg selv. Hun nevner imidlertid ikke om dette felleskapet oppleves som en trygghet når barna skal bruke byen på egenhånd, men jeg tolker det som at dette er mennesker hele familien bruker tid med.

Det empiriske materialet presentert i denne analysedelen viser at en tilhørighet til stedet Grünerløkka og sosiale nettverk er viktig for å skape en ”fellesskapsfølelse” for foreldrene. I tillegg er det en slags trygghet når barna skal begynne å navigere i byen på egenhånd. Et *bevisst nettverk* kan bidra til at de har flere ”trygghetspersoner” å gå til i nabolaget. Videre vil jeg se på hvordan opplevelser av uteområder og mulige konflikter om bruk av uteområdene, kan forklare barnas bruk av de urbane uteområdene.

5.3 Opplevelse av de urbane uteområdene

Denne delen av analysen belyses gjennom to hovedtemaer. Det første er hvordan barna og foreldrene opplever uteområdene, og er delt inn i undertemaene: 1) fysiske utfordringer (trafikk) og 2) det skumle og ukjente. Det andre temaet omhandler mangfoldet av aktører, brukere og interesser, og hvilke konflikter som kan oppstå når flere mennesker må bruke de samme uteområdene i en tett bydel.

Kan opplevelser og konflikter med andre grupper forklare hvordan barna bruker de offentlige rommene på Grünerløkka? Med kunnskapen om barnas romlige praksis, aksjonsradius og romlige restriksjoner ønsker jeg her å se om sosioromlige forhold kan forklare hvorfor noen steder unngås.

5.3.1 Barna og foreldrenes opplevelser av uteområdene

Det er flere faktorer som spiller inn i barns reduserte synlighet i offentlige rom. Flere studier trekker frem at foreldres bekymring rundt barnas bruk av byens uterom kan forklares med økt bekymring for farer som trafikk og fremmede mennesker (Holloway og Valentine 2000). Sennett (2008) trekker frem at byen oppleves som uordnet og ubehagelig for noen, og at tilbaketrekning til den private sfære er en vanlig strategi for komfort. Mangfold som ideal for byen fungerer ikke alltid i praksis, og det vil alltid være konkurrerende oppfattelser av bruk og knyttet til uterom.

Fysiske utfordringer: Trafikk

Trafikk og parkerte biler blir i tidligere studier av barns bevegelsesmønster trukket frem som et hinder for barns lek og et faremoment for foreldre (Valentine og McKendrick 1997). Hvilken gate familiene bor har mye å si på om de syns trafikken er et stort problem eller ikke. Familien til Liv bor like ved Trondheimsveien, en gate med både biltrafikk, trikk og buss, som barna må krysse på vei til skolen. Moren sier:

“Ja, sånn er det litt å bo i byen. Og spesielt her. Der hvor vi bodde i den andre gata, borti Romsdalsgata var det ikke så ille. Men Trondheimsveien er her liksom. Så veldig mye støy, buss, trikk og gatekjøkken her.”

Hun forteller også at hun har fått bemerkelser som “oi bor du her”, men legger til at det ikke er sånn hele tiden. Om vinteren er det ganske stille i området. Liv forteller om en gang de nesten ble påkjørt, og at alle de parkerte bilene gjør at ikke alle sjåførene ser når hun skal gå over veien. Hun skulle ønske at sjåførene kunne lære seg trafikkreglene bedre. Eva (12 år) og moren trekker også frem trafikken som et problem, og forteller at hun selv har stått og observert trafikken ved skolen og beskriver den som ”helt gærn”. Både Liv og Eva går på Lakkegata skole.

Likevel finner jeg at foreldrene med barn på Grünerløkka skole ikke ser trafikken som et like stort hinder og at flere gater på Grünerløkka oppleves som trygge å ferdes i. For familiene som bor nærmere Thorvald Meyersgate kan trikken oppleves som den største trusselen. Foreldrene til Lars og Kine forklarer at de har vist barna hvilke gangfelt de skal bruke.

Far: Vi syns jo det er veldig greit, egentlig, å ha barn her. Så det er jo, gitt den bakgården, gitt at de har venner som er i samme bakgård, så har de alltid noen å gå til og fra skolen med, de har noen å gå på trening med. Så de går jo til og fra hverandre, og foreldrene er gode venner og har god kommunikasjon og god dialog. Så det blir jo [likt som: min anmerkning] med et fiskevær i nord-norge det altså.

Mor: Ville vi gitt de mer bevegelsesfrihet om vi hadde bodd på Kongsberg eller?

Far: Nei, egentlig ikke. Altså jeg er mer redd en Kongsberg-fyllekjører på smale, mørke veier enn.. Det eneste de har fått beskjed om å passe seg for her er trikken. Alt som går av biltrafikk og sånt, går stort sett så treigt og det er fortauer og det er gatelys og det er fotgjengerfelt. Så det er liksom så regulert og greit.

Det skumle og ukjente

Intervjuer: Finnes det noen plasser på Grünerløkka hvor du ikke liker å være?

Kine: Jeg er ikke sånn veldig glad i å være rundt på Møllergata. Fordi vi kjenner ikke området like godt, vi kjenner jo noen av barna som går på Møllergata skole..

Mor: Nå mener du Lakkegata..

Kine: Ja, Lakkegata!

Intervjuer: Ja, så området rundt Lakkegata skole?

Kine: Ja, jeg er ikke like kjent og så er det litt seint i blant, og så noen ganger litt rare.. aktivitet rundt området da.

Intervjuer: Aktiviteter ute?

Kine: Ja, det er liksom mye ungdommer, party hele tiden og vi pleier å holde oss litt unna det.

Kine sin beskrivelse av steder hun ikke liker å være samsvarer med det foreldrene forteller om områder hvor de ikke ønsker at barna skal oppholde seg. Moren sier blant annet: “men det er jo en magisk grense, vi vil jo ikke at ungene skal gå over Trondheimsveien, vi vil ikke at de skal ned her i det hele tatt”. Hun viser til området rundt Sofienbergparken og bort til Lakkegata skole. Moren legger til at hun ikke vet helt om det er fordi de selv ikke er vant til å være i dette området eller om det er fordi det faktisk er farlig der og avslutter med å si: “[...] men jeg tror vel egentlig ikke det er noe farlig”. Faren trekker fram at det har noe med at de kjenner til nærmiljøet, og at i gatene rundt der hvor de bor så treffer barna alltid kjente, i tillegg til at det er opplyste gater og de kan veien. Når jeg spør hva som skal til for at de hadde følt seg litt tryggere på at barna er mer ute alene, svarer han at: “de kan kopiere de firkantene her, bort der, og så ha samme befolkningsgrunnlag der, bortover sånn”. På flyfotoet viser han til kvartalsstrukturene ved Markveien og Thorvald Meyers gate, som er et område med flere kaféer, barer, restauranter og butikker. Jeg tolker det slik at de opplever området rundt Sofienbergparken som mørkt og folketomt, sammenlignet med området der de

bor. Det er flere av foreldrene som poengterer nettopp dette, at Grünerløkka ikke er et farlig sted, men at de er klar over at “det er jo ulovligheter som foregår rundt her” (moren til Anne) og ønsker å skjerme barna fra enkelte områder. Det kan ses i lys av det som ble presentert i kapittel 5.1 og foreldrenes ravnning i områdene der barna oppholder seg.

Mangfoldet og tettheten av mennesker fremstår som et tema noen av informantene er ambivalente til. En positiv side ved Grünerløkka er, som nevnt tidligere, det «pulserende livet» og at det «alltid er folk i gatene». På en annen side kan det at man bor i en tett by og ikke kjenner alle, fremme en følelse av at man ikke vet helt hvem og hva du, eller barna dine, møter på når de er ute. Moren til Kari forklarer det slik:

“Også det at i en liten bygd der kjenner alle, alle, og her må du tåle eller våge deg å stole på folk, selv om du ikke kjenner de. Så park.. Jeg er litt sånn var på parkene på kvelden. Da går vi en annen vei. Kanskje uten grunn, men. Men man er litt sånn, tar sine forhåndsregler”

Her er altså Grünerløkka ikke en ”bygd”, som ved tidligere sammenligninger (kapittel 5.1). Moren til Kari gir her et bilde av bygda som et typisk sted der “alle kjenner alle”, mens man i en tett by kanskje tenker litt mer på hvor man går og hvor man tar med barna. Jeg forstår det som at det kan sette noen begrensninger på barnas bruk av enkelte områder.

Liv (9 år) har området rundt Sofienbergparken som sitt nærområde. Når jeg spør hva hun syns om Grünerløkka, svarer hun at: “Det kan være litt skummelt. Det har vært flere folk som har blitt påkjørt. Og veldig masse rare menn der ute”. Moren bekrefter dette og sier at det noen ganger er litt rare mennesker som oppholder seg rundt der de bor. Når jeg spør om det er noen spesielle steder hvor disse menneskene er, svarer de Sofienbergparken og at det i tillegg har vært noen episoder ved Aktivitetshuset Dragen (i tilknytning til Lakkegata skole):

Mor: (...) Hun sier.. eller det dem har sagt er at de tror det er narkomane. Jeg vet ikke om det er det, men hvert fall mennesker som ser litt sånn skumle ut kanskje, hvert fall for barn, som har oppholdt seg rundt området der nede.

Liv: Ja, da løp vi inn!

Liv forteller at hun skulle ønske det ikke var så mange narkomane på Grünerløkka. Hun syns det er litt for mange “rare mennesker” og: “[...] At liksom, vi kunne hatt en side for narkomanerne og en side for de vanlige menneskene. At det var et svært gjerde”. Dette kan ses i lys av det Sibley (1995) trekker frem om måter mennesker distanserer seg fra ”andre” som oppfattes som annerledes enn seg selv. Liv forteller videre:

“Ja, fordi jeg er jo veldig vant til det, for jeg har jo blitt født her. Så liksom, jeg har jo levd med det hele livet. Så liksom, jeg har jo blitt veldig vant til at det kan være masse, masse rare ting som skjer. Men noen ganger så skjer det litt ting som jeg aldri har sett før. Sånn plutselig bare, det får meg til å gå helt.. Så skvetter jeg litt fordi at jeg liksom, fordi noe dumt eller noe som aldri har skjedd før, selv om jeg ofte er vant til at det er masse rare mennesker her så skjer det jo også ting som jeg ikke har sett før og sånt”

Det er vanskelig å si i hvilken grad opplevelsene Liv har av uteområdene er indirekte formet av moren sin frykt og bekymring, eller direkte opplevelser hun selv har erfart når hun har vært ute. Likevel er det spesielt én hendelse hun trekker fram da personen som skulle hente henne fra Aktivitetsskolen var forsinket, og hun ble sittende alene i skolegården for å vente i en halvtime. Selv om det ikke var noen mennesker som var direkte mot henne, la hun merke til noen “rare folk” som gjorde at hun opplevde hele situasjonen som ubehagelig og endte med å gå opp til veien for å vente ved busstoppet der det var flere folk. Hun beskriver at det var noen som så ut som ”snille mennesker” som sa at hun skulle gå opp dit.

En som bryter med ”mønsteret” jeg kan se blant mine informanter er moren til Eva. Håndtering av det ukjente skiller seg ganske mye fra de andre foreldrene, noe som kan ses i sammenheng med at aksjonsradiusen til Eva er mye friere. Moren tenker at det har med hennes egen barndom å gjøre, da hun selv har vokst opp i en stor by. Hun forklarer at hun selv var ganske fri som barn, i motsetning til vennene som hadde strenge regler. Hun opplevde derfor at de startet å tøyne grenser i større grad enn henne selv:

”Nei, jeg synes det er veldig greit. Jeg ser jo venninnene mine på den gamle adressen, de ville jo ikke at barna skulle gå alene til skolen og sånt, de syntes det var så utrygt. Men jeg tenker, Trondheimsveien er jo på en måte.. Der er det jo folk hele tiden, så jeg trenger jo ikke være redd for at noen skal kidnappe ungen min. Og så lenge jeg har lært henne hvilke gangfelt hun kan benytte, og hvordan trafikken kommer og går, altså, så lenge jeg kan vise henne mest mulig, så får jeg bare stole på at hun klarer seg, da. Det er jo like trygt å gå i Trondheimsveien som på en landevei. Egentlig.” (Moren til Eva, alenemor)

5.3.2 Ulike aktører og interesser: Kamp om plassen?

Jeg vil i denne delen analysen fremme noen problematiske steder foreldre og barna nevner i intervjuet. Mennesker opplever mangfold på ulike måter, og som belyst over kan barn og foreldre oppleve fremmede mennesker som både skumle, rare og ubehagelige. En fortettingsstrategi gjør at antall mennesker som skal bruke de få områdene i byen, øker. Det er særlig to konflikter jeg finner, i tillegg til det som har blitt presentert over, blant familiene jeg har intervjuet: 1) ungdomsgjenger som ”tar over” gata og skolegården, og 2) åpenlys drikking og narkotikabruk i Sofienbergparken.

Steder konstruert for barn

Intervjuer: Er det noen steder på Grünerløkka som er laget spesielt for barn og unge?

På dette spørsmålet dukket skolegården (både Lakkegata og Grünerløkka), den røde lekeplassen i Sofienbergparken og Dælenenga opp i svarene til barna.

Intervjuer: Hender det at du leker på lekestativet der?

Liv: Noen ganger..

Mor: Kanskje litt mer når du var mindre? Da var vi der hele tiden, da lekte vi der hver eneste dag nesten.

Intervjuer: Ja, tenker du at det er godt tilrettelagt for yngre barn?

Mor: Absolutt! Det er derfor vi har bodd her så lenge, egentlig. For det har vært så greit med barna, helt fram til egentlig nå, når de ikke leker så mye på lekestativ lenger. Men litt gjør vi det jo. Men det blir mindre og mindre.

Liv og moren snakker om lekestativet i Sofienbergparken. Samtalen reflekterer det jeg tolker som gjennomgående for informantene mine, nettopp at tilbudet om lekeplasser for yngre barn er veldig bra på Grünerløkka. Moren til Kari trekker også dette frem i sin beskrivelse av Grünerløkka, at det er deilig å kunne gå fra lekeplass til lekeplass når barna var mindre, som vist tidligere.

”Det er mer, men det er jo ikke sant, det kommer litt an på. Birkelunden bruker de jo til sånn, jeg tenker på hver søndag så bruker de det jo til sånn der marked. Og så er det ofte bondens marked, altså det kan være sånn.. sånne type aktører. Og det syns jeg, men ikke sant, det er jo både positivt og negativt. Fordi det er jo bra at det skjer noe, det markedet på søndager er jo kjempesint. Men de mister jo liksom, da mister de den plassen der også da.”

Moren til Nora forteller her at hun savner steder å gjøre noe, som er noe annet enn et lekeapparat. Hun trekker frem en svømmehall eller en bane, og at kapasiteten på idrettsplassen Dælenenga ofte er sprengt, så barna kan ikke leke der på grunn av treninger og kamper. Kine forteller også at hun ikke bruker Dælenenga noe særlig utenom treninger.

Intervjuer: Finnes det noen grupper på Grünerløkka som tar mye plass eller som dere opplever forstyrrende?

Far: Er de ungdommene der fremdeles?

Faren og moren til Lars og Kine trekker frem ungdomsgjenger som har hengt rundt i gatene på Grünerløkka. Problemet med ungdomsgjenger, gjerne i skolegården og barnehagene, er gjennomgående for informantene. Foreldrene forteller meg at dette er noe som ”går i bølger”, og at de opplevde det som et større problem for noen år siden. Likevel kan dette ha noe å si for hvordan både barna og foreldrene opplever stedene og hvorfor de ikke oppsøker dem. Anne forteller om noen episoder hvor hun har vært i skolegården og det har vært ungdommer der som har lekeslås. Det liker hun ikke og jeg forstår dette som en ubehagelig opplevelse for Anne. Liv (9 år) trekker også frem en ubehagelig opplevelse fra skolegården. Moren forteller at heller ikke sønnen på 13 år får lov til å gå i parken på kvelden, og heller ikke oppholde seg i skolegården etter skoletid. Liv sier at det ofte er folk som røyker narkotika og at de kaster narkotika og sprøyter på bakken. Moren til Anne forteller også at det skjer ting på Grünerløkka, og at det hender det er mye narkotika og sprøyter på bakken. Likevel opplever hun ikke Grünerløkka som ”farlig”, men at man må ta sine forholdsregler. Samarbeidet mellom foreldrene trekkes ved flere anledninger opp som helt avgjørende, som nevnt tidligere, og dette bidrar som en ”trygghet” for foreldrene.

Konfliktområdet Sofienbergparken

Tidlig i intervjuprosessen ble jeg bevisst på at Sofienbergparken er et gjennomgående problemområde for familiene jeg har intervjuet. Da jeg spurte familiene om det er noen steder de har eller har hatt et spesielt forhold til, var det flere som nevnte Sofienbergparken. Likevel fikk jeg inntrykk av at parken ble hyppigere brukt da barna var yngre, og særlig den delen hvor det er lekeplass. Van der Burgt (2006) trekker frem at barns aksjonsradius kan bestå av «forbudte øyer», det vil si steder innenfor barns aksjonsradius hvor foreldrene ikke ønsker at barna skal oppholde seg. Jeg opplever Sofienbergparken som et sted foreldrene ikke ønsker at barna (og ungdommen) deres skal henge i og rundt, særlig på kveldstid. I tillegg er

problematikken rundt Sofienbergparken sesongorientert, da bruken av parken på våren og sommeren virker slitsomt for mine informanter. For eksempel er det på denne tiden av året at ”alle kommer for å sole seg i Sofienbergparken” og ”det blir veldig mye grillos”. I tillegg trekker flere av barna frem at de ikke liker parken så godt:

“Jeg er ikke så veldig glad i å være i Sofienbergparken alene liksom, hele tiden. Siden det kan jo være fulle folk der og sånn, og det syns jeg ikke er så veldig gøy.” (Anne 10 år).

Moren til Kari foreller:

“Altså hvis det er noe, så er det jo selvfølgelig Sofienbergparken en varm sommerdag. Så er det jo veldig mange med engangsgrill og litt sånn partyfaktor, som kanskje ikke er like, da er det kanskje ikke like lettvent å bare sende ungene ned med en fotball eller. Så det er jo kanskje det eneste da, at den blir litt som en festival når det er fint vær. Men det er ikke noe som direkte har gjort at jeg har forandra på planene mine. Med det er jo det eneste som jeg kan tenke at det blir mye søppel av da, kanskje. Så de tar jo litt mye plass da, kanskje. Ellers, det er jo mest om sommeren.”

Sitatet illustrerer det flere av foreldrene trekker frem om Sofienbergparken. Samtidig forteller moren at hun syns det er hyggelig at folk bruker parken og at det er fint med ”litt liv”. Jeg tolker svaret som at hun syns det er litt vanskelig å være for negativ til parken, nettopp fordi byliv er noe man ønsker seg, men at bruken av parken likevel kan gå over en grense for hva hun vil eksponere Kari for. Åpenlys drikking i offentlige rom, som i Oslos parker, er ikke et nytt fenomen. I en artikkel i aftenposten (2009) med overskriften «Politiet: Det er greit å drikke i parken», skriver de at politiet ikke har noe problem med at folk drikker i parken så lenge folk oppfører seg ordentlig og ikke får klager. Dagsavisen viser til at det er store forskjeller i praksis mellom byer i Norge når det gjelder drikking i offentlig rom (2018). Moren til Eva har bodd på Grünerløkka i 18 år og trekker frem at Sofienbergparken har blitt verre de siste årene. Hun tenker at det har blitt mye mer av åpenheten med å sitte å drikke og røyke (”hasj”) i parken. Over bruker moren til Kari ordet ”partyfaktor” om bruken og stemningen i Sofienbergparken, på samme måte beskriver moren til Lars og Kine Sofienbergparken som et “offentlig utested” om sommeren:

Mor: Men akkurat Sofienbergparken har ikke jeg vært veldig glad for at dere skal leke alene, fordi at det er et litt sånn offentlig utested om sommeren. Selv tidlig på ettermiddagen.

Kine: Der er det også folk hele tiden om sommeren.

Intervjuer: Ja, tenker du at det ikke er plass til dere der?

Mor: Altså det er så mye narkotika, omsetning og bruk, men det er liksom sånn party-bruk, da. Jeg syns det blir litt tett innpå. Så da vil jeg helst være med hvis dere skal være der. Hvis vi skal passe en hund for eksempel, så går vi ofte tur der. Passer av og til noen hunder.

Faren forteller at han syns det kan være greit hvis folk kan ta med seg en utegrill og grille og drikke en flaske rødvin, men tenker at det skjer et ”sceneskifte” på kvelden. Moren poengterer at det ikke bare er snakk om at folk sitter og hygger seg i parken med noe godt å drikke, men at Sofienbergparken ender opp som en ”vors- og festplass”:

“(…) For det syns jeg bare har blitt verre og verre siste ti årene. Ja, det er vel en av tingene som har blitt mye verre. Akkurat Sofienbergparken har blitt ille. Og det er jo folk på 18, 19, 20 til 25 [år], ikke sant”.

Dette kan ses i lys av at det er en ung befolkning på Grünerløkka, som beskrevet i kapittel 4. Moren tenker litt på det og sier at hun selv var den som tok med vin og mat for å hygge seg i parken, men at dette ikke er noe hun gjør nå som hun ser det fra barns perspektiv. Hun sier:

”Ja, det kunne man godt, liksom, hatt et lite øye med da. For det er akkurat, altså jeg har ikke noe imot mennesker, men det er liksom det at folk blir så fulle. Så det er sånn, det hadde jeg jo tenkt selv om jeg ikke hadde hatt barn. Det er liksom sånn, det er jo kjempestore mengder med mennesker. De tisser over alt og det er jo sånn, ja.”

Liv og familien, som har Sofienbergparken omtrent som nærmeste nabo, forteller at med en gang det blir varmere ute, så preges gatebildet utenfor av slåsskamper, bråk og politi.

Mor: Fordi de slåss og ligger rullende utenfor her, eller der nede. Det er mye bråk egentlig. Selvfølgelig, hadde alle bråkete mennesker flytta, så hadde det jo vært tryggere.

Datter: Og det er skummelt.

Mor: Litt skummelt. Også er det litt irriterende, det er litt sjenerende, det er det.

Datter: Noen ganger når jeg sover så hører jeg at de driver og skriker der ute.

5.3.3 Positiv forandring og ønsker/savn

Mot slutten av intervjuene spurte jeg informantene om det er noe de ville forandret på Grünerløkka. Anne svarer at hun skulle ønske folk hadde sluttet å røyke, for det lukter ikke noe særlig godt og de kaster det på bakken. Dette kan forstås som både sigaretter og narkotika ("hasj" for eksempel), men var ikke et oppfølgingsspørsmål jeg stilte. Når jeg spør om forsøpling av uteområdene er noe hun tenker mye på, svarer hun at det har vært en del på nyhetene og at de er en miljøskole. Jeg spør videre om hun og vennene passer litt på Grünerløkka:

"Ehm jeg vet ikke. Noen ganger så.. liksom plukker vi opp søppel. Også, før var vi ganske opptatt av det, så da gikk vi rundt og plukket opp søppel. Men kanskje det burde bli litt flere søppelkasser, sånn at folk ikke bare ah nå er det ikke noen søppelkasser, jeg får vel bare kaste det på bakken da." (Anne 10 år)

Anne tenker at det kan være litt irriterende om sommeren, når folk er i parken og griller, og det blir mye søppel igjen. Flere av foreldrene sier det samme, men at det er sesongorientert som nevnt tidligere. Moren til Anne sier at hun ikke har tenkt noe særlig på om det er noen steder de savner. Hun føler at deres barn har nok av plasser å henge når de er ute. Av og til bruker de også Cubaparken (ved Akerselva) og basketballbanen der. Hun legger likevel til at de har vært mye bortreist i helgene. Kine fortalte også, som nevnt over, at hun av og til bruker denne grusbanen ved siden av basketbanen ved Vulkan. Når jeg spør om det er noen andre som pleier å bruke den, forteller hun at det for det meste er litt større ungdommer. Moren legger til at det også er voksne som har "dunk, dunk" musikk og spiller basket. Moren til Nora trekker imidlertid frem at en negativ side ved å bo i byen er at de ikke har så mange steder hvor de kan "løpe rundt", hun sier:

"Men jeg synes jo at, jeg synes for eksempel at det er få steder, sånn som med Nora. Hun er jo for liten til å forstå det, for hun er jo ikke så mye ute alene. Men jeg synes jo det er for få plasser hvor de kan henge, hvor de kan være å leke da. Uten tilsyn og at de kan løpe rundt, så synes jeg det er for lite. Men det er jo, det blir jo et valg da. Fordi hvis man skal få mer av det, så må du flytte et annet sted. Det er jo ikke plass til mer, liksom. Man kunne jo valgt å ikke bygge så mange boliger, og heller gjort noe annet med de tomtene."

Moren til Lars og Kine trekker også frem at hun synes det er litt synd at parkene bare blir brukt som gjennomfartsårer. Hun tenker på Olaf Ryes plass, Birkelunden og Sofienbergparken. Hun spør seg hvorfor ikke det kan være oppholdssteder for barn, men sier at det ikke akkurat innbyr til at barn skal bruke det: "[...] det er jo litt lekeapparater i

Sofienbergparken, men der er det gjerne småunger”. Jeg tolker det som at de tenker at barna kunne trengt flere steder å henge, som ikke nødvendigvis er en organisert aktivitet. De trekker frem at de selv er privilegerte som har løst det selv med å skape en ungdomsetasje hjemme, i tillegg til at vennene til barna har loftstuer som de regner med at de kommer til å bruke om noen år. Her løser de altså problemet med at det ikke er noen steder å henge ute (for ungdom) med å tilby steder innendørs. Selv om det å bo i byen byr på noen utfordringer for både barna og foreldrene, opplever jeg en generell fremstilling av Grünerløkka som et godt sted for barn å vokse opp, og at mye av det er takket være sosiale nettverk og engasjerte foreldre:

“Jeg vil bare si jeg synes vi har vært veldig gode, nå hvert fall de siste ti årene da, til å ha disse felles dugnadene på både å trygge Grünerløkka og holde det barnevennlig. Rett og slett.”
(Moren til Anne)

5.4 Avsluttende diskusjon: Med barn på Løkka

I denne delen av analysen vil jeg diskutere datamaterialet og de empiriske funnene presentert i foregående deler i lys av relevant teori og tidligere studier på feltet.

Grünerløkka og familien

Det er en gryende oppmerksomhet rundt forskning på barnefamiliers liv og preferanser i byen (se Karsten 2003; Lilius 2014; 2018). Lilius (2018) ser fenomenet med barnefamilier som velger å bo i indre by i en nordisk kontekst, og finner i sin studie at det for mange handler om å redusere skillet mellom livet før man får barn og familielivet. Hun trekker frem at det er lite forskning på livsstilene til barnefamilier som bor i byen, og hun mener denne typen forskning er viktig for å forstå hva de trenger i byen. Middelklassefamilier anses som en gruppe som er mer ustabile i indre by i Oslo. Tidligere forskning viser til at denne gruppen ofte flytter ut av indre by før barna kommer i skolealder (Lunke 2014). Som Fincher (2004) påpeker, kan i tillegg sosialt konstruerte idéer om menneskers livsløp blant boligutviklere føre til at nettopp barnefamilier utelukkes som en gruppe som ønsker å leve i indre by. For eksempel kan fortellingen til moren og faren til Lars og Kine, om boligutviklere som kjøper opp bygårder og deler opp familieleiligheter av kapitalinteresser, belyse hvordan boligutvikling kan true familielivet i byen.

Gentrifiseringsprosesser, som på Grünerløkka, innebærer en utskiftning i områder, som går fra å være dominert av arbeiderklassen, til å bli middelklasseområder (Lees m. fl.

2008). Boligprisene øker og det skjer en markant endring av befolknings sammensetningen i området. Livsstilen knyttet til gentrifisering har fokusert på alt annet enn familieliv. Pionérene, som er de første representantene for den nye befolkningen, er gjerne unge mennesker i kreative yrker, som ønsker å bo i sentrale deler av byen. Karsten (2003) fokuserer i sin forskning imidlertid på *familiegentrifisering*, som dreier seg om middelklassefamilier som velger å bo i byen, blant annet for å kombinere jobb og familieliv. Motivene mine informanter har for å bosette seg på Grünerløkka knyttes i stor grad til ”nærhet”. Nærhet til jobb, skole, kollektivtransport og det ”urbane” (butikker, kaféer, barer og kulturelle tilbud). Familielivets hektiske hverdag blir lettere å koordinere med kortere avstander og kan bygge opp under en livsstil som i tillegg gir muligheten til å leve uten bil. Man skal være forsiktig med å begrunne noens bostedsvalg med at det er et valg om livsstil, men fortellingen til faren til Lars og Kine om at deres valg om å bo i byen handler om å kunne gå eller sykle til ”alt”. Nærheten til byens ”urbane tilbud” ser de som viktigere enn ”stor hage og strand”. De har et ønske om å leve ”urbant”. Louis Wirth beskrev i ”The urbanism as a way of life” urbanismen som en livsstil preget av omfattende konflikter når det gjelder normer og verdier, hyppige sosiale endringer og sosial differensiering (Wirth 1938). Dette var en livsstil preget av høyere utdanning og inntekt, med vekt på materielle eiendeler og individualisme, upersonlige relasjoner og en nedgang i intim kommunikasjon, samt en økning av formell sosial kontroll. Jeg finner at en slik livsstil ikke kun er upersonlig på Grünerløkka: barnefamilier lever i sitt eget parallelle univers, med tett samhold. Hvorfor noen ønsker å bli, mens flesteparten flytter ut av indre by er det som Barlindhaug m. fl (2018) viser til, ulike årsaker til. For Liv og familien, som leier en forholdsvis liten leilighet på Grünerløkka, fremstår økonomi og bostedsareal som dominerende i valget om å flytte. Likevel skal en være forsiktig med å tillegge én faktor en viktigere betydning enn andre, da det vil være flere forhold som spiller inn i husholdningers bostedsvalg.

Grünerløkka - en by i byen: om nettverk og sosial tilhørighet

Det er flere av mine informanter som utstråler stolthet i sine fortellinger om Grünerløkka. Arkitektonisk fremstår Grünerløkka som et estetisk flott område for informantene. I tillegg til mangfoldet av grønne lunger og et myldrende folkeliv. Stolthet vises gjennom fortellingen til moren til Lars og Kine om tider hvor ”horder med turister” kommer til Grünerløkka og måper av begeistring, og da tenker hun ”hihi, vi bor her”. Lojaliteten til Grünerløkka som sted er sterk blant familiene jeg har intervjuet. Utvalget er en seleksjon av mennesker som ønsker å

bo i indre by og har valgt Grünerløkka som et sted der barna skal vokse opp. Deres blikk på Grünerløkka er derfor formet av at det er deres sted, og kan ses i lys av Agnews (1987 i Cresswell 2004) beskrivelse av sted som *'sense of place'*. De har en stedsfølelse basert på sine meninger, identitet og tilhørighet. Det er interessant å belyse motiver for å bo eller flytte, da studien min viser at det henger sammen med hvordan informantene opplever å bo på Grünerløkka. De som vil bli, er mer åpne for å lage sitt sted enn dem som drømmer om egen barndom. Førstnevnte vil dermed kanskje akseptere at det er negative sider ved nabolaget fordi det positive overskygger det negative. De som drømmer om sin egen barndom, er dermed kanskje ikke like tolerante ovenfor byens negative sider. Fortellingen til Liv og moren om at de er på utkikk etter et "annet type nabolag", viser at deres drøm er en beskrivelse av den tradisjonelle forestillingen om et godt sted for barn – nemlig den idylliske forstaden ("vakkert hus og stor hage").

I informantenes fortellinger om deres motiver for å bo i byen og i deres karakterisering av Grünerløkka som sted, foreligger det flere sammenligninger og kontrasteringer med andre steder i og utenfor "byen". Det er ikke mindre trafikk på Grefsen, det er like trygt å gå i Trondheimsveien som på en landevei, og man kan være mer redd for en som fyllekjører i Kongsberg på trange, mørke gater enn på Grünerløkka. Tidligere dominerende bilder av byen som kaotisk, skitten og som uegnet for barns oppvekst, er nok en årsak til at foreldrene hyppig sammenligner indre by med andre steder tidligere assosiert med "den gode barndommen". Grünerløkka er ikke "[...] noe mer kaotisk og uoversiktlig enn hvilken som helst annen by på samme størrelse". Grünerløkka er som en "by i byen", for moren til Nora. Moren til Liv kontrasterer ulike steder på Grünerløkka til Rodeløkka, stedet der familien bor, som "mer bygd enn der oppe" og henviser til kvartalsstrukturbebyggelsen rundt Birkelunden. "Bygda" kan i denne sammenhengen forstås som bilde på "livet mellom husene": det er oversiktlig og "alle kjenner alle".

At området preges av gentrifisering og fortetting, som nevnt over, vises i tillegg gjennom foreldrenes beskrivelser av Grünerløkkas fysiske og sosiale endringer. Grünerløkka har blitt tettere og mindre luftig, som resultat av flere boliger, men også økt tetthet av mennesker. Informantene forteller at befolkningssammensetningen har blitt mer homogen, men Grünerløkka fremstår likevel som mangfoldig. Robbins (2005) beskriver Grünerløkka som et sted hvor mennesker ferdes i et mangfold av parallelle kretser i minimal berøring med hverandre. En "fellesskapsfølelse" er viktig for barnefamiliene jeg har intervjuet, og kan være innenfor en av disse parallelle "kretsene". I motsetning til Robbins beskrivelser av et sted som motvirker en følelse av naboskap, finner jeg at naboskap trekkes frem som viktig for

flere av foreldrene jeg har intervjuet. Dette bekrefter for eksempel det Butler (1997) fant blant ressurssterke middelklassefamilier i gentrifiserte områder i indre London. Grünerløkka er ikke et fellesskap tradisjonelt forstått som et bygdesamfunn, der ”alle kjenner alle”. Likevel er ulike sosiale fellesskap rådende i mine informanternes fortellinger om det å bo på Grünerløkka som familie. I noen av informantenes fortellinger skinner betydningen av naboskapet mer gjennom enn for andre. For eksempel kan vi se det i lys av moren til Eva (alenemor) sin fortelling om savnet etter den gamle trappeoppgangen der de bodde før de flytta for et år siden: ”ja det er liksom ikke samme typen gangene her heller, for der nede hvor vi bodde var det sånn lange ganger”. En kan tolke det i retning av at hun tenker den fysiske utformingen (gangene og oppholdsstedene), så vel som et mer heterogent fellesskap på tvers av livsfaser, sosioøkonomiske og etniske skillelinjer, bidrar til å skape et sosialt miljø blant naboene. Foreldrene til Lars og Kine har en lik oppfatning av sine naboer der faren blant annet sier: ”[...] gode naboer er jo verdt sin vekt i gull”. Selv om det ikke nødvendigvis er naboen som anses som de næreste relasjonene, er det å skape trygge rammer når barna skal begynne å navigere i byen på egenhånd en form for *bevisst nettverksbygging*. I følge Gans (1969 sitert i Karsten og van Vliet 2006) må det en ”urban landsby” til for å oppdra et barn. Familier som bor i byen, vet at de trenger nettverk og andre familier for trygghet og sosial kontroll. På samme måte kan et nettverk med ”nabokjerringer i alle vinduer” og flere ”trygghetspersoner” ute i gatene, forstås som Grünerløkkas svar på en slik ”urban landsby”. Fellesskapene jeg finner i informantenes fortellinger synes å være basert på prinsippet om at ”like barn leker best”, en homogen sammentrekning av mennesker som finner dem som er litt ”lik” seg selv. Det er mange mennesker som bor på Grünerløkka, og moren til Anne sier at du derfor ”finner din landsby”.

Urbane offentlige rom: bruk og romlige begrensninger

Skal man forstå hvordan byens utvikling påvirker ulike grupper av mennesker, er det viktig å rette søkelyset mot marginaliserte og sårbare grupper, som for eksempel barn. Et historisk perspektiv på barns aktivitetsrom viser til forandringer i barn og unges liv, og bruk av uteområder (Karsten 2005). Karsten bruker kategoriene ”utendørsbarn”, ”innendørsbarn” og ”baksetebarn”, til å beskrive mangfoldet av ”aktivitetsrom” barn har i dag. ”Utendørsbarn” henviser til en barndom beskrevet som en tid der barn gikk ut for å finne venner å leke med, i større grad enn i dag. Kategorien ”innendørsbarn” har blitt vanligere på grunn av større plass og flere attraktive innendørsaktiviteter som TV, data- og tv-spill og så videre. I tillegg hevdes

det at en annen årsak er at miljøet utenfor hjemmet oppfattes av foreldre som ”farligere” for barn (se Karsten 2005; Holloway og Valentine 2000). Den siste kategorien Karsten (2005) beskriver er ”baksetebarn”, og henviser til middelklassebarn som har en fritid som domineres av å bli kjørt med bil til ulike aktiviteter i og utenfor byen. Det er likevel vanskelig å klassifisere barns romlighet, og dette har heller ikke vært hovedtema i mine intervjuer.

Nordbakke (2018) finner, som nevnt tidligere, at barns frie lek uten tilsyn fra voksne er svært redusert også i Norge. I hvilken grad bruken av byens uteområder blir påvirket av at barns hverdagsaktiviteter i større grad er institusjonalisert gjennom skole, organiserte aktiviteter etc, er en viktig faktor som ikke belyses i oppgaven. Men det er likevel viktig å være klar over at dette er en mulig og viktig forklaring. Studien tar ikke for seg aktivitetene barna driver med utenom skole, annet enn at familienes hverdag kan karakteriseres som aktiv. Et eksempel på at det har blitt attraktivt å være inne, er broren til Liv, som er 13 år. Han deltok ikke selv i intervjuet, men morens bekymring for uteområdene reflekterer svaret hennes om at hun synes det er like greit at han bare drar til venner for å spille dataspill (attraktiv innendørsaktivitet), istedenfor å ”vandre rundt ute”. Dette belyser det som kommer frem i flere av intervjuene, at problemene med få ”sikre” uteområder løses ved å trekke inn og tilrettelegge for aktivitet i den private sfæren (hjemme). Jeg finner at det er en forskjell mellom de yngre og eldre barna, noe som belyser at barna i studien er i en fase hvor de i større grad begynner å oppdage uteområdene i nærheten på egenhånd. Når barna er små, kan de trekke inn i bakgården, men når de blir eldre, vil de ikke kun være i bakgården lenger.

I denne oppgaven har jeg i mindre grad vektlagt fysiske barrierer barn kan ha i møte med urbane uteområder, men fokusert på sosio-romlige utfordringer som kan oppstå ved fortetting. I fortellingene moren til Liv gir av barnas bruk og egne opplevelser av uteområdene på Grünerløkka, er usikkerhet og bekymring fremtredende. Dette kan ses i lys av det Holloway og Valentine (2000) beskriver som flere ”farer” i uteområdene, og hvordan det kan påvirke på de romlige restriksjonene hun gir datteren. Livs (9 år) fortellinger om Grünerløkkas uteområder er i større grad preget av uromomenter som fremmede mennesker og trafikk enn historiene fra de andre barna jeg har intervjuet.

De resterende foreldrene framhever Grünerløkka som trygt og barnevennlig. Den lukkede bakgården virker som en ”trygghetshavn” for foreldrene når barna er for unge til å gå ut på egenhånd. Dette er et rom hvor foreldrene kan sende barna ut for å leke og samtidig ha en form for ”kontroll” på hvor de er og hva de gjør. Bakgården fungerer også som et sosialt rom, der barn og voksne møtes og skaper relasjoner. Noen av de største bakgårdene kan ses på som variable rom, slik Jones (2000) beskriver det. Dette fant også Aaby (2006) i sin studie

av barn på Grünerløkka. Dette er rom som ikke er konstruert for en bestemt aktivitet, men som legger til rette for at barna kan omstrukturere og skape egne miljøer. De består av kriker og kroker, stier og gjemmesteder, hvor barna kan løpe og sykle rundt. Det viser for eksempel fortellingene til Lars og Kine om bakgården der de bor. Det er der de tilbringer det meste av tiden om sommeren sammen med venner. Alle familiene forteller at de har en form for bakgård, men i hvilken grad barna bruker den varierer. Liv sin fortelling viser at hun ikke synes det er noe gøy i deres bakgård nå som hun har blitt eldre. Bakgården tilfredstiller ikke hennes "behov" for aktivitet utendørs, legger moren til. Dette kan også ses i lys av at familien forteller at de oppholder seg mer inne enn tidligere.

En positiv side ved å bo i byen er dens "pulserende liv" og mangfoldet av mennesker som bruker gatene til ulike gjøremål gjennom dagen. Fortellingen til faren til Lars og Kine gir en assosiasjon til Jane Jacobs og konseptet hun utviklet for over femti år siden: "Eyes on the street" (Jacobs 1961). Logikken bak er enkel: jo flere mennesker som bruker gatene, desto tryggere vil det være å ferdes der. Jacobs mener at det som karakteriserer blomstrende urbane rom, er at mennesker føler seg trygge og sikre der, selv om gaten er full av fremmede.

De eldre barna har en større frihet og bruker mer tid utenfor bakgården enn niåringene Liv og Kari. Selv om mangfoldet på én side kan oppleves som en trygghet, viser fortellingene fra informantene at det også er noen "negative" sider ved bylivet på Grünerløkka. En av bylivets negative sider kan beskrives som en form for eksklusjon, et skille mellom de som er "in place" og "out of place" (Cresswell 2004). Det er et skille mellom oss og "de andre", som er de uønskede som bryter med bruksmønster og sosiale normer: rusmisbrukere, langere og romfolk. Det kan en se i lys av moren Liv sin fortelling om at områdene nå er "ryddet" for slik aktivitet ("sigøynere" morens beskrivelse). Foreldredugnaden med ravning som dominerer flere av foreldrenes fortellinger (tilhørende Grünerløkka skole) kan også forstås som "rydding" eller sosial (romlig) kontroll av det sosiale utemiljøet. Hvordan barn og voksne får romlig erfaring kan forstås, slik Matthews (2002) forklarer det, gjennom direkte og indirekte erfaring med områder. Ravningen kan anses som en "aktivitet" der enkelte av foreldrene får direkte erfaring med stedene barna bruker og oppholder seg. Fortellingen til Lars og Kine sin mor viser hva en direkte konsekvens av slike erfaringer av miljøet kan være. Bevisstgjøringen når det gjelder "miljøet barna leker i" og stedene de oppholder seg, resulterte i at de ikke fikk gå noen steder uten tilsyn av voksne. De romlige restriksjonene har altså blitt endret etter foreldrenes bevisstgjøring når det gjelder de sosiale forholdene i området. Da var Lars og Kine yngre, og Grünerløkkas urbane uteområder fremstilles av mine informanter som å ha hatt en positiv utvikling i etterkant.

Det var gjennom barnas fortellinger jeg ble bevisst de stedene de selv liker å være og områder de unngår. Målgruppen for studien er som nevnt barn i en alder hvor de gradvis får økt sin romlige frihet. Dette er imidlertid svært individuelt, og faktorer som bosted og alder kan påvirke. Det er likevel noen steder, urbane uteområder, som er gjennomgående i barnas fortellinger om steder de finner spesielt attraktive på Grünerløkka: Birkelunden, Paulus plass, Dælenenga, skolegårdene og Sofienbergparken. På de to sistnevnte stedene har barna også hatt ubehagelige opplevelser eller erfaringer.

Når Aitkens (2001) fremmer barns behov for å gjøre ”ingenting”, kan det ses i lys av kritikken mot den tradisjonelle lekeplassen som konstruert av voksne, og voksnes konstante og planlagte aktivisering av barn og unge. Den eldste informanten Evas (12 år) fortelling om sitt bevegelsesmønster preges av denne typen aktiviteter. Når hun og vennene er ute, så liker de å stå i utkanten av Sofienbergparken og snakke, eller bare ”henge” på Grünerløkka. Aitken mener aktiviteten å ikke gjøre noe spesielt, er viktig for å få kunnskap om steder og andre brukere av et område. Kines fortelling om å spise is mens de går gjennom Olaf Ryes plass eller Birkelunden, kan også tyde på en slik aktivitet. De ”leker ikke der” og det er ikke et sted de oppholder seg over lenger tid, men det beskrives som et stoppested på veien til noe annet. Anne (10 år) og venninnene sitter av og til på tribunen ved fotballbanen på Dælenenga og snakker. Matthews (2003) kaller offentlige utområder brukt av barn og unge for ’*liminal space*’, og beskriver dette som steder der barn og unge beveger seg fra barndommens restriksjoner og mot det selvstendige voksenlivet. Savnet moren til Nora har etter steder hvor barna bare kan løpe rundt ute, kan ses i lys av Jones (2000) inndeling av rom som *polymorfiske* og *monomorfiske*. Det er få steder på Grünerløkka som ikke har en funksjon eller domineres av én type bruk. Trafikkbildet Liv beskriver utenfor bostedet, viser til at gata er et *monomorfisk rom*, et rom dominert av parkerte biler og trafikk, altså ikke et oppholdssted for barn. Byens ulike rom domineres av bruk innenfor voksnes strukturer. For at barn skal kunne gjøre om voksne rom til egne rom, må derfor rommene som skapes være manipulerbare (Jones 2000). Noras fortelling om en utflukt til Akerselva viser hvordan hun og vennene skaper sitt eget miljø, rydder og bygger en bro. Her finner de en ”hemmelig plass” hvor de kan skape sin egen verden. I tillegg er Birkelunden et sted flere av barna trekker frem som et sted de liker ”best” være. En grunn er nettopp at det er veldig mange gjemmesteder i parken, og den kan derfor tre inn i rekken som et variabelt rom, i likhet med noen av bakgårdene. Fortellingen til moren til Nora viser at det er flere ”aktører” (som markeder) som bruker Birkelunden. Det er positivt med slike aktiviteter, men samtidig mister barna enda en plass hvor de kan leke og løpe rundt.

Romlige konflikter

Karstens (2005) studie viser at steder som tidligere har vært barns domene i byer, eksempelvis gatene og en nabolagspark, kan endre karakter og oppfattes som ”farlige” områder. Trafikk, fremmede mennesker og frykt for omgivelsene trekkes frem som vanlige bekymringer for foreldre (se blant annet Holloway og McKendrick 1997; Holloway og Valentine 2000). Ved å flytte blikket fra rom som kun en observerbar flate og over til det Massey (2005) ser som *relasjonelle rom*, kan sosiale implikasjoner som hvordan ulike mennesker bruker og konstruerer byens ”rom”, belyses. Byens urbane offentlige rom, som parker, gater og torg, kan ifølge Massey (2005) ses som ”møtepunkt” der ulike sosiale relasjoner finner sted samtidig. Det er steder for interaksjon, men også rom hvor motstridende handlinger og konflikt kan oppstå. Livs fortelling om folk som ser ”rare ut”, som ”narkomane” og ”sigøynere” i området der hun bor, er hendelser som kan forklare hvorfor familien i større grad trekker seg inn i den private sfære. Livs fortellinger forsterkes i tillegg av morens bekymring og usikkerhet knyttet til mangfoldet av mennesker som oppholder seg utenfor deres bosted. Som Sibley (1995a) frykter, kan det at barns direkte erfaringer med uteområdene erstattes av attraktive innendørsaktiviteter, bidra til at uteområdene i større grad kan oppleves som uoversiktlige og ”farlige”. Direkte erfaring (Matthews 2002) med steder er derfor viktig for å motvirke slike negative forestillinger om ”andre” mennesker og steder.

Eldre barn og unge, og forstyrrende ”ungdomsgjenger”, er fremtredende i mine informanternes fortellinger av uteområdene på Grünerløkka. Jeg tolker det som at adferden til ”ungdomsgjengene” mine informanter snakker om, strider med det de oppfatter som rommets ”egentlige” bruksområder og de tilknyttede sosiale normene. Det kommer frem fra barna og foreldrene at gjengene oppholder seg i skolegårder og barnehager, steder konstruert for lek og trygghet. Fortellingene til foreldrene viser til at disse gjengene kommer fra ”andre steder” og ikke er lokale barn fra Grünerløkka. ”Moralsk panikk” er ifølge Aitken (2001) en form for stereotypifisering av arbeiderklassebarn, eller barn av annen etnisk bakgrunn, og deres måter å bruke uteområder på. Dette kan forklare en engstelse knyttet til barn og unges romlige adferd, og kan påvirke yngre barns bruk av uteområder, i følge Aitken (2001). Som nevnt i min tidligere analyse, trekkes det frem episoder med lekeslåsning, banning og høylytt krangel i skolegårder og barnehager på kveldstid. Likevel skal man være forsiktig med å tillegge ”frykt” en for stor betydning i forestillinger/fortellinger/beskrivelser av andre grupper og mennesker. Fortellingen til Evas mor om ungdomsgjenger som ”har stygt språk”, ”diskuterer

med voksne” og beskrives som ”drittunger”, kan ses som et irritasjonsmoment heller enn frykt for ungdommenes ”handlinger”. Situasjoner med ungdomsgjenger som bryter med rommets ”egentlige bruksområder”, kan bidra til å påvirke hvor barna får lov til å være eller ikke. Fortellingen til Anne viser at også barna selv kan ha direkte erfaringer som kan påvirke bruken av steder, for eksempel skolegården. Problemene med ungdomsgjenger som opptar steder som kan ses som barns domene (skolegårder og barnehager), er en dominerende konflikt i barn og foreldres fortellinger om uteområdene på Grünerløkka. Imidlertid tolker jeg det som at foreldrene har tatt problemene i egne hender og ”løst” konflikten med det jeg tolker som ”ubudne gjester” i nabolaget (ungdomsgjenger og langere). Dette vises i fortellingene gjennom konkrete tiltak som foreldreorganisert raving, og også det at foreldrene har satt klare regler for barna. For eksempel at de må sende melding hvis de forflytter seg, alltid vite hvor de er og unngå Sofienbergparken. I tillegg kommer vissheten om at andre foreldre er tilstede og følger med, tydelig frem. Moren til Anne viser til at ”det er mye bedre her nå enn for ti år siden”.

Ved å se rom og steder som en ”throwntogetherness” av ulike identiteter og relasjoner som knyttes sammen (Massey 2005), kan urbane uteområder forstås som ”møtepunkter”. Ulik bruk og interesser, kan gi grobunn for uenigheter og konflikt. Én gruppes dominerende bruk av rom, såkalt *'place-making'* (Cresswell 2004), kan oppleves ekskluderende for andre. Det er fremtredende i foreldrenes fortellinger at de ønsker at Grünerløkkas urbane uteområder skal brukes, i tillegg til at et myldrende liv oppleves som en trygghet. Gjennom fortellingene til familiene fremstår Sofienbergparken som en slags ”forbudt øy” innen barnas aksjonsradius, spesielt på kveldstid. Det er i tillegg et sted barna selv beskriver som ubehagelig på bakgrunn av en åpenlys drikkekultur. Sofienbergparken er et sted familiene brukte mye da barna var yngre, og egne observasjoner fra området, som jeg har presentert i kapittel 4, bekrefter mylderet av små barn og småbarnsforeldre i parken (hovedsakelig ved den røde lekeplassen). Bruken av parken, åpenlys drikking av alkohol og narkotikabruk (”hasjrøyking”), har i følge informantene økt de siste årene. For eksempel viser fortellingene til moren til Eva at det har blitt ”mye verre”, og moren til Lars og Kine sier det har blitt ”ille” de siste årene.

Bruken av parken kan forstås som dominert av unge voksne. Offentlige rom skal ifølge Bodnar (2015) samle folk fra alle samfunnslag, med ulik bakgrunn og fra hele livsløpet, det er dens demokratiske funksjon. Samtidig vil aldri offentlige rom oppnå en helt inkluderende sfære. Ulike gruppers behov og preferanser i byen kan overlappe og støte inn i hverandre. Bergsli og Hanssen (2017) fremmer byens heterogenitet og overflatiske

sosialiseringsformer som grobunn på differensiering. Et fokus på forskjellighet og heterogenitet i rom kan derfor si noe om hvordan ulike grupper og aktører tar del i konstruksjonen av rom, med deres bruk, opplevelser og meninger. Som Massey (2005) trekker frem, må rom aldri ses som evigvarende, men heller dynamiske prosesser i konstant endring.

Barn, familien og byplanlegging

Byens mange rom og steder konstrueres for og av voksne. Det som ofte anses som barns ”behov”, er heller sosialt konstruerte idéer om hva barn trenger: trygge lekeplasser, inngjerdede skolegårder og lukkede bakgårder. I teorier knyttet til barns romlighet blir denne typen rom beskrevet som *'token space'* (Matthews 2000), ”kontainere for lek” eller steder som skiller barn fra resten av bylivet. Med utgangspunkt i Bunge (1973) anerkjennes barn som en sosio-romlig ekskludert gruppe. Studier som tar utgangspunkt i byens marginaliserte og mindre synlige grupper, springer ut fra ”the right to the city”-bevegelsen (Lefebvre 1991; Mitchell 2003). Et slikt perspektiv er viktig dersom man ønsker å se byen fra barns perspektiv.

Skal man forstå hva barnefamilier trenger i byen, er det som Lilius (2018) trekker frem, viktig å utforske hvordan de lever sine liv og tilpasser seg byens utvikling. Hun mener imidlertid at politikere og planleggere ikke har hatt noe særlig kunnskap og derfor ikke vet hva barnefamilier trenger i byen. Fokuset på ”barnevennlige byer” (Riggio 2002), og tilrettelegging for barnefamilier har økt, og er også tydelig i det politiske landskapet i Norge. I lys av den store undersøkelsen av bo- og flyttemotiver blant barnefamilier i Oslo (Barnlindhaug 2018), ønsker man å kartlegge hvorfor så mange flytter ut og hvorfor noen blir. Likevel reiser slike kvantitative undersøkelser flere interessante spørsmål som bør besvares gjennom mer dyptpløyende kvalitative studier.

I denne oppgaven har jeg ønsket å undersøke hva som *kan* forklare barns bruk av byens offentlige uteområder. Seleksjonen av informanter gjør at funnene jeg finner er formet av deres tillitsforhold til eget bosted. Likevel åpner informantene seg om de negative sidene ved bylivet og utfordringer knyttet til det å bo i byen med barn. Barn har de senere årene fått en mer markant rolle innen forskningen, som en sosial aktør og ekspert på sitt eget liv og delaktig i skapelsen av byens rom. Som Danielsen (2006) påpeker, kan det å planlegge for ”bygda i byen” ses som et mål for at barnefamilier skal kunne trives i indre by. I min studie ser jeg ”bygda i byen” som at nettverk og samhold er viktig for barnefamilier, i tillegg til

trygghet og ”kontroll” i uteområdene. Jeg opplever at barna i min studie havner litt mellom ”småbarnstadiet” hvor en lekeplass i noen grad kan tilfredsstille deres behov for lek, og ”ungdomstadiet” med større bevegelsesfrihet. Et viktig mål for planlegging bør være å skape variable rom som inviterer barn i alle aldre til å ta del i bylivet, på lik linje med resten av menneskene som bor og lever i tette byområder.

6 Konklusjon

Hvor ulike grupper av mennesker bosetter seg i byen har lenge vært av interesse i urbane studier, for å kartlegge og forstå ulike gruppers preferanser, valg, muligheter og begrensninger, og for å forstå drivkreftene bak sosio-romlige endringsprosesser som gentrifisering. I denne oppgaven har jeg rettet søkelyset mot hvordan et utvalg av barnefamilier opplever å bo på Grünerløkka. Med en empirinær tilnærming har jeg ønsket å formidle hvordan barn og foreldre opplever og bruker Grünerløkkas urbane uteområder. Oppgavens overordnede problemstilling er *hva kan forklare barns bruk av byens urbane uteområder*. I konklusjonen vil jeg belyse problemstillingen ved å ta for meg de to forskningsspørsmålene presentert tidligere i oppgaven.

6.1 Forskningsspørsmålene

1. Hvordan opplever barn og foreldre de urbane uteområdene på Grünerløkka?

Jeg har blant annet undersøkt motivene familiene har for å bo på Grünerløkka. Informantene forteller meg om flere praktiske årsaker ved å bo sentralt. I likhet med tidligere studier finner jeg at motivene til familiene er basert på nærhet til ulike fasiliteter som jobb og skole, i tillegg til byens ”urbane” karakter med et mangfold av servicetilbud i form av butikker, kaféer og kulturelle tilbud. Byen oppleves på denne måten som attraktiv for de barnefamiliene som ønsker å bli boende i indre by. Motivene kan ses i lys av det Savage m. fl. (2005) refererer til som *'elective belonging'*, en valgt bostedstilhørighet, der det å bo på Grünerløkka kan ses som et valg av livsstil for noen av informantene. Jeg finner at det å bo urbant ikke kun består av en rekke upersonlige relasjoner for barnefamiliene, men at familiene lever i sitt eget parallelle univers, med tett samhold til andre i lignende situasjoner. Grünerløkka er ikke et sted med bare upersonlige forbindelser mellom menneskene, heller ikke et stort fellesskap, men jeg finner flere små fellesskap som skaper samhold og trygghet.

I studien finner jeg at familiens motiver for å bo i byen, også henger sammen med hvordan foreldrene *opplever* Grünerløkka som et sted for barna å vokse opp. Foreldrene sitt forsvar av valget om bostedsområde er tydelig i deres fortellinger. De familiene som har valgt å bo i byen forsvarer det, mens de som ønsker å flytte til forstaden nyanserer bildet av Grünerløkka og forsvarer sine ønsker om å flytte ut av bykjernen. Sistnevnte kan innebære

negative karakteristikker av den tette byen. Flere motsetningsforhold mellom byen og forsteder brukes for å male et bilde av Grünerløkka som et godt sted for barn å vokse opp. Foreldrene ser på Grünerløkka som mangfoldig, med mennesker i ulike livsfaser og livsstiler, noe som på en side gir en følelse av trygghet. Det handler om at flere mennesker bruker uteområdene og et *bevisst nettverk* av naboer og andre foreldre som kan følge med på barna når de er ute. På den andre siden kan det samme mangfoldet skape en opplevelse av utrygghet, da uteområdene er steder hvor fremmede mennesker oppholder seg.

Barna i studien har bodd på Grünerløkka, eller sentralt i byen, hele livet. De er fornøyde med å bo på Grünerløkka og sitt liv i byen med ulike aktiviteter, venner og interesser. Grünerløkka oppleves ikke som et ”farlig” sted i den forstand at informantene føler seg redde når de er ute, men det er likevel noen ”ubehagelige” sider ved de urbane uteområdene som påvirker hvilke steder barna bruker. Eldre barn og ungdommer, narkomane og fulle mennesker (Sofienbergparken) er ikke uvanlig å møte i dette området. Dette er eksempler på sosio-romlige konflikter som kan oppstå i indre by, men som også bidrar til hvordan barna og foreldrene opplever Grünerløkkas uteområder.

De urbane uteområdene forstås som godt tilrettelagt for små barn, med flere lekeplasser og turområder i nærheten. Når barna er små oppleves også de halvprivate (og lukkede) bakgårdene som gode rom for lek og utfoldelse. Jeg finner at noen av bakgårdene til familiene er romslige og passende til at barn (også eldre barn) kan omstrukturere, forme og manipulere rommene som egne miljøer. Men etter hvert som barna blir eldre vil de ikke kun leke i bakgården lenger. Informantene i studien er i en fase der de begynner å utforske byen og nærområdet i større grad på egenhånd. Det er når barna skal begynne å navigere i byen på egenhånd at foreldrenes opplevelse av usikkerhet og ”utrygghet” for uteområdene blir tydelig. Dette finner jeg at kan påvirke barnas bruk av byen.

2. Hvilke sosio-romlige konflikter kan oppstå når flere mennesker må bruke de samme uteområdene i et fortettet bydel?

Urbane offentlige rom er, som blant annet Bodnar (2015) påpeker, steder hvor inkludering og ekskludering blir tydelig. De vil derfor aldri være helt åpne og inkluderende for alle mennesker. Barn er en gruppe som ofte må nøye seg med at steder er konstruert av og for voksne. Barnas perspektiv i byen er derfor viktig for å belyse hvordan barn, som en sosio-romlig ekskludert gruppe, ofte kan bli glemt i utviklingen og planleggingen av byer. Min studie viser hvordan barn og foreldres ”utrygghet” til ulike grupper og mennesker og deres

bruk av rom, begrenser barnas bruk av urbane uteområder. Jeg finner at en gruppes *dominerende* bruk av et sted, kan oppleves ”ekskluderende” for barn på Grünerløkka.

I studien finner jeg, i tillegg til ovennevnt ubehag med fremmede mennesker, to sosio-romlige konflikter som er dominerende i fortellingene: ungdomsgjenger og synlig drikkekultur i de urbane uteområdene. Dette påvirker hvilke områder barna får lov til å oppholde seg. Steder konstruert for barn, som skolegårder og barnehager, kan i perioder preges av ungdommer hvor deres handlinger strider med rommets planlagte bruk. Både barna og foreldrenes fortellinger preges av at det er en synlig drikke- og røykekultur (”hasj”) på Grünerløkka. Det er ikke utelivet i seg selv som er fremtredende problematisk for foreldrene, men det er særlig Sofienbergparken som de finner at går over en grense for hva de ønsker at barna skal bli eksponert for. Her finner jeg at voksnes bruk av parken, kolliderer med barnas behov for gode uteområder.

Studien viser i tillegg hvordan foreldrene håndterer ulike sosio-romlige konflikter på Grünerløkka. Tilbaketrekning til den private og halvprivate (bakgården) sfære, i tillegg til organiserte aktiviteter, er én måte å opprettholde ”kontroll” og beskyttelse når uterommene oppleves uoversiktlige. Det andre jeg finner er at barnefamiliene på Grünerløkka samarbeider om å løse ulike konflikter, for å holde uteområdene trygge og barnevennlige, blant annet gjennom konkrete tiltak som ”ravning” i uteområdene, eller en ”felles barn” mentalitet (flere trygghetspersoner i området med både naboer og andre foreldre som passer på).

Byutviklingsstrategier som fortetting av kulturelt- og sosialt mangfoldige områder, kan føre til at flere mennesker må dele på knapphetsgodene av urbane uteområder. For å kunne tilrettelegge for at barna også skal trives og bruke offentlige rom er studier av deres liv i byen viktig. En sosialt bærekraftig by betyr å skape områder hvor det er godt å bo og leve. Denne oppgaven belyser hvor viktig det er å studere menneskene som bor og lever sine liv på stedene som utvikles. Tilbake til ”trivselsreglene” oppgaven innledes med, er dette nettopp et godt eksempel på hvordan barns behov for gode uteområder i umiddelbar nærhet til bostedet, det vil si steder å leke og utfolde seg, blir ”glemte” på bekostning av andre interesser. Barns behov for å gjøre ”ingenting” og tilgang på trygge omgivelser som inviterer til at barn skal bruke de, på lik linje med alle mennesker som lever i en tett by, er et viktig. Studien kan med det bidra til et kunnskapsgrunnlag for videre fortettingsstrategier, så vi ikke ender opp med å ”bygge barna ut av byen”.

Ved å studere livsstilen til barnefamilier på Grünerløkka, kan det bidra til å belyse behovene til barnefamilier i byen. Dette er særlig interessant i lys av trenden med at flere og

flere flytter ut av indre by eller tette områder – og det politiske målet om at flere barnefamilier skal bosette seg i indre by. Følgende tre funn anser jeg som viktig å belyse: 1) samhold og fellesskap er viktig for familier i byen, 2) det er viktig med rom i byen hvor barn kan gjøre ”ingenting” og som er manipulerbare der de kan forme og skape sine egne ”verdener” og 3) større grad av trygghet i uterommene er viktig for barnefamilier som bor i en tett by.

6.2 Studiens relevans og overførbarhet

Formålet med studien har vært å undersøke barnefamilier bosatt i indre by og hva som kan forklare barns bruk av urbane uteområder. Som en kvalitativ studie, vil det derfor ikke foreligge generaliserbare resultater. Likevel gir studien et verdifullt innblikk i hvordan barnefamilier bor og lever i den tette byen, i tillegg til barns perspektiv i en by konstruert for voksne kropper.

I oppgaven har jeg forsøkt å få en forståelse av hvordan barnefamilier lever på Grünerløkka, og hvordan de bruker og opplever de offentlige rommene. Et *familiperspektiv* med både barn og foreldre, har vist å gi et dypere forståelse av barns romlighet og deres romlige begrensninger. Kontekstuelle studier som fokuserer på hvordan produksjonen av sosiale og relasjonelle rom får ulike følger for barns romlighet er nødvendig for å kunne planlegge og inkludere barn i byen. Ulike stedsspesifikke kontekster vil ha ulike sosio-romlige forutsetninger, og kan bidra til nyttig kunnskap om barns bruk av byen.

Litteraturliste

- Aaby, A. 2006. *Barns blikk på Løkka - En studie av hvordan barn bruker og konseptualiserer nærrområdene sine på Grünerløkka*. Masteroppgave. Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo.
- Aftenposten. 2009. *Politiet: Det er greit å drikke i parken*. Tilgjengelig på: <https://www.aftenposten.no/osloby/sulten/i/IEpzk/Politiet-Det-er-greit-aring-drikke-i-parken> [Lest: 03.04.19]
- Aitken, C. S. 2001. *Geographies of Young Children. The morally contested spaces of identity*. Routledge, London.
- Aitken, C.S. 2018. Children's Geographies: Tracing The Evolution and Involution of a Concept. *Geographical Review*, 108, 1. 3-23.
- Alvesson, M. & Sköldbberg, K. 2009. *Methodology. New Vistas for Qualitative Research*. 2. utgave. SAGE, London.
- Bakken, A. 2018. Ung i Oslo 2018. *Nova Rapport 6/18*. NOVA, Oslo.
- Barlindhaug, R., Langset, B., Nygaard, M. & Ruud, M. E. 2018. Bo- og flyttemotiver blant barnefamilier i Oslo. *NIBR-rapport 2018/14*. Tilgjengelig på: <https://fagarkivet-hioa.archive.knowledgearc.net/bitstream/handle/20.500.12199/1294/2018-14.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [Lest: 23.03.19]
- Barstad, A. 1997. *Store byer, liten velferd? Om segregasjon og ulikhet i Norske storbyer*. Statistisk sentralbyrå, Oslo.
- Bergsli, H. & Hanssen, G. S. 2017. Byrom for alle? *Plan*, 48, 1. 40-43.
- Bodnar, J. 2015. *Reclaiming public space*. *Urban Studies*, 52, 12. 2090-2104.
- Bull, E. 1962. *Grünerløkka*. Selskabet for Oslo byes vel.
- Bushin, N. 2009. Interviewing with children in their homes: Putting ethical principles into practice and developing flexible techniques. I: van Blerk, L. & Kesby, M. (red.) *Doing Children's Geographies. Methodological Issues in Research with Young People*. Routledge, Oxon.
- Butler, T. 1997. *Gentrification and the middle classes*. Ashgate, London.
- Børrud, E. 2005. Hva skjer på Grünerløkka? Raske endringer og stabiliserende transformasjon. I: Aspen, J. (red.) *By og byliv i endring*. Scandinavian Academic Press / Spartacus Forlag, Oslo. 273-309.
- Christensen, P. & O'Brien, M. 2003. *Children in the City: Home, neighbourhood and community*. RoutledgeFalmer, London.
- Corsi, M. 2002. The child friendly cities initiative in Italy. *Environment&Urbanization*, 14, 2. 169-179.
- Crang, M. & Cook, I. 2007. *Doing Ethnographies*. SAGE, London.
- Cresswell, T. 2004. *Place: a short introduction*. Blackwell, Malden, MA.
- Dagsavisen. 2018. *Drikke eller ikke?*. Tilgjengelig på: <https://www.dagsavisen.no/oslo/drikke-eller-ikke-1.1174663> [Lest: 03.04.19].
- Danielsen, H. 2006. *Med barn i byen. Foreldreskap, plass og identitet*. Dr. art.-avhandling. Det historisk-filosofiske fakultet. Universitetet i Bergen.
- Dempsey, M., Bramley, G., Power, S. & Brown, C. 2009. The Social Dimension of Sustainable Development: Defining Urban Social Sustainability. *Sustainable Development*, 19, 5. 289-300.
- Fincher, R. 2004. Gender and Life Course in the Narratives of Melbourne's High-rise Housing Developers. *Geographical Research*, 42, 3. 325-338.

- Freeman, C. & Tranter, P. 2011. *Children and their Urban Environment: Changing Worlds*. Routledge, London.
- Gabrielsen, G.V., Nærland, M.H. & Stokkeland, C.L. 2004. *Fra Bakgården til Oslo City – en casestudie fra Hausmannskvartalet, en diskusjon om Oslo sentrum, et håndslag for byens offentlige rom og en vennlig hilsen til barn og vokse ved Møllergata skole*. Temahefte, 6, 2. Husbanken og Norsk Form, Oslo.
- Gullestad, M. 2001. Barndom og nasjonale grenser. I: Jahr, E. 2001 (red.). *Barn drikker ikke caffè latte – om barn i by*. Akribe Forlag, Oslo.
- Hammerslay, M. & Atkinson, P. 2007. *Ethnography*. Principles in practice. 3. utgave. Routledge, London og New York.
- Hamnett, C. 1991. The Blind men and the elephant: the explanation og gentrification. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 16, 2. 173-189.
- Hanssen, G.S, Hofstad, h. & Saglie, I.L. 2015. *Kompakt byutvikling: muligheter og utfordringer*. Universitetsforlaget, Oslo.
- Haslum, H. 2005. Lag, landskapeer og tre områder i endring. I: Aspen, J. (red.) *By og byliv i endring. Studier av byrom og handlingsrom i Oslo*. Scandinavian Academic Press / Spartacus Forlag , Oslo.
- Hay, I. 2016. *Qualitative Research Methods in Human Geography*. 4. utgave. Oxford University Press, Canada.
- Holloway, S. 2014. Changing children's geographies. *Children's Geographies*, 12, 4. 377-392.
- Holloway, S. & Valentine, G. 2000. Children's Geographies and The New Social Studies of Childhoods.(red.). *Children's Geographies*, SIDE London, Routledge.
- Isdahl, B. 2007. Bybarna fortjener en strategi. *Plan*, 39, 5. 24-29.
- Jacobs, J. 1961 [1989]. *The Death and Life of Great American Cities*. Random House, New York.
- Jones, O. 2000. Melting geography: purity, disorder, childhood and space. I: Holloway, S.L & Valentine, G. (red.). *Children's geographies. Playing, living, learning*. Routledge, London & New York.
- Jordhus-Lier, D. & Stokke, K. 2017. *Samfunnsgeografi – En innføring*. Cappelen Damm Akademisk / NOASP, Oslo.
- Karsten, L. 2003. Family gentrifiers: challenging the city as a place simultaneously to build a career and to raise children. *Urban Studies*, 40, 12. 2573-2584.
- Karsten, L. 2005. It All Used to Be Better? Different Generations on Continuity and Change in Urban Children's Daily Use of Space. *Childre's geographies*, 3, 3. 275-290.
- Karsten, L., & van Vliet, W. 2006. Children in the City: Reclaiming the Street. *Children, Youth and Environments*, 16, 1. 151-167.
- Karsten, L. 2007. Housing as a Way of Life: Towards an Understanding of Middle-Class Families' Preference for an Urban Residential Location. *Housing Studies* 22, 1. 83-98.
- Larsen, H. & Hansen, A. 2012. Retten til byen. I: Andersen, M., Freudendal-Pedersen, M., Koefoed, L. & Larsen, J. (red.) *Byen i bevegelse: mobilitet, politik, performativitet*. Roskilde Universitetsforlag, Roskilde. 131-147.
- Lees, L., Slater, T & Wyly, E. 2008. *Gentrification*. Routledge, New York og London.
- Lefebvre, H. 1991. *The Production of Space*. Oxford, Blackwell Publishing.
- Lunke, E.B. 2014. *Barnfamiliers stabilitet i indre Oslo*. Masteroppgave, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo.
- Lilius, J. 2014. Is There Room for Families in the Inner City? Life-stage Blenders Challenging Planning. *Housing Studies*, 29, 6. 843-861.
- Lilius, J. 2018. *The Contemporary City. Reclaiming cities as spaces of middle class parenthood*. Palgrave Macmillan, 2019.

- Matthews, M.H. 1992. Making sense of place. Children's understandings of large-scale environments. Harvester Wheatsheaf, Hempstead.
- Matthews, H. & Limb, M. 1999. Defining an agenda for the geography of children: review and prospect. *Progress in Human Geography*, 23, 1. 61-90.
- Mitchell, D. 2003. *The Right to the City: Social Justice and the Fight for Public Space*. New York, Guilford Press.
- Myhre, J. E. 1990. *Oslo bys historie Bind 3. Hovedstaden Christiania*. Cappelen, Oslo.
- Nordbakke, S. T. 2018. Barn og unge i den kompakte byen. *Plan*. 50, 02. 20-27.
- O'Brien, M., Jones, D. & Sloan, D. 2000. Children's Independent Spatial Mobility in the Urban Public Realm. I: *Childhood*, 7, 3. SAGE Publications, London.
- Oslo Kommune, 2017. *Bydel Grünerløkka. Faktaark om befolkning, levekår og bomiljø*. Tilgjengelig på: <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13201655-1488818108/Innhold/Politikk%20og%20administrasjon/Statistikk/Faktaark%20bydelene%202017/02%20Bydel%20Gr%C3%BCnerl%C3%B8kka.pdf> [Lest: 16.03.19]
- Riggio, E. 2002. Child friendly cities: good governance in the best interest of the child. *Environment&Urbanization*, 14, 2. 45-58.
- Robbins, E. 2005. Et nabolag uten naboskap. Virkningene av fornyelsen på Grünerløkka. I: Aspen, J. (red.) *By og byliv i endring. Studier av byrom og handlingsrom i Oslo*. Scandinavian Academic / Press Spartacus. Oslo. 253-249.
- Savage, M., Bagnall, G. & Longhurst, B. 2005. *Globalization and Belonging*. SAGE, London
- Sennett, R. 2008. *The Uses of Disorder. Personal Identity and City Life*. Yale University. Press, New Haven og London.
- Sibley, D. 1995. *Geographies of Exclusion. Society and Difference in the West*. Routledge. London & New York
- Sibley, D. 2001. The binary city. *Urban Studies*, 38, 2. 239-250.
- Simonsen, K.F. 2001. *Praksis, rum og mobilitet: socialgeografiska bidrag*. Roskilde Universitetsforlag, Fredriksberg.
- Stambøl, L.S. 2015. Flyttemønstre til og fra Oslo blant barn og unge. *Rapporter Statistisk Sentralbyrå 2015/28*. Tilgjengelig på: <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/attachment/231842?ts=14e19e0a6b0> [Lest: 28.04.19].
- Thagaard, T. 2018. Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitative metoder. 5. utgave. Fagbokforlaget, Bergen.
- Valentine, G. & McKendrick, J. 1997. Children's outdoor play: exploring parental concerns about children's safety and the changing nature of childhoods. *Geoforum*, 28, finn. 219-235.
- Van der Burgt, D. 2006. "Där man bor tycker man det är bra": barns geografier i et segregerad stadsmiljö. *Geografiska regionstudier*, 71. Uppsala Universitet.
- Wilhjelm, H. 2002. Barn og omgivelser: *virkelighet med flere fortolkninger*. Dr. ing. Arkitektthøgskolen, Oslo.
- Wirth, L. 1938. Urbanism as a Way of Life. *The American Journal of Sociology*, 44, 1. 1-24.

Vedlegg / Appendiks

Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet *"Barnefamilier i en fortettet bydel" ?*

Bakgrunn og formål

Med denne studien ønsker jeg å undersøke hvordan foreldre og barn opplever uteområdene på Grünerløkka, en bydel preget av fortetting og hyppig endring i befolknings sammensetning. Sentrale spørsmål i prosjektet er hvordan barnefamilier på Grünerløkka opplever tilgangen til uteområdene, og hva slags konflikter som kan oppstå når flere mennesker må bruke uteområdene i en fortettet bydel.

Prosjektet er et masterprosjekt ved Universitetet i Oslo, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi. Biveileder til prosjektet er Susanne Nordbakke, Transportøkonomisk Institutt, under prosjekt: "Sosialt bærekraftige nabolag i en fortettet by".

Dere er forespurt om å delta fordi dere bor i studieområdet og fordi aldersgruppen studien tar for seg er fra ni til tolv år.

Hva innebærer det for deg å delta?

Informasjonen som vil brukes i denne studien innhentes gjennom intervjuer. Intervjuene vil omhandle bakgrunnsforhold som utdanning, inntekt, nåværende bolig, samt din bruk, tilknytning, opplevelser og eventuelle konflikter knyttet til uteområdene i bydelen. Det vil bli tatt notater fra intervjuet og det er i tillegg ønskelig med lydopptak av intervjuet for at informasjonen skal kunne gjengis korrekt. Det skal ikke innhentes annen informasjon om informantene enn informasjonen de ønsker å dele i intervjuet. Sammen kan vi bli enige om tid, sted og form for intervjuet.

Det kan være aktuelt å intervju barn og foreldre hver for seg, da dette vil kunne gi prosjektet et interessant perspektiv fra barnas egen hverdag og opplevelser. Dette gjøres kun om barnet selv ønsker å delta i prosjektet og med samtykke fra foreldre. Prosjektet skal ikke vurdere eller undersøke barnas nivå av orienteringsevne. Prosjektet vil ta sikte på å få innsikt i hvordan barna bruker og oppfatter uteområdene og andre brukere av uteområdene på Grünerløkka. Oversiktskart og bilder blir brukt som hjelpemiddel under intervjuet.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Opplysningene som samles inn under prosjektet vil behandles konfidensielt og anonymiseres i oppgaven. Ingen personidentifiserende opplysninger lagres, men opplysninger fra boområdet samt aldersgruppe vil kunne være indirekte personidentifiserende. Barna og foreldrene vil ikke omtales med eget navn, og det vil

ikke bli brukt bilder av personer.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 1. Juni 2019. Etter at studien er gjennomført vil informasjon som ikke er brukt i studien fjernes. All data som blir brukt i oppgaven vil anonymiseres, men det er likevel viktig å påpeke at bevegelsesområde og alder kan være indirekte personidentifiserende i oppgaven da dette danner grunnlaget for studien. Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet)
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. Jeg har gjennom NSD – Norsk senter for forskningsdata AS fått vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personregelverket.

Dersom du har spørsmål til studien, ta kontakt med meg eller evt min veileder

Synne Aker Grimsrud
Mastergradsstudent
samfunnsgeografi(UiO)
41431482

synneag@student.sv.uio.no

Førsteamanuensis Per Gunnar Røe
Institutt for sosiologi og

22855217

p.g.roe@sosgeo.uio.no

Med vennlig hilsen
Synne Aker Grimsrud

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet "Barnefamilier i en fortettet bydel", og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju
- å delta i intervju sammen med barnet/barna(navn)
- at barnet under 15 år deltar i eget intervju (navn)

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 1. Juni 2019

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2: Intervjuguide

Eksempel intervjuguide

Bakgrunnsinformasjon

- Alder
- Kjønn
- Utdanning og inntekt
- Barn som bor hjemme (skolealder?)
- Organisert aktiviteter i løpet av uka

Bostedshistorie

- Hvor lenge har dere bodd i nåværende bolig?
- Hvor stor er boligen?
 - Antall rom?
 - Balkong?
 - Private/halvprivate utearealer?
- Bakgården
 - Er det mulighet for lek og utfoldelse?
- Har dere bodd i flere leiligheter/hus på Grünerløkka enn der dere bor i nå?
 - Hvor lenge har dere bodd på Grünerløkka
 - Hvor bodde dere tidligere?
- Hvorfor har dere valgt å bo i byen?
- Passer Grünerløkka din/deres nåværende livsfase/økonomi?
- Ønsker dere å bo her i fremtiden?
 - Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hvor kunne dere tenke dere å bo, hvis dere skulle flytte?

Om sted og stedsfølelse/tilhørighet

- Hvordan vil du karakterisere området/Grünerløkka
- Har området endret seg vesentlig mens dere har bodd her?
 - Hvordan? Hva tenker dere om det?

- Har området endret seg fysisk?(tetthet, utnyttelsesgrad, tilgang på parker og rekreasjonsområder etc)
- Er befolknings sammensetningen endret vesentlig?(sosialt, demografisk, sosioøkonomisk, kulturelt etc?)
 - Hva er deres tanker rundt det?
- Hva betyr nabolaget for deg/dere?
- Føler du at du og dine naboer har felles verdier/oppfatninger?
 - Hva slags verdikonflikter finnes eventuelt?
- Føler du deg ”hjemme” på Grünerløkka?
 - Hvorfor/hvorfor ikke?

Praksiser

Innledende spørsmål om hva slags uteområder som finnes på Grünerløkka? Hva legger du i uteområder? (Bruke kart som hjelpemiddel?)

- Fortell hvordan du opplever å bo i byen
- Hva er positivt ved å bo sentralt i byen/Grünerløkka?
- Hva er negativt?
- Hvordan er det å ha barn her?
- Kan du fortelle litt om hvordan en typisk hverdag og/eller helg for familien er
 - Hvor på Grünerløkka er dere?
- Hvor liker du/dere å være på Grünerløkka?
 - Med barna?
 - Oppsøker andre bydeler? Hvorfor?
- Er det et eller flere steder dere har et spesielt forhold til?

Trygghet og relasjoner

- Nettverk i nabolaget
 - Gjennom barnas fritidsaktiviteter?
 - På tvers av forskjeller i kultur/livsstil, livsfase, med mer.
- I hvilken grad får barna leke ute uten tilsyn fra voksne?
- Har dere noen regler for hvor og når barnet kan være ute uten tilsyn av voksne?
 - Bevegelsesradius(Bygården, nabolaget, hvor langt)
 - Tid på døgnet

- Årstid
- Har barnet mobiltelefon?
- Hvorfor føler dere at disse reglene er nødvendige?
- Er det forskjell på bruk av uteområdene i hverdagen og helgene?
 - Hvorfor?

Problematiske steder

- Finnes det steder dere oppfatter som farlige?
 - Hvorfor? Hvem er her?
- Finnes det steder hvor barna ikke kan komme til?
 - Hvorfor?
- Finnes det steder dere ikke liker at barna oppholder seg/opsøker?
- Finnes det plasser barna ikke for lov til å være?
- Har du opplevd at barna blir/føler seg ekskludert fra enkelte steder?
 - Hva slags område er dette?(Park, lekeplass, fotballbane etc)
 - Hvem er det som opptrer ekskluderende?
- Er det noen ”grupper” i nabolaget/på Grünerløkka som tar mye plass/er forstyrrende?
- Er det noen type aktiviteter/plasser dere savner for barna?

Avslutning

- Har du kommet på noe underveis som du ikke fikk sagt? Noe du ønsker å tilføye?
- Kjenner du noen andre barnefamilier på Grünerløkka som kunne vært interessert i å stille opp til intervju?

Vedlegg 3: intervjuguide barn

Utkast intervjuguide barn

Oppklaring før intervju

- Opptak
- Om jeg får lov til å bruke bildene barnet har tatt
- Velger helt selv om hun/han ønsker å være med og kan når som helst trekke seg fra undersøkelsen.

Kart-oppgave/bilder

Bruke kart som hjelpemiddel i intervjuet, kartet brukes aktivt gjennom intervjuet. Et områdekart eller enkelt oversiktskart over Grünerløkka som barnet kan bruke underveis i intervjuet når det forteller. Får jeg spørsmål om hva som skal være på kartet, svarer jeg ”Det som DU synes er viktig”.

Barn blir spurt om det har lyst til å ta bilder i forkant av intervjuet, dette kan danne et grunnlag for hvilke steder vi snakker om. ”Steder du liker og bruker på Grünerløkka”.

Bruk av uteområder

- Kan du vise meg på kartet plasser/steder der du gjør ting, eller bruker tid?
- Hva slags steder er dette?(lekeplass, park, parkeringsplass, vei etc.)
- Hva gjør du på de ulike stedene?
- Går du alene til disse stedene eller er du sammen med noen andre?
- Hva er det lengste du har vært hjemmefra, alene eller sammen med venner, uten at voksne har vært med?
- Hvor langt får du lov til å gå?
 - Tid på døgnet, innetid
 - Årstid
 - Mørkt/lyst

Spesielle steder

- Hvilke steder liker du å være?
- Hvilke steder liker du ikke å være?
- Hva er det du liker/ikke liker med disse stedene?
- Hvilke av disse stedene liker du best?
- Hva ville du fortalt om stedet til noen som ikke har vært der før?
- Finnes det noen plasser i strøket der du bor som er laget spesielt for barn og unge?

- Bruker du å være der?
- Vet du om andre som bruker å være der?

Problematiske steder

- Finnes det plasser der du ikke liker å være?
 - Hvorfor liker du dem ikke?
 - Hvem bruker disse stedene?
- Finnes det plasser der du ikke får lov til å være?
 - Hvem er det som ikke lar deg få lov?
 - Hvorfor?
 - Er du der for det?
- Finnes det farlige plasser der du bor?
 - Hva er det som gjør dem farlige?
 - Vet du hvem som er/bruker disse plassene?
- Finnes det uteområder du ikke oppsøker, men hvor du har lyst til å være?
 - Hvorfor er du ikke her?
 - Vet du hvem som er her?
- Er det steder du ikke føler deg velkommen?

Stedsfølelse

- Hva syns du om Grünerløkka?
- Kan du fortelle litt om menneskene på Grünerløkka?
- Er det noe som har endret seg på Grünerløkka mens du har bodd her?
- Er det noe du ville forandret i nærområdet ditt?

Tusen takk for intervjuet, alt du har fortalt er interessant for meg. Jeg håper dette intervjuet var interessant for deg også, hva synes du om å bli intervjuet?

- Er det noe annet du syns jeg bør spørre om, noe du vil fortelle om?

Referanse:

Wilhjelm (2002)

Aaby (2006)